3884 67
6

ATEITIS

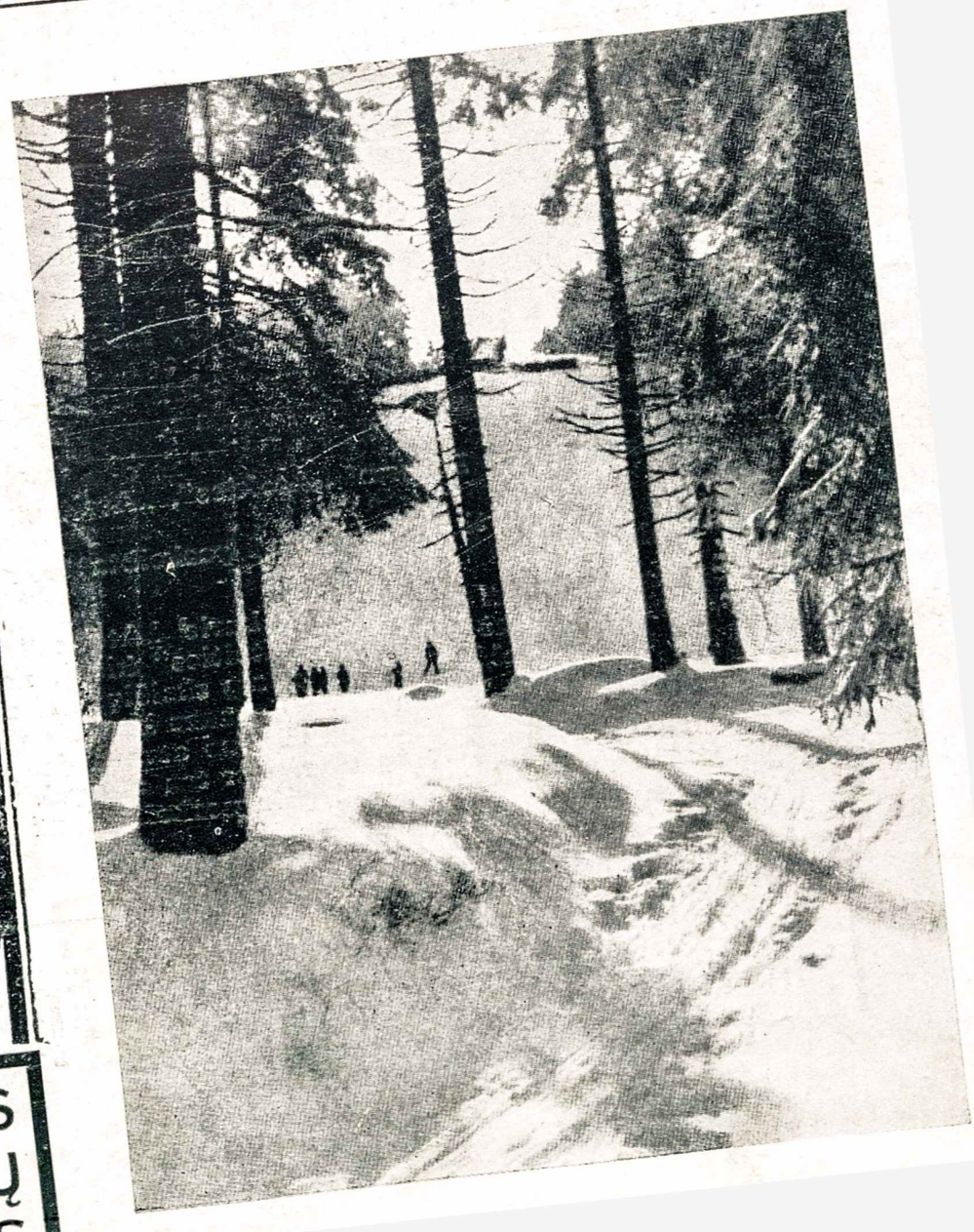

Nr. 1
1933

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

TURINYS

		Pusl.
1.	Šventieji metai	1
2	*Bern. Brazdžionis*, O jei aš tavo nebebūčiau (eilėr.)	4
3.	Pagal *P. E. Schlund, O. F. M*, Katalikybė ir tėvynė	5
4.	*Nelė Mazalaitė*, Naktis katakombose	11
5.	*A. Vaičiulaitis*, Vaizdai (eilėr)	22
6.	*A. Masonis*, Fridrikas Ozanamas	23
7.	*J. Senkus*, „Sename dvare“	30
8.	*K. B.*, Gerai, aš pamėginsiu	42
9	*A. Bendoravičius*, Mūsų Klaipėda	45
10.	*Ant Čechovas*, Pabėgėlis (*D. Urbo* vert.)	50
11.	*Stud J. Lingis*, Kas pavasarį bus laimingas (pastabos apie žiemos sportą)	56
12.	KRONIKA	59
13.	Mūsų mirusieji (a. a. Br. Beniušis)	60
13	KNYGOS	62
15.	APŽVALGA	63

„ATEITIES“ { Redakcija ir dministracija: Kaunas, Laisvės Alėja 3, Telef. 26-76.

Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt. pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt. pusm. 10 lt.; moksleiviams perpus pigiau. Atskiras num. 1,75

„Ateities“ platintojų žiniai

1932 m. „*Gamtos Draugo*“ gruodžo mėn sąs ni pasiųsime kartu su š. m. „Ateities“ 2 Nr. Jo siųsime tiek egz., kiek 1932 m II pusm. buvo skaitytojų ir platintojai turės juos įteikti tiems asmenims, kurie tų metų II pusm buvo „Ateities“ skaitytojais.

Platintojus, kurie dar nepranešė, kiek egz. kieno vardu ir kokiu adresu siuntinėti š. m. I pusm. „Ateities“, „Ateities Spindulių“ ar „Židinio“, prašome skubiai pranešti ir atsiskaitant už praeitus bei einamuosius metus prisilaikyti tvarkos, kuri paskelbta 1931 m „Ateities“ 1 Nr. 62—64 pusl.

Norėdami laimėti dovanų kai kurie „Ateties“ platintojai pasiskubino pranešti siuntinėtiną š. m. „Ateities“ kiekį, norėdami, kad jų prriai paklūtų į laiminčių dovanas pr-rių skaičių, bet neatsiunte pr-ros pinigų. Pranešame platintojams, kad dovanas kol kas jiems esame rezervavę, tačiau jas laimėti bus galima tik tuo atveju, jeigu ligi š. m. vasario mėn. 28 d. bus atsiųsta ir tų pr-rių pr-tos pinigai. Dovanų laimėjime dalyvauja tik metiniai apsimokėję ir neskolingi už pereitus metus prriai.

Skaitykite jaunesniųjų moksleivių mėnesinį iliustruotą žurnalą **„Ateities Spindulius“**

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

1 Nr. 1933 m. Sausio mėn. XXIII

Šventieji Metai

Nesiskųskime, kad laikas ir erdvė sukaustę laiko mūsų dvasią. Juk kūnas ir siela turi sudaryti harmoningąjį mūsų aš, ir mums skirta ne išsiveržti iš kūno, bet jį apvaldyti. Taip dvasios apvaldytas kūnas ir turi sudaryti pagrindą anam transformuotam kūnui, kurį žada mums didžioji tikėjimo tiesa — tikiu kūnų iš numirusių atsikėlimą. Lygiai nevaisingos ir tuščios būtų pastangos išsiveržti iš laiko ir erdvės, ir juos mums reikia tik apvaldyti. Šv. Jono Apreiškime prieš mūsų akis iškyla didingas Naujosios Jeruzalės vaizdas — tai transformuota erdvė, amžinoji tėvynė. Kaip kilni ir graži toje šviesoje ir laikinosios mūsų tėvynės meilė ir kovos už ją. Tai ne prisirakinimas prie žemės šmotelio, bet ardvės apvaldymas, sudarymas sąlygų savo dvasiai klestėti.

Nemažiau reikšmingą prasmę turi ir laikas. Laikas, kuriame mes gyvename ir dirbame yra būtina sąlyga, kad mes patys galėtume ugdytis, patys sukurtume savo asmenybę ir tuo pakiltume į kūrėjo orumą, ypač kad mūsų kūrybinei galiai Dievas yra palenkęs ir aplink mus esančius daiktus. Todėl laikas pasmerkia arba pateisina mūsų buvimą.

Naujųjų metų rytą, kada įprastinį datai žymėti metų skaičių vienu padidini — ir taip keistai tau atrodo tie 1933. argi neįučiomis nesusimąstai ir nepagalvoji kaip prabėgo 1932-ji. Ir jei sąžinė tau parodo didesnį ar mažesnį deficitą argi nepasiryžti šiais, naujaisiais, metais kitaip gyventi ir kitaip dirbti, kad bent vienu žingsniu daugiau prisiartintum prie pilnutinio žmogaus. Taigi tie ypatingi laiko momentai mums tarnauja tarsi atramos taškais. Atsiminkime Archimedą, prašiusį duoti jam į ką atsispirti, o jis pajudinsiąs žemę. Taip į tokį taška atsirėmę, mes turime pajudinti savo vidaus pasaulį iš kasdieniško sustingimo. Sukasdienėjimas ne mums vieniems yra neišvengiamas — įvairiausiose gyvenimo srityse vienodų dienų monotonija pilku dulkių sluoksniu apdengia žmogų ir, nuobodžio išvargintas, jis ima ieškoti prošvaisčių, kada jis galėtų daugiau pažvelgti i save ir ryškiau pamatyti siekiamą idealą. Ir uoliai ieškoma tų prošvaisčių.

Džiaugsmu plasda plevėsuojančios tautinės vėliavos ir miestų aikštėse didžių asmenybių atvaizdais sustingsta granitas, kai tautos mini savo didvyrių ar garsingų įvykių sukaktis. Negreit išdils iš mūsų atminties ištisus metus užsitęsusi Vytauto Didžiojo 500 metų sukakties šventė. Ir mokslininkai, ir menininkai, ir politikai nepraleidžia progų nepagerbę savo įžymybių sukakčių. Pasisėmę iš šių pripuolamų momentų naujų jėgų visi jie judriau ir sėkmingiau tęsia didį kultūros kūrimo darbą.

Bažnyčia, kuri tūkstančiais skaito savo žinomus didvyrius, jau nebe pripuolamai švenčia jų sukaktis, bet kiekviena metų diena yra paskirta keliems šventiesiems minėti, ir didžiosios martirologijų knygos nurodo tuos vardus ir trumpai pažymi šventojo nuopelnus, o kunigai, visų tikinčiųjų vardu kalbėdami brevijoriaus maldas, kasdien atkalba vieno tokio didvyrio garbei skiria officium'ą. Krikščionišku herojizmu pasižymėjusi tarnaitė čia randa lygios reikšmės vietą šalia krikščionišku herojizmu pasižymėjusių mokslininko ir karaliaus.

Tuo būdu kiekvieni metai Bažnyčiai yra šventieji — tai nenutraukiamas iškilmių ciklas, turįs priminti krikščioniui, kaip nuolat jo siela turi veržtis iš pilko sukasdienėjimo. Adventas, Kalėdos, Gavėnia, Velykų laikotarpis, išreikšdami gilias tikėjimo paslaptis, kartu atsako įvairiems žmogaus sielos niuansams ir vispusiškai ugdo jį religiniams tikslams, brandina Evangelijos pjūčiai. Tačiau ir Bažnyčios gyvenime pasitaiko ypatingų metų, kurie, tikinčiųjų dvasios gerovei, turi būti kitaip pažymėti; nenustodami įprastųjų bažnytinių metų momentų, jie pasižymi dar specifišku charakteriu ir nepaprastai primindami didžiuosius įvykius bei gausesnėmis malonėmis gaubdami krikščionių sielas, verčia rimčiau pažvelgti į save sub specie aeternitatis — amžinybės šviesoje.

Kas 25 metai Romoje atsidaro didžiosios jubiliejinės durys ir prasideda malonių metai. Visam pasauliui paskelbiama Bažnyčios džiaugsmas, kad sukako naujas šimtmečio ketvirtis nuo Kristaus gimimo ir ta proga Bažnyčia, skelbdama visuotiniuosius atlaidus, sužadina daugelį sielų mesti išklaidžiotus šunkelius ir grįžti į savo ištikimųjų vaikų šeimą. Didelis skaičius atsivertimų tais metais įrodo kaip vaisingos ir žmogaus prigimtį atatinkančios yra šios priemonės. Jubiliejus skelbiamas kas 25 metai, ir tai duoda galimumo visiems suaugusiems krikščionims bent kartą ar du kartu gyvenime pasinaudoti tomis malonėmis.

Šie metai paskelbti šventaisiais kitokia proga. Šiemet sukanka devyniolika šimtmečių nuo to momento, kai Golgotos kelne įvyko centrinis žmonijos istorijos įvykis—Pasaulio Gelbėtojas mirė prikaltas prie kryžiaus. Mūsų akis, nuo

mažens pripratusi prie Nukryžiuotojo paveikslų, nesugeba įžvelgt net mažos dalies šios paslapties didingumo, nors daugelis gabių rašytojų, rašiusių iš Kirstaus laikų, ir efektingai atpasakojusių kai kuriuos Kristaus darbus, nedrįso mėginti savo plunksnos Golgotos įvykiams aprašyti; nors šimtmečiais gyvas ir tas pats nuo katakombų ligi mūsų laikų mokslas ir jo pagimdyta stebuklus daranti krikščioniškoji meilė mums

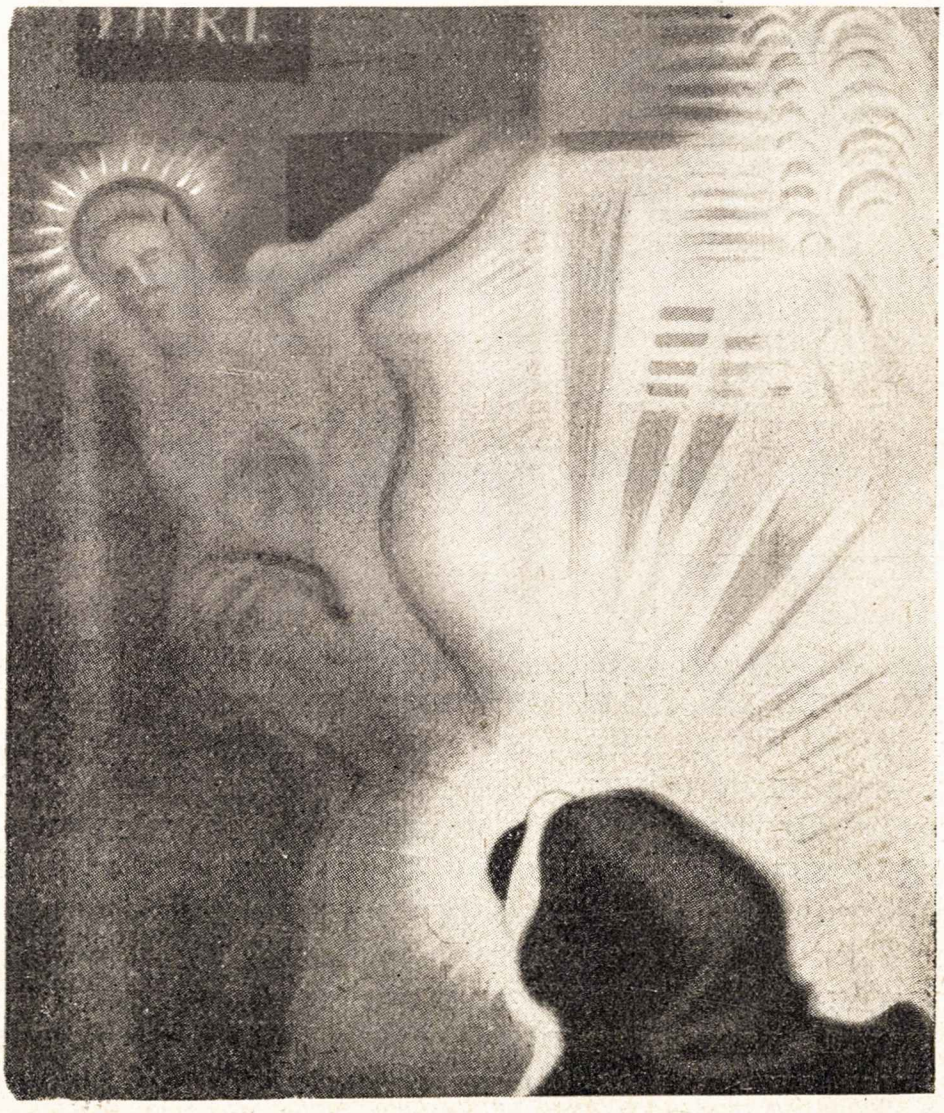

B. Macutkevičius. **Po Kryžiumi.**

turėtų šį tą pasakyti. Todėl šie metai ir turi atkreipti mūsų žvilgsnį į krikščionybės esmę. Devyniolika šimtų metų, kurie Bažnyčios minimi ne kaip kokia netikėta, nelaukta data, bet kaip eilinis Kristaus įsteigtos organizacijos gyvenimo šimtmetis, aiškiai rodo kaip labai skiriasi ši organizacija iš visų tų, kurios vieno šimtmečio sukaktį švenčia pačios stebėdamosios savo senatve ir niekuomet nedrįsta tvirtinti, kad joms be abejonių teks sulaukti ir antrojo šimtmečio. Tuo ., tarpu radikaliausias kairysis ar drįs neigti, kad po mūsų ateisianti kartą matyt 2.000 metų Bažnyčios triumfą.

Po devyniolikos šimtų metų mes matome Kristų ne ro-

Bern. Brazdžionis

O jei aš tavo nebebūčiau

O jei aš tavo nebebūčiau,
o jei tu nebebūtum mano,
kas iš pavasario visų melsvų žibučių,
kas iš dangaus šilkinio okeano.

O jei aš tavo nebebūčiau,
nereikia man gėlių, jei tu ne mano,
teniaukia dangų debesys, te vėtros žemę pučia,
širdis te miršta, skausmas te širdy gyvena.

Man tavo žodžiai palaimos svajonė,
man mano meilė tavo meilę mena,
ir niekados man nekalbės beširdė abejonė —
o jei tu nebebūtum mano. — — —

mantiška senovės didvyrių garbe apsuptą, bet taip mums artimą ir mylimą, kaip Jis buvo artimas anų laikų išpažintojams. Ir šiandien kančia ir mirtimi išperkamas Jo mokslas ir daugelv širdžių nė kiek neatvėsęs apaštalavimo uolumas. Juk ir 15 sausio paskelbęs šių šventųjų metų bulę šv. Tėvas yra vadinamas Misijų ir Katalikų Akcijos Popiežiumi.

Senajame Įstatyme Dievo išrinktoje tautoje, sugaudus Jubiliejaus metų trimitams, praskolinta žemė grįždavo seniesiems savininkams, laukai nebūdavo dirbami ir vaisiai, kuriuos atnešdavo pačios dirvos iš naturaliai pasisėjusių grūdų, priklausė ne savininkams, bet neturtingiems ir ateiviams. Tai tų dabar, šventaisiais metais, Bažnyčios mums teikiamų dvasinių malonių simbolis. Negudrus būtų neturtingas ateivis nepasinaudojęs reta proga, sužinojęs, kad šie aukso varpomis banguoją laukai priklauso jam, neprotingai ir mes pasielgtume palikę nepaliestas Bažnyčios mums teikiamas šiais metais malones. Iš metų į metus vis daugiau žmonių širdyse atgimstanti krikščionybė, ypač jaunimo judėjimu besireiškianti, neturi palikti mus su dvasios seniais ir paliegėliais. Ugdydami savo asmenybę ir tuo pačiu kurdami didingą krikščionišką tautinę kultūrą, mes turime žygiuoti pirmose eilėse. Šių metų prasmė sustiprins mūsų jaunas jėgas ir įvykis, į kurį jie kreipia mūsų žvilgsnį, suprasmins kiekvieną tame kely ištikusią kančią ir užtikrins laimėjimą.

Pagal *P. E. Schlund, O. F. M.*

Katalikybė ir tėvynė

Senas yra ir dažnai kartojamas priekaištas: katalikai nesirūpina tėvyne, jiems ji svetima, kadangi jų tikėjimas juos verčia ją užmiršti. Nesvetimi tie priekaištai ir pas mus. Reiškiami tam tikro nusistatymo žmonių, jie sukasi maždaug apie šią mintį: Kaipgi jūs, katalikai, galite mylėti tėvynę, kad Dievą, Bažnyčią statote pirmoj vietoj? Kas kita mes — tėvynė mums aukščiau visko. Pirmiausia — tėvynei, o, jei liks koks trupinys, tai ir Dievui. Apskritai, šitokiuose užpuolimuose nė nemėginama remtis gyvenimo faktais, nes katalikų uolumas tėvynei visur perdaug žinomas, tik drąsiai iškeliama savo pirmenybė skambiais posakiais, kurie, kaip pav. minėtasis, yra visai klaidingi.

Minėti priekaištai ne šių dienų išradimas: jie seni, kaip pati krikščionybė. Jau fariziejai nori apkaltinti Išganytoją, kaip tėvynės, tautos, valdžios priešą. Ar valia mokėti mokesčius Cezariui, ar ne? Visi jie laukė — *ne*: pradedant fariziejais, kurių žemiškos galybės viltis Kristus buvo paneigęs, baigiant šių dienų nekrikščionimis, kurie, deja, veltui ieško dėmių dieviškajame moksle, ir jų nerasdami turi tenkintis vargingais prietarais. Bet Jo atsakymas, toks kurio nesitikėta, visiems laikams ir žmonėms nušvietė santykius tarp žmogaus gyvenimo pareigų Dievui ir grynų žmogiškų reikalų. — Taigi duokite — kas Cezario Cezariui, kas Dievo Dievui. Bet ne viską Cezariui, tik tai, kas jo. Atlikite savo pareigas Dievui, bet atminkite drauge žmoniškuosius reikalus, žinokite ką skolingi ir tėvynei. Ne viską tėvynei, bet tai, kas jai priklauso, su šventu, Dievo įsakytu uolumu. — Pirmųjų amžių Bažnyčios tėvams — apologetams savo raštuose irgi nekartą teko ginti katalikybę nuo panašių karčių užsipuolimų. Nuo pirmutinių krikščionybės daigų Romoj ligi šiandieninių valstybių veikimo krikščionybės įtarinėjimai ir persekiojimai daromi dažnai šiuo prietaringu kaltinimu. Šv. Augustinas rašė: „Tie kurie Kristaus mokslą vadina priešingu valstybei, tegul pabando duoti tokią kariuomenę, kaip Kristaus mokslas reikalauja iš kareivių, tokius pavaldinius..., tokius mokesčių mokėtojus ir valdininkus, koki turėtų būti pagal krikščioniškojo mokslo taisykles! Ir tada tegu jie drįsta sakyti, kad krikščionybė priešinga valstybei. Iš tikro, jie nedvejodami pripažins, kad krikščioniškasis mokslas valstybei net labai naudingas, jei jo laikomasi".

Tėvynė ir tėvynės meilė

Žmonių supratimas apie tėvynę, kaip ir pati tėvynė, yra susidariusi laiko eigoj. Laukiniai klajokliai vargiai ar apie ją taip galvojo, kaip mes. Nedidelės jų giminės nesurištos paprastai su kuria vieta, netoli susivokia apie savo bendrą praeitį.

Tiesa, jas jungia kraujo bendrumas, vieni reikalai, darbai, apsauga nuo priešų, viena kalba, papročiai, tikyba. Bet tai dar nesudaro tėvynės. Žemė, kurioj jos gyvena, netrukus vėl paliekama. Net pačioj giminėj vyksta skilimai ir atmainos. O tėvynė yra kažin kas pastovu, ji susid[illegible] giminėms susijungus į tautas ir apgyvenus vienas kurias vietas.

Kas gi tat yra tėvynė? Ją sudaro keli dalykai. Pirmiausia kraštas, kuriame mes kilę, pastoviai gyvename, arba bent, kuriame gyvena daugumas mūsų tautos. Tam tikras geografinės padėties plotas, apgyventas vienos tautos, su užbrėžtomis ribomis. Gamtinė aplinkuma, su kuria žmogus, pastoviai gyvendamas, taip neperskiriamai susiartina. Žemė, kaip maisto šaltinis, kasdieninio darbo laukas. O tokis prisirišimas prie žemės, gali kilti tik tada, kai ji imama branginti kaip tam tikras apibrėžtas plotas, pasisavintas įdėtu darbu ir prakaitu. O tai įvyksta tau telėms pereinant nuo nomadų prie sėslių gyvenimo. Žemės dirbimas, jau tuo suriša su ja, kad reikia laukti, kol pasėlis duos vaisių. Drauge ir tuo, kad į ją įdėta darbo. O žmogus tai labiausiai brangina, kur jam tekę daugiausia vargo padėti. Užtat pav., ir suomis nelengvai išsižadėtų savo sunkiai įdirbamos žemės, atkovotos nuo šiaurės uolų ir gana sukaus klimato, arba šveicaras už nieką neatiduotų savo kalnų, kur nuolat turi kovoti su visokiais pavojais.

Bet prisirišimas prie gimtosios žemės, prie tėviškės dar nėra tėvynės meilė. Ar Kęstučio laikų lietuviai gynė tik Lietuvos girias, upes, žemių plotus, dirbamus laukus? Ne, daug daugiau. Tėvynę sudaro ir žmonės, kurie gyvena gimtojoj žemėj, tauta. Tauta, turinti savo įgimtą pobūdį, savo kalbą, gyvenimo papročius, bendrus reikalus. Tauta, vienos praeities ir dabarties, vienos kultūros. Tauta, nusivokianti savo vienumą, turinti savo tautinę sąmonę.

Tauta gyvena valstybėj, kuri irgi yra tėvynės sudedamoji dalis. Bet valstybė nėra tas pat, kas tėvynė. Jau jų ribos gali nesutapti. Vilniaus krašto lietuviai, pav., savo tėvyne vadina Lietuvą, ne Lenkiją. Tauta net gali neturėti savos valstybės. O vistiek, pav., lietuviai prieš Pasaulinį karą turėjo savo tėvynę, ne Rusiją. Sava valstybė betgi yra tautai tiesiog būtina, ir tėvynei ji suteikia tai, dėlko mes pavadinsime ją laisva. Laisva gi tėvynė ir yra tokia, kokią kiekvienas nori savąją turėti. — Tačiau tautai nebūtinai priklauso vienokia ar kitokia valstybės forma. Jeigu, kaip jau matėme, tėvynė gali būti be savos valstybės, tai juo mažiau galima sakyti, kad ji, pav., turi būti respublika, ar nežinia kokia kitokia. Užtat galima labiausiai mylėti tėvynę, nepritariant, net kovojant su tam tikra valdžios forma, valdžios veikimu. Iš tikro, net revoliucijos daromos tėvynės meilės, net jos gelbėjimo vardu. Ir jeigu yra aiškių motyvų, jeigu iš kai kurių valdžios darbų pavojus tėvynei būna ne įsi-

vaizduotas, bet tikrai rimtas, tai tėvynės meilė net uždeda pareigų su juo kovoti.

Tėvynę tat sudaro drauge mūsų tėviškės žemė ir tauta, kuri joj gyvena, politiškai susiorganizavusi vienokia ar kitokia valstybės forma. Ir tėvynės meilė pasidarė galima tada, kai valstybėj susijungę, vienam krašte gyveną kokios tautos žmonės suprato savo santykius ir savo bendrumą. Ji yra drauge meilė savo kraštui, savo tautai, savo valstybei. Toji gi meilė nėra grynas jausmas, jausmas priklausomumo savo kraštui, ir tautai, bet supratimas savo skolos, kurią reikia grąžinti tėvynei. Tai visos asmenybės pakreipimas į tėvynę, jaučiant ją širdyje, rūpinantis ir ryžtantis darbais ją ginti ir remti. Lengvai suprantama, kokiu būdu mylime save. Gi tikra tėvynės meilė jos reikalus padaro mūsų pačių reikalais. O atvirkščiai, jei kas savus reikalus vadina tėvynės reikalais, yra tikriausias jos priešas.

Tėvynė Šventajame Rašte ir religijos moksle

Tėvynės meilė jau žinoma Senajame Testamente. Ypač ja pasižymi Judas Makabėjus. Dar aiškiau ji iškyla Kristaus asmeny. Jo uždavinys žemėj kad ir buvo aukštesnis už visas tėvynes ir tautas, bet savo žodžiu ir pavyzdžiu Jis yra pakankamai ir aiškiai parodęs, kaip reikia tėvynė mylėti. Apskritai, visame Išganytojo gyvenime matyti meilė savo tėvynei, kraštui, kuriame Jis tapo žmogum. Jis verkia dėl būsimų Jeruzalės nelaimių. Būdamas visos žmonijos Išganytoju, savo veikimą pirmiausia Jis skiria izraelitų tautai.

Apaštalų veikimo istorijoj irgi yra panašių pavyzdžių. Apaštalas Paulius, nors ne Palestinoj gimęs, aiškiai parodo savo tėvynės meilę, prisirišimą prie savo tautos (plg. Rom. 9, 2-5 ir Ap. D, 18, 19). Tėvynė minima daugely ir kitų Naujojo Testamento vietų (plg. Luk. 7,5 ir k.) Šv. Pauliaus laiške žydams mintis apie tėvynę įgyja religinį atspalvį.

Kataliko religinė ir dorinė pareiga yra ne tik nuodėmių vengti, bet ir pratintis dorybėse, tobulinti ir pašvęsti savo sielą. Pagal katalikų teologiją, ypač šv. Tomą iš Akvino, tėvynės meilė yra viena iš krikščioniškųjų dorybių, priklausanti kardinalinei teisingumo dorybei, reikalaujančiai atiduoti, kas kam priklauso.

Tai, ko moko katalikiškoji teologija nuo šv. Tomo laikų, visai sutinka su tuo, ką išreiškia šv. Tėvas Leonas XIII ypač savo enciklikoj *Diuturnum illud* ir (1881) *Immortale Dei* (1885). Katalikiškosios teologijos supratimą apie tėvynę galėtume taip nusakyti: Tėvynės meilė nieku būdu nėra grynas jausmas, nuotaika, užsidegimas, nerandąs savo pateisinimo prote. Ji įeina į doros sritį, remiasi protu ir valia. Jausmas joje yra tik šalutinis dalykas, pareinąs nuo atskirų žmonių pobūdžio ir nebūtinas. Kaip dorybė, tėvynės meilė yra patvari, pastovus nusitei-

kimas, reiškiąsis darbais. Ji yra nusiteikimas branginti, norėti gera ir savo ištikimumą reikšti veiksmais.

Kaip krikščioniškoji dorybė, tėvynės meilė yra gera ne tik prigimtu būdu, bet, vykdoma iš Dievo meilės, ji įgyja antgamtiškumo žymę ir religinės vertės, vertės prieš Dievą, išganyme, amžinybėj. Tikram ir tobulam krikščioniui tuo ji tampa būtina, ji įpareigoja.

Vis dėlto ji nėra aukščiausia dorybė, kadangi žmogaus tikroji tėviškė yra ne žemėj, bet amžinybėj. Taigi, už tėvynę yra aukštesnis Dievas. Bet ji yra viena iš svarbiausių krikščionies dorybių ir jo pareiga. Tikras krikščionis būtinai turi mylėti tėvynę, nes kitaip jis nusideda, lygiai kaip nusideda, nemylėdamas Dievo ir tėvų. Jeigu jis neturi tikros, veiklios tėvynės meilės, arba jei ką veikia prieš tėvynę, arba nevykdo dedamų pareigų, nusideda ketvirtajam Dievo įsakymui.

Pareigos tėvynei.

Minėjome, kad tėvynės meilė įpareigoja ir turi reikštis darbais. Neužtenka, taigi, tik sakyti, kad mylime tėvynę, nors ir kažin kaip garsiai tatai šauktume. Tai turime ir vykdyti, vadinasi, mylėti savo darbais ir gyvenimu.

Pirmiausia yra pareiga savo tėviškės kraštui. Tikras krikščionis visa kuo stengiasi savo kraštą ginti, tobulinti ir taisyti. Taip ir turi būti. Deja, galima pastebėti, kad visur dabar nyksta tėvynės meilė. Visur pasitaiko žmonių, daugiau ar mažiau, kurie sako: kur gera, ten tėvynė. Ypač Vakarų Europos pramonės kraštuose ūkio reikalai didelę daugumą žmonių atitolina nuo savo krašto. Dar dažniau tėvynė svetima didžiųjų miestų gyventojams. Jos priešas yra visa sugadinta šių dienų kultūra, taip pat bolševizmas. Tikrai, už tai kaltos tos nesveikos kultūros sąlygos, pavergiančios žmogų materijaliniams reikalams. Bet krikščionybės idealas yra visai kitoks. Savo kraštą ir visa, kas jam artima, krikščionis turi remti, tobulinti ir kelti.

Meilė vien savo kraštui, jo gamtai, girioms, upėms dar toli gražu nesudaro tėvynės meilės. Tėvynei priklauso ir sava tauta, kurią irgi reikia mylėti. Juokingai kartais prikišama katalikams, kad jiems daugiau rūpi Roma negu tėvynė. Tikrasis krikščionis pirmiausia myli savo amžinąją tėvynę, bet lygiai taip pat Bažnyčią ir žemiškąją tėviškę. Nes neveltui yra įsakyta: Mylėk Viešpatį Dievą. Bet šiam pirmajam ir didžiausiajam yra lygus kitas: Savo artimą mylėsi, kaip pats save.

Meilės pareigoms savo tautai pirmiausia priklauso prisipažinimas prie jos. Turime džiaugtis, kad esame lietuviai. Išsižadą savo tautos nusideda Dievo įsakymams, pirmiausia tėvynės meilei. Ypač svarbu neišsižadėti savo tautos jos nelaimėj ir pavojuose, nors ir kažin kaip tai būtų sunku. Neužmirštamas mums pavyzdys čia yra pirmieji Lietuvos atgimimo žadintojai— Valančius, Daukantas, Basanavičius, Kudirka, kurie tokiu sun-

kiu mūsų tautai laiku savo veikimu drįso pasirodyti lietuviais, nors už tai teko nemaža kentėti. Taip pat dabarty ir ateity tiktai tikrai uolūs mūsų tėvynės sūnūs galės pakelti jos garbę,

Be daugelio kitų pareigų reikia visados atminti dirbti savo tautai. Jai be ko kita yra reikalinga materijalinė gerovė. todėl tie, kurie dirba ūkio, technikos, pramonės, prekybos srityse, atlieka lygiai vertingą tėvynei pareigą. Lygiai čia priklauso kėlimas tautoj apšvietos ir kultūros visomis tinkamomis priemonėmis. Šių ir panašių darbų iš jaunimo, aišku, dar ne laikas reikalauti. Užtat jis turi suprasti, kad jam čia priklauso ateitis. Mokyklų jaunimas yra juk ateities ir ekonomistai, ir technikai, ir prekybininkai, ir mokytojai, ir visuomenės veikėjai. Užtat dabartis iš jų reikalauja uolaus ir gero pasirengimo mokslui, gerai suprantant, kad tai yra drauge jų pareiga tėvynei. Vistiek, ir dabar galima jau daug gera nuveikti, ypač padedant liaudį šviesti, o tai geriausiai įvykdoma organizacijomis ir kitais būdais.

Ateity rengiantis dirbti savo tautai, reikia gerai suprasti, kad ne kiekviena apšvieta, ne visoks mokslas gali būti jai naudingas. Priešingai, jis naudingas tik tada, jeigu neardo tautos religinio ir dorinio sveikumo. Yra daug netikrų tautos švietėjų, ne jos mylėtojų, bet priešų. Tiktai krikščionybė gali išlaikyti tautos dorinį sveikumą ir religiją, drauge tikrąją jos kultūrą, už tat visoks veikimas, priešingas krikščionybei, ir tėvynei yra kenksmingas. Iš čia matyti, kad aukščiausia tėvynės meilės pareiga yra kelti religinis ir dorinis gyvenimas. Žemiškoji tėvynė nėra amžina. Šio pasaulio tėvynė yra tik šiam gyvenimui. Po jos turės būti kita, aukštesnė, tobulesnė. Bet žemiškajame gyvenime ji turi būti užtarnauta. Visi turi patekti į tobuląją Dievo karalystę. Todėl irgi yra krikščioniškosios tėvynės meilės pareiga visiems čia padėti. Aukščiau už laiką yra amžinybė, be jos žemės rūpesčiai neverti ir beprasmiai. Šitokiu pat būdu tėvynės meilė įprasminama ir tiesiog pašvenčiama.

Troškimas savo tautai didybės ir pažangos yra irgi viena iš tėvynės meilės pareigų, betgi dažnai gali peržengti savo ribas, kurias stato kitų, lygiai vertų tautų teisės. Noras viešpatauti kitiems, plėsti savo tautos ribas neleistinu būdu kitų sąskaiton, vad. imperijalizmas, nieku būdu nėra pateisinamas tėvynės meilės atžvilgiu. Jis priešinasi teisingumui, kadangi visos tautos turi lygią teisę gyventi.

Tėvynės meilė uždeda pareigų ir valstybei, kuri irgi yra vienas tėvynės elementas. Kiekvienas krikščionis turi sąžiningai pildyti pilietines pareigas, net ir tada, kada jis nepritaria valstybės formai ir valdžios autoriteto veiksmams. Niekas neturi teisės, kol valdžios autoritetas įstatymais paremtu būdu reikalauja, atsisakyti jo klausyti tik dėlto, kad jam nepatinka tokia valstybės forma ar valdžios autoriteto atstovautojas.

Pareigas klausyti įstatymų ir konstitucijos, mokėti mokes-

čius, tarnauti karíuomenėj ir kitas panašias katalikui uždeda o sąžinė. Ne pati valstybė religiniu būdu įpareigoja, bet sąžinė. Ir nors valstybę dabar retai kada galima pavadinti krikščioniška, bet tėvynės meilės pareigoms tai neturi turėti reikšmės; jos labiau reikia vertinti tautos gerovės atžvilgiu.

Krikščionybė tam tikra prasme įpareigoja pilietį dirbti tam, kad valstybė kiek galima sutaptų su tėvyne ir įgytų tą formą, kuri tautai ir tėvynei yra tinkamiausia. Betgi šito niekada nėra galima aiškiai nustatyti.

Prie tėvynės meilės pareigų valstybės atžvilgiu priklauso, žinoma, ir pareiga ginti jos laisvę bei nepriklausomybę. Taip, tarnauti kariuomenėj verčia ne tik valdžios įsakytas paklusnumas, bet, kilus reikalui ginti, ir tėvynės meilė. Tokia pareiga yra ne tik atlikti karo tarnybą, bet ir visa kita padaryti, kas doros įstatymų ribose tam patarnautų.

Šiai pareigai nusideda ir tas, kas sąmoningai kokiu nors būdu remia sroves, kurios galėtų paliesti tėvynės laisvę ar jai kenkti. Tuo, žinoma, draudžiama ne tik išdavimas ar parama tėvynės priešams, bet ir prisidėjimas prie bolševizmo internacijonalistinių siekimų sunaikinti atskirų valstybių nepriklausomumas.

Toks yra krikščioniškojo mokslo ir katalikų Bažnyčios nusistatymas dėl tėvynės meilės. Prie jo turi taikintis kiekvienas krikščionis. Minėtos pareigos remiasi sąžine. Laiminga būtų ta tauta ir tėvynė, kuri susidėtų tik iš tokių žmonių. Šitą tiesą ir istorija yra patvirtinusi.

Geriausi krikščionys visados yra geriausi piliečiai, ir juo ištikimesni yra katalikai savo religijai ir Bažnyčiai, juo ištikimesni jie ir tautai bei tėvynei. Nes katalikas myli savo tėvynę todėl, kad tai įpareigoja Dievo įsakyta krikščioniškoji artimo meilė.

Bet todėl katalikas niekados nepasitenkina vien išpildydamas pareigas savo žemiškajai tėvynei. Jis žino, kad čia žemėj jis yra tik keleivis, skirtas dangaus siekti. Ten yra tikroji, geresnė tėvynė, pasiekiama, tinkamai išpildžius visas pareigas žemėj.

Šio pasaulio tėvynę krikščionis myli dėl dangiškosios.

Kuri knyga 1932 metais man geriausiai patiko ir kodėl?— į šį klausimą atsakymus siųsti „Ateities“ redakcijai ligi š. m. vasario mėn. 25 d. Įdomesni atsakymai tilps „Ateities“ 3 Nr., o geriausiai atsakęs gaus dovanų — vieną, naujai išėjusią įdomesnę knygą.

Nelė Mazalaitė

Naktis katakombose

— Oktavijanai — cezari, še tau knyga, kad nebūtų nuobodu laukti vergės pasipuošiant! — Iš rausvo banžytinio audinio portjeros pranyko sidabriniai su auksu plaukai, ir knyga išsitiesė ant kilimo prie kojų. Oktavijus juokiasi — jis neužsigina karališko titulo. Šiame cezarių mieste, mieste neišnykusių skambių patricijų vardų, išdidus žmogus gali jaustis valdovu. Čia kraujas tebekelia žmogaus dvasią į dausas ir žmogaus kraujas virsta plėšrių geidimų pilnu žvėrim; čia švenčiausios maldos ir linksmiausios orgijos senuose, pusiau pagoniškuose *palacco.*

Jis atsistojo ir pavaikščiojo po salę. Salė — mišinys bažnytinių meno turtų, nupirktų, ar užgrobtų šios giminės prosenių, ir likučiai brangenybių cezarių gadynės, ir akiplėšiškai drąsus moderniškumas—viskas. Viskas vaišingai pavesta jam—garbingam svečiui iš tolimo krašto. Ir už kelių durų — moteris, tas, kuriai čia viskas priklauso. Jos giminės palacco ir... svečio, iš tolimo krašto, širdis. Lukrecija — gal būt ji panaši į Bordžijo? Vakar baliuje ji gėrė ir dainavo, ji juokės kaip bachantė, ji skaitė jo žilus plaukus ir krikštijo ją rymiečiu, pildama ant galvos juosvą vyną — o šokyje ji buvo šalta kaip statula ir rimta lyg matrona. Ne, jis ją užsikariaus, tą išdidžią ir gudrią patricijietę — juk jis ainis barbarų ir užgrobikų. Bet tolimam krašte žmona... Et, negalvoti!

Išsitiesė jis vėl ant saulėmis ir kerubimais atausto kilimo ir pasiėmė numestą knygą. Kas yra gražesnio už poeziją, kada ji skaitoma gražios moteriškės, negyvi puslapiai tampa įkvėptais nuo jos rankų prisilietimo. Poezija kilnina meilę ir aistrą daro pasiutesnę.

Kažkas tarp poezijos ir prozos jauno, nežinomo poeto knygoje, trumpai, lyg sukarpyti kūriniai. Čia viename žodyje glūdi tomų gudrybės, o ten šimtas puikių sakinių neišduoda tikros minties.

Psalmės.

1. Elgeta po langais.

Be smuiko. Be armoniko. Be šeine katarinkos. Nei parišta skarmalais jo ranka, nei velka paskui save kojų medinę, nei aklas, nei klausos lyg būtų kurtinys. Žmogus sveikas. Bet rankos jo lyg iš balto akmens, ir kojos kaip sulaužytos lėlės; kaip nesuprantąs žmonių kalbos klausos jis užkalbinimo, ir akys nemato nieko. Ar mato daug.

Ką kalba po langais elgeta?

Balsu karčiu, kaip Viešpaties gėrimas ant kryžiaus, ką jis

kalba? — Nei gatvės dainą apie linksmą storą smuklininkę, nei dainuoja kaip lankoj apie meilę ir apviltąją mergaitę, ir nė graudingai apie paklydusį šunį, nei skundžiasi pasaulio neteisybėmis. Bet užsitrenkia langai, užsiskleidžia užuolaidos, ir atrodo namuosme nėra žmonių.

Elgeta nutraukia savo giesmę.

Ir eina vėl.

Kad užsivertų langai, užsiskleistų užuolaidos, išnyktų žmonės. O jis gieda tikai psalmes.

2. **Kokia tavo istorija, elgeta?** —

Kūnas jo gražus, o siela blaivi. Jis laiko kas rytas Viešpatį rankose, kaip baltą duoną, ir laimina žmones Dievo ranka aukso pavidale. Malda jo jauna kaip vaiko, ir skaisti lyg atsiskyrėlio. Iš sakyklos jo žodžiai byra tarsi manna ir džiaugsmas, ir supranta juos piemenys ir mokslininkai. Vargšai garbina jo geraširdystę, piktadariai eina pasisakyti jam nuodėmių ir gauti nuraminimą, o ligoniai po išpažinimo jam — nesigaili apleisti žemę. — Toks buvo žmogus, kurs eina ir gieda psalmes.

3. **Kokia tavo nuodėmė, elgeta?**

— ... o pats baisumas, kunige... Aš negaliu pasakyti! Išpažintis yra didžiausioji bausmė, nes visas piktybes padariau ramus, o pasakodamas jas kunigui — drebu. — Ir tas, kurio žodžiai ligonis mirčiai prirengia — ramina nusidėjėlį. Ir jis vėl vyras — drąsiai nusidėjęs, drąsiai išpažįstąs, drąsiai atgailos laukiąs.

... Baisūs jo darbai. Nepažįsta jis pareigos; širdis ir geismas — vienintelis įstatymas, o sąžinė iš kūdikystės nebylė ir kurčia. Bet kada jis nužudė tą moterį, įvyko stebuklas, ir sąžinė prabilo. — Kas buvo ji? Mažystės draugo vienatinė sesuo, vienatinė jų senai motinai. Iš tolimo krašto jis atvyko gimtinės atlankyti; išvarginęs širdį, visą pajuokti ir keikti temokąs. Ir ji—pirmojo ryto žydėjimo aguona—balta ir trapi, baiminga pikto, ji nepasiekiama suteptai rankai. Tada jis ateina kaip doras, pasiima ją teisėtai, seniai teisės nustojęs, išsiveža ją toli. Bet širdis taip nepastovi — kita moteris užkūrė kitą liepsną, o ši, nusibodusi, išmėtinėjanti ir verkianti. Ir vieną naktį kulka ir kraujas pastumia ją iš kelio... Sena jos motina iš skausmo miršta...

Kunigas sulinkęs atsistoja žemoj klausykloj, tas, kuris ramina nusidėjėlius, ir žmogžudžiams viltį teikia, tas, kuris iki šiol meldėsi už nežinomą savo šeimos skriaudėją. Jis atsistoja ir dreba.

— Tu, tu!.. Teneatleis tau Dievas, žmogžudy! — per rūsčius skliautus tūkstančiais krintančių plytų nuaidėjo. Pabūdo išgąsčiu žmonės, ir supratęs kunigas sukrito siauroj klausykloj. Baugi tyla. Siaubingas, į vieną suaugęs visų žvilgsnis—į iš-

duotą žmogžudį, į kunigą, sulaužiusį tylėjimo sakramentą — į tą, kuris dabar eina ir gieda psalmes.

4. Kokia tavo bausmė, elgeta?

Sulaužytas įstatymas. — Gal laukia žmogžudžio policija, ir išdaviką teis vyskupas? — Nebžino kunigas, užmiršo taisykles ir paragrafus, bet žino — Dievui nusidėjo.

Medėja — vienas iš žymesniųjų garsaus vokiečių tapytojo Anzelmo Feuerbacho (1829—1880) paveikslų. Feuerbacho kūriniai pasižymi minties gilumu ir savotiškų koloritu.

Jis klūpo nuogais keliais ant plytų. Visą naktį.

Jis maišo visas maldas iš visų knygų. Visą naktį.

Pavargusios akys išalko miego, išglebo kūnas, ant pagalvės, kaip klajūno, saldžiai galva nukrito. — Sapne archange-

las: kalavijas jo liepsnojąs, kaip tas, kuris nusidėjusiems tėvams užvėrė rojaus vartus; akyse atnešė Dievo pasmerkimą.

Prakaituota kakta, ir virpą sąnariai, klūpojimas, malda. Septynios karališkos atgailojančiojo psalmės, ir daug savų.

Rytmetį paklaikusios akys. Ir uždarytos durys. Ausys įtemptos klausyti. Laukimas, laukimas, laukimas.

Diena — išmėtinėja saulė.

Vakaras — neišsakomas ilgesys.

Naktis — Archangelas su kardu ir Viešpaties įsakymu akyse. Mėnesiena aptaškyta sesers krauju, žemės atsikvėpime raudoja motina, varpai prikaišioja žmogžudžio atgailą. Iš visur tikinčiųjų pasipiktinimas.

Ir kartą gatvėj triukšmas: eina kunigas ir gieda psalmes. Žmonės traukiasi, traukiasi dideliu ratu ir šnabžda apie Dievo teismą.

5. Liūdna tavo istorija, elgeta!

Rožėtų ledinių naktų langai, ir atidari langai su jazminų kvepėjimu, girgžda sniegas ar žaliai kvėpuoja veja, rytas — vakaras — eina žmogus ir gieda psalmes. Psalmes, kokių negiedojo Dovydas tyruose.

Tuštėja gatvė, vaikai nemėto akmenų, nei suaugę juokias. Kartais iš namų išeina moteris ir duoda elgetai duonos. Pinigų jis neima, ir už nieką nedėkoja. — Užsitrenkia langus, užsitrenkia užuolaidos ir atrodo, kad namuose išnyko žmonės.

Elgeta pastovi. Ir eina. Jis eina ir tiktai gieda psalmes".

— Oktavijanai — cezari, štai aš! — Lukrecijos balsas paskendo portjerose ir kilimuos, jam niekas neatsiliepė. Ant žemės gulėjo knyga atskleista ties „Psalmėmis"; atrodo, tą vietą kažkas ilgai skaitė ir dar ilgiau sunkiai galvojo.

Eina jis vienas, Oktavijus. Jam neberodos, kad gali karaliauti šiame cezarių mieste: ne, jam rodosi, jog jo dūšia apnikta atgailos maištu, galva pelenais pabarstyta, ant kaklo virvė, ir pastatytas aikštėje, kad matytų visi pabėgusį nuo altoriaus neištikimą tarną. — Viešpatie, visur Tu pastatai kilpas, Tu gudrus medžiotojas, Tu piktas keršytojas! — kas galėjo patikėti, kad taip paveiks keli puslapiai kvailo poeto fantazijos, kas patikėtų!

Jis nežino kur eiti, ką daryti — bet nebegali gerti vyno, nei gulėti patricijų suole, apvainikuota galva, linksmoje puotoje, nei geisti svetimos moters, nei grįžti į savo tolimą kraštą ir ramiai susitikti žmoną. Jis nežino, ką galvoja Lukrecija apie jo buvimą tas kelias dienas, bet tai jam nerūpi, jis nori žinoti kitką — ką turi dabar daryti.

Iš Vatikano maldininkų procesija, du vienuoliai veda ilgą,

tamsią eilę. Praeinanti moteris rūbų kraštu užkliuvo jį, o į ausį užklydo kažkieno ištartas katakombų vardas, arba jis atsigrįžo ir nuėjo paskui juos. Vienas nepažįstamam būry ėjo jis, nežinodamas kodėl ir kur, vis kankinamas minties, neatsikratomos. Keliais vaikščiotais ir dar nežinomais jam veda tylį vienuoliai ilgą juodą minią. Pas katakombų angą visiems įduoda žvakes; ima Oktavijus vaškinę ugnelę, ir leidžiasi su kitais siaurais kaltais laptais, tarp ilgos eilės nišų. — Nišos, vardai, gyvenimai šventųjų, užsisukimai, laiptai, urvai; tai tiesi, tai išsilenkusi ilga eisena žvakių. Duslus aidi vienuolio balsas, aiškinąs metus, kančias ir vardus, ir toks baisiai nykus antrojo įspėjimas:

— Broliai, laikykitės krūvoj ir nenuklyskite, nes jeigu paklystų čia viens — jo laukia baisi mirtis.

Ugnimi atlėkė mintis, kaip Šventosios Dvasios liežuvis — Oktavijus sustojo pas nišą ir pasilenkė žiūrinėdamas šventą kaulą. Jis praleido visus pirmyn ir nusekė paskutinysis; paskui užsitraukė už uolos ir užgesino žvakę. — Taip, Dieve, Tu įginei žvėrį į spąstus! Tu atvedei čia — už didelę nuodėmę Tau bus atiduota lyg atgaila.

Jis atsisėdo, šaltas drėgnumas perėmė visą kūną, oras pilnas puvėsių ir sunkus. Jis prasijuokė tyliai — dar geriau, tegu būna kiek galima baisiau... Jis įrėmė galvą į kelius ir klausės tolėjančių balsų; tamsiuose skliautuose žvakės žybčiojo nykios ir graudingos. Toks turėjo būti krikščionių susirinkimas ugnies ir kraujo amžiuje, amžiuje kitokio tikėjimo. Dieve, seniai neminėtas, keisti tavo žmonės: kodėl jie pirma taip lengvai visko išsižadėjo, kodėl juos neviliojo nei turtai, nei gėrybės, nei saldumai žemiški? Jie tesvajojo vien apie kankinio vainiką ir vietą Tavo danguje, o dabar? Argi kaltas žmogus, jeigu jis nueina ne savo parinktu keliu, arba vėliau išvysta suklydęs? Jeigu jaunystėj jam atrodo viskas taip šviesu; atrodo jaunuoliui, kad jis nupurtins žemės dulkes nuo kojų, nepasiims nė keleivio lazdos, kaip sako Evangelijos pamokymas — ir išeis skelbti tiesą, skleisti šviesybę, mokys mylėti artimą ir priešą, užmiršti skriaudas, išsižadėti turtų, būti skaisčios širdies, mokys to visko. Bet — ar pasaulis yra toks galingas, ar ima jam rodytis, jog viskas tuštybė, čia žemėj — ir ten po mirties — nes pats jis, tas apaštalas — imą neapkęsti priešų, skriausti artimą, trokšti turtų ir geisti žemiškos meilės. Ir viena kartą — apleisti Dievo Altorių — ir išbėgti. Išbėgti, kad nevytųsi apkalbos nei smerkimas, ir pradėti gyvenimą išnaujo. Patys vyro metai buvo, kai jis atsidūrė svetimam krašte, nevėlu gyventi. Ir lyg kas nors padeda, kas nors džiaugiasi iš to žygio, nes viskas ateina greit, ko kiti žmonės visą amžių nepasiekia — aukšta tarnyba, žymi padėtis visuomenėje, puiki moteris, at-

nešusi turtą ir širdį; ir daug kitų moterų, kurios žavėjosi juomi, lyg matė jame kažką, ko kituose nebuvo. Ištroškęs rijo jis gyvenimą; ramu, tarytum mintis kas užmigdė, tikėjimas pamestas, gal dingo jis kur muitinėj, kaip brangus, neįvežamas daiktas — o su juo ir sąžinė ir visa, kas kankina. — Kartais vargino žmonos maldą — ji meldės kita kalba ir kitos religijos bažnyčioj, bet ji buvo atvira ir dora, ji nebūtų atleidusi apgaulės ir jo praeities. Bet jis tylėjo, ir taip praėjo keli laimingi metai, visas gyvenimas, iki taško, už kurio viskas sužinoma — bet štai seklys sulaikė pabėgėlį. Tai tam reikėjo atvažiuoti į šį amžiną miestą, kad naujos nuodėmės žadėtoja — moteris duotų knygą, nežinomo poeto, menkos vertės poeziją, nevykusias „Psalmes“. Kas patikės, jeigu pasakyti kam, kad keli žodžiai gali sugriauti sieną prie sąžinės, gali pažadinti, išgąsdinti, prigrąsyti — ir kankinti. — Taip įvyko — taip yra, tai reikalavo išrišimo, skolos užsimokėjimo. Viešpatie, Tu tirkai esi, ir pagaliau susitikom. Tu reikalauji atgailos. Ką padės išpažinti kunigui? kaip pataisyti iš naujo visas sugriautas dienas, kaip išsiteisinti prieš moterį, kurios pasitikėjimą apvogė, kaip išsilaikyti nuo pagundų? — Juk neišeis į tyrus kaip atsiskyrėlis, ir neprirakins savęs kaip Simanas Stulpininkas. Bet čia, prie šventų kapų, mirti ilga mirtimi — badu, troškuliu, baime — melstis, kankintis siela ir kūnu, būti šių amžių kankiniu be kruvinųjų kankinių, be laužymo ant rato virinimo aliejuj — Viešpatie, ši bausmė išpirks aną nuodėmę. — Ir todėl dideliu džiaugsmu ir pasiryžimu priėmė minti greitą, kaip Šventosios Dvasios patarimą, mestą vienuolio balsu.

Kažinkur viršuje neaiškus balsas ir kojų bildesys — maldininkai apleidžia šventus kapus; niekas nesirūpins, ar neliko kas: visi savieji vienas kitą žino ir neatsimena priklydusio svetimojo.

Oktavijus užsidegė žvakę ir pradėjo vaikščioti vienas tais labirintais, kur, rodos, nėra pradžios nei galo: nišos, kaulai, tuščios vietos, iškalti vardai — ir taip visur, kur kelsi koją, vis toks pat vaizdas. Jis pavargo vaikščioti. Pasižiūrėjo — baigias žvakė. Ir staiga, baisiai aiškiai suprato, kad jis padarė kažką nežmonišką, kažką beprotišką savo pasilikimu. — Kodėl? Už ką? — Argi Dievas būtų reikalavęs tokios atgailos? Ne, čia kapų drėgmėj, tamsybėj, siaubė mirti ilga mirtimi—ką jis padarė! — O gal, gal jie tebevaikšto? — Jis pašoko laipteliais; uola, ten užsisuka karidorius, ten leidžiasi laiptai gilyn... Jis ėmė bėgti, kaip pablūdes, šaukdamas visu balsu. Išdegusi iki piršto užgeso žvakė. Ir jis sukrito ant aslos nuvargęs ir prakaituotas. — Kad sutelktų savo drąsą, jis gėdina save už bailumą, mėgina vėl sukelti pasiryžimą. — bet dabar jo kaltė atrodo tokia blyški ir menka. Ak, negali gi jis leisti sau išeiti iš proto — tvirtybės ir kantrumo: rytoj gal atsilankys nauja

maldininkų minia. o juk Lukrecija pagaliau ims ieškoti jo, gal kas pasirodys matęs, gal maldininkai prisimins priklydusį svetimą žmogų ir negrįžusį su jais — jo pradės ieškoti. — Oktavijus ėmė melstis. prisimindamas visokias maldas, traukdamas jas lyg užmestus ant aukšto griozdus. Ir vėl gyveno visą gyvenimą — o, jis buvo visai juodas, jo kaltė paaugo iš naujo reikalaudama atpildo, bet, Viešpatie, Tu juk sutvėrei žmones silpnais ir negali jų kaltinti. Arba, gal kiti yra didvyriai, o jis toks silpnas — pasigailėjimo Dieve!

Tykus brakšterėjimas, ir prasiskleidė švelni šviesa. Kaip laukinis nudžiugo Oktavijus ir išsižiojo šaukti pagalbos — bet nutilo nieko neištaręs.

Grabe sutrūniję kaulai ėmė daugintis, augti, pavirto jie kūnu, žmogumi, ir jis atsistojo — jaunas ir aukštas vyras — jaunikaitis. Jis užsisegė savo sudraskytą baltą tuniką, nusišluostė kruviną kaklą ,susisupo ploščium ir išėjo. Oktavijus bėga paskui laikydamasis jo neužčiuopiamo rūbo.

, — Būk kas tu nori, tik išvesk! — šaukia jis.

Išgelbėtojas dingo gatvėje. Triukšminga Romos naktis — su fakelais lydi vergai lektikoje senatorių, — praeina išdidus centurijonas, slenka bauškūs, akis užsidangstę krikščionys; priemiesčio namuose gladijatoriai geria vyną ir lošia kaulais— gyvena savo paskutinę dieną.

Triukšmas ir rėkavimai slenka į Cezario rūmus, kažkas dainuoja, kažkas rėkia — ir staiga nutyla — kaukianti minia nurimusi, su pagarba ir baime lenkiasi baltai Vestalei. Kaip gulbės sparnas baltas jos švdas vėjo blaškomas; išdidi ir graži stovi ji savo vežime ir priima sveikinimus. Ji žiūri ir liepia sustoti tai rėkaujančiai eisenai. Minia paklusni ir baiminga nenoromis paleidžia grobį. — O Vestale, kam tu pakliuvai, šventoji, į šią gatvę, kur veda nusikaltėlį! Kas dabar šią naktį papuoš aleją Nerono soduose, jei tas kūnas išgelbėtas nuo smalos ir ugnies.

Žiūri balta Vestalė į nusidėjėlį išlaisvintą iš laikančių rankų ir virvių: išbalęs ir mėlynas nuo smūgių jo veidas, per kaklą kaip karoliai kraujas varva. — Nereikia taip Vestalei įsižiūrėti į vyriškio veidą, argi negana, kad savo pasirodymu ji dovanojo jam gyvybę — bet prisikryžiavo jos akys ant jo juosvo žvilgsnio, ir plaukų garbanos šešėliu krinta ant jos balto apdaro.

— Ką tu padarei, jaunuoli? — ji negali neatsiliepti, — ką padarei, kad tave velka gatve sumuštą ir kruviną?

Jis žiūri ir tyli.

— Ar tu gyveni kalnuose ir užpuldinėji ramius keleivius ir gasdini piemenis?

Jis žiūri — ir jo lūpose šypsena, užmušanti jos apkaltinimą.

— Gal būt, tu esi vergas užgavęs savo poną ir užsipelnęs mirties?

Jis tik žiūri — bet jo patricijaus kakta, balta ir išdidi, sumina jos paniekinantį įtarimą.

— Arba, tu atkeršijai už savo skriaudą? Gal užmušei priešą ir patekai jo giminių teismui ir neapykantai?

Jis žiūri, o iš veido skleidžias didelis gerumas, nepažįstąs priešų ir nežinąs savo skriaudos.

Balta Vestalė nerami ir pyksta — ji padarė, ko niekas iki šiol dėvėjęs jos rūbą—ji gatvėj užkalbino nusikaltėlį. Ir jis tyli.

Tada jis pakelia aukštyn savo išblyškusią galvą ir pasako rimtas, be pasididžiavimo ir be nusižeminimo, pasako, lyg sutiktas karalius savo vardą:

— Aš esu krikščionis.

Vestalė atsišliejo — gal pasigailėjo ji, kad dievai pasuko jos vežimą šiuo keliu tokią valandą, gal mielai išduotų ji krikščionį padaryti Neronui žibintą — bet mato ji, kaip nusilpęs griūva jis ant gatvės grindinio, ir mato kokios akys minios tykančios vėl atsiimi grobį — ji iškelia ranką ir šaukia lektikoj nešamam senatoriui.

— Tėve, paimk su savim šį žmogų — dievai sako man — jis bus ištikimas jų tarnas.

Minia džiaugsmingai, su pagarba lenkiasi baltai Vestalei — ji užsileidžia ant veido savo ilgą nuometą ir važiuoja tolyn.

. . . . . .

Magnolijos ir citrinų žiedai krinta ant miegančio ligonio. Klejodamas jis šnabžda:

— Mama, aš sapnavau baltą moterį — ji išgelbėjo mane. Pasimelsk, mama, kad Dievas ją man leistų vėl sapnuoti.

Atsivėrusios akys mato moterį iš sapno — gyvą. Ji linguoja ties jo kakta magnolijos šaką ir šypso.

— Aš būsiu su tavim, tau nereikia melstis — būsiu su tavim...

Ir ji pasakoja, žadindama jo užmiršta sąmonę, kas atsitiko gatvėj, kaip išgelbėjo ji antrą kartą — paslėpdama tėvo viloj, ir lanko ji vogčiomis. O dabar jis pasiliks čia visados, nes dievai tai pažadėjo jai, žadėjo dievai savo baltai Vestalei.

— Mergaite, tavo dievai nieko nežino, — šypso krikščionis. — Rymietė nutyli dievų užgaulę, nes ji žiūri į krikščionies akis ir svajoja apie lūpas. Bet vogčiomis atėjusi, ji skuba išeiti, žadėdama lankyti jį kitą saulėlydį.

O kitą rytmetį nebebuvo jo.

. . . . . .

Mažame namelyje už Tiberio jis žiūri pro langą ilgestingu žvilgsniu.

— O, mama, jeigu tu žinotum, kaip aš negaliu užmiršti!

— Ji pagonė, kūdiki.

— Aš padarysiu ją tikinčią ir tada mes nesiskirsim nė čia, nė ten kur nėra gyvenimo pabaigos.

Puikiame palacco balta Vestalė klūpo prie tėvo kelių.

— O tėve, jeigu tu suprastum, kad aš negaliu nieko kito galvoti...

— Jis krikščionis, dukrele.

— Aš padarysiu jį dievaičiams palankiu — ir mes būsim laimingi. Tėve, tik tu surask — surask jį ir atiduok man! Man nusibodo baltas nuometas — Cezaris mums palankus, dievams yra daugiau mergelių — o man jis vienas. Tėve, surask jį man — vistiek ar jis vergas ar patricijus — aš be jo negyvensiu.

Zikaras. Skausmas. „Trimito“ kl.

Ir surado ištikimas senatoriaus tarnas namelį už Tiberio ir atvedė jaunuolį į turtingą vilą. Sode žydi magnolijos ir citrinos — ten susitiko jie, viens kito negalį užmiršti — krikščionis ir stabmeldė, senatoriaus duktė ir sūnus išvyto, beteisio, nukankinto patricijaus. Tas, kuris nežino kiek gyvens ir ji, kuri nori atimti nuo dievų savo dienas ir atiduoti jam — žmogui.

— Tu pasiliksi su manim, — džiaugias ji.

— Ne, čia man svetimas pasaulis. Bet jeigu tu paliksi savo

dievaičius ir apsikrikštysi — mūsų laukia bėdinas namelis, bet jame didelė turtinga laimė ir gyvenimas nesibaigiąs.

O, Vestalė yra rymietė, ji moka reikalauti ne išsižadėti — dievai jai nėra labai reikalingi, bet ji neatsisakys jų, nei atsisakys turtų ir cezario malonės.

Ji viliojo ir masino ji viskuom.i — ji daugiau galėjo pažadėti. —

— Būsi tu Cezario rūmuose pirmuoju — atsisakyk savo bėdinų žvejų draugystės, išsižadėk vergų Dievo.

— Ne, — šypso jis, ir jo šypsena nesulaužoma, — kraugerio draugu būti mažesnė garbė negu mazgoti vergui kojas.

— Tu turėsi marmuro vilas ir daug auksinių dirvų; puikiausios pirtys priklausys tau, ten vergės laistys tave myra ir smilkys brangiais sakais.

— Tas viskas nueina su dūmais —aš nenoriu to.

— Tu turėsi mane. Aš nemylėjau nieko, aš nepažįstu vyriškio lūpų, mano kūnas nieko nebuvo apkabintas. Tu pasivogei mane iš dievų šventyklos...

Tyli krikščionis. Sunkus mainas — ir liūdnas išsižadėjimas.

— Tu netiki dievaičiams — nereikia, tik nesisakyk to. Mano mylimas, pasilik, pasilik!.. — Baltos Vestalės rankos vyniojas aplink jo kaklą, kaip gundinąs žaltys rojaus sode aplink pažinimo medį.

— ...„Kas myli labiau motiną ar tėvą..."

Jis taip pasakė, kurio mokiniu save skaitė, ir štai dabar myli svetimą, myli stabmelbę, klauso jos pagundų — alpsta nuo prisilietimo ir silpsta.

— Ne! — Bet jeigu tu tikėtum! — Ir jis ima jai pasakoti savo Dievo istoriją, Jo kančių žygių šventas tiesas, panašias į pasakas ir legendas. Vestalė klausosi, bet mato jis, kad klausos tik jo balso ir žiūri tik į lūpas ir akis — tada supranta, kad nieko tai nepadės — jis atstumia jos kvepnias rankas ir išeina.

Liudnas eina krikščionis. Ir įsiutusi — skausminga Vestalė drasko savo baltus rūbus.

. . . . . .

— Mama, aš jaučiu, jog ateina liūdnos dienos, — sako jis pusėje maldos. Ir vėl meldžiasi Dievui. Ir svajoja pagonę.

— Tėve, aš noriu ji turėti nors per kančią ir kraują, — šaukia balta Vestalė.

Ateina kareiviai ir nusiveda seną motiną, o pas jaunuolį ateina mylinti pagonė siūlyti pagalbos. Tokia maža sąlyga: ji ir Romos dievai. Kodėl jam nebrangi motina, ta, kuri pagimdė, auklėjo ir myli — Jis nemiega visą naktį ir svyruoja — o kitą rytą taria, kad tegul numirs motina ir jis pasiliks krikščionis.

Ir atėjo eilė jam pačiam kalėti ir laukti mirties. — Į tamsų kalėjimą atėjo moteris — be balto Vestaiės apdaro — pusnuogė, išsipuošus ir išsikvėpinus; visas tamsus rūsys pavirto nuo-

dėmingu laimės troškimu nuo jos pasirodymo. Jaunuolis ištiesė ranką apkabinti moterį ir pražudyti sielą — ir atitraukė ją.

— Ne, — pasakė jis nenugalimai. Paskui pasižiūrėjo į jos akis, dėl meilės einančios iš proto, ir pats kentėdamas dar labiau jis pasakė paskutinius žodžius:

— Nebeateik — tu nesugundysi manęs. — Duryse nyksta ji šviesi ir blizganti, — jis šnibžda — aš melsiuos už tave.

. . . . . .

Arenoj jie ten žuvo dešimtimis. — Mato balta Vestalė kaip jis išėjo jaunas ir gražus, ir gauruotas liūtas uždėjo leteną ant jo krūtinės. Jie buvo sotūs tie žvėrys — jio nbeėda tik drasko.

Ir jai atneša mylimojo tuniką; ji varva raudonu krauju ir sukruvina baltą Vestalės rūbą. Ji galvoja, kad yra kažkas, ko niekas nenuveikia; tas kažkas yra didelis, nes kas mirtų dėl bet kokio dievaičio? Ji galvoja laikydama kruviną tuniką — paskui ją eina per visą puošnią, žiaurią minią ir nusileidžia į areną. Ji praeina pro sočius žvėris ir atsistoja prie mylimojo. Ji turėjo taip padaryti, nes rymietė yra drąsi ir neužsiginanti — ji moka eiti su savo vyru į gyvenimą ir mirtį. Ji pasakė balsiai, kad girdėjo visa nustebusi minia ir siaubo ištiktas tėvas:

— Aš priklausau prie tų, kuriuos šiandieną užmuša! — ji taip pasakė, ji norėjo žūti dėl to Kažko Galingo, kas atėmė jai mylimąjį, kad savo mirtimi užsipelnytų jo meilę, kad tąja mirtimi įgytų tikėjimą, krikštą ir malonę.

Ir taip įvyko. Ir naktį jų kūnus, apdraskytus, išmestus, paėmė ir sudėjo į vieną katakombos nišą, kaip sužiedotinius — palaidojo apgiedojo bendrai, tą liūdną tykių giesmių ir baukščių žvakių naktį.

Oktavijus pakėlė galvą. — Tai nebuvo sapnas — jis nemiega, jis jaučia sunkų rūsio orą ir šaltą uolų drėgmę. Jis nemiega — jis buvo Romoj, Nerono Romoj — ir yra vistik užrakintas. Ar jis pradėjo eiti iš proto? — Šalta. Sušalusiom, kaip svetimi — negyvi kaulai, rankom jis išsiėmė ir užsirūkė papirosą; gyvybės smilkalu pasirodė jam tie mėlyni dūmai. Jis rūkė tol, kol išbaigė visus. Ir staiga vėl išnyko visa kaltybė, atgaila, viskas, kas laukia po mirties — jam noris tik gyvenimo, šio žemiško, paprasto ir žinomo, noris šilto palto, duonos, žmogaus buvimo. Noris visko, kuo turtinga ši žemė, visko noris, trokštas, pasiutusiai iki skausmo geidžiasi. — Ir nieko neturėti! Mirti badu! Taip, juk jis ne pranašas nūn nebetikimo Dievo ir neatlėks joks varnas nešinas duonos kepalu, nei atlėks angelas išvesti jo iš čia, ir negrauš jis kaip maisto šventų kaulų, nei krims uolų prie kurių kiti meldžias.

— Malda! — Taip — Dieve, jeigu Tu esi — Tu jau išmėginasi sielą — pasigailėk! Argi gyvenime nėra atgailų? Vieno, ko tik reikalauji — tik dabar išleisk. Padaryk stebuklą, su-

A. Vaičiulaitis

Vaizdai

Tarp ošiančių pušų ir palšojo dangaus
Nutyso šėmos gijos.
Žinau, kad lašą puolančio lietaus
Sugers laukų lelijos.

Vaivorykštėj margoj siūbuodamos sparnais
Pragydo baltos gulbės.
Jaučiu — po mėlynu skliautu jau nebežais
Paukštužis taip sučiulbęs...

---

kelk žemės drebėjimą, kad atsivertų uolos ir kapynai, kad ne numirėliai keltųsi, o gyvieji uždarytieji laisvais taptų! Dieve, Dieve, Dieve!

Jis meldės balsu ir laužė rankas — jis rovė savo žylančius plaukus, kuriuos neseniai Romos gražuolė rausvu vynu laistė, jis braižė rankomis savo puikų, daugelį moterų žavėjusį veidą. Bėgo klykdamas siaurais koridoriais, klupo, užsilenkimuose krito nuo laiptų. Baisus duslus aidas ritosi paskui, ir žiūrėdamas į žmogaus menkas pastangas tyčiojosi.

Kaulai po kojomis braška. Ak, kaulai, jeigu nebūtų jie šventi, jie imtų šokti pašaipos šokį. Pavargęs jis suklupo, užsigavęs kaktą į uolą — iš viršugalvio sunkėsi lipnus kraujas drėkindamas plaukus, kaip rasa vystančią žolę. — Staiga užėjo baisus troškulys, lyg mėnesius ir metus nebūtų ragavęs vandens — jis glostė ranka plaukus ir laižė krauju drėgną ranką.

Paskui tykiai atsigulė pailsėti prieš naują kankinimąsi. O mintis, kaip geras tvarkdarys rodė aiškią būsimų valandų programą: Tai tik pirma diena, kada kūnas dar stiprus ir dvasia nors bevilčiai, bet vistik kažko laukia — toliau ateis nuovargis, badas, troškulys, kasdien labiau aiškėjąs ir kaskart tems tąs protas, ilgos baisios, niekam kitam nesuprantamos dienos. Iki pagaliau, tamsiame užkampy, nepasijudinąs gulės prisiglaudęs prie šventų relikvijų, ir atsilankę po šimto metų žmonės, nežinodami jo legendos, jo kaulus taipgi psiskirs prie šventųjų.

Liūdnas, tykus pasidavimas apėmė sielą, ir pirmą kartą nuoširdžiai ir giliai jausdamas, jis atsiliepė į Dievą:

— Duok man ištvermės šiose baisiose valandose ir leisk, kad šis mano beprotiškas žygis būtų priimtas kaip atgaila už visas mano nuodėmes, padaryk, Gailestingasai, kad siela užsipelnytų Tavo atleidimo, o kūnas būtų vertas ilsėtis šventųjų kankinių kapuose...

A. Masionis

Fridrikas Ozanamas

Daug žmonių gyvena pasaulyje, tačiau ne visi jie palieka čia, žemėje, lygius savo buvimo pėdsakus. Vieni užgesta ir kaip dūmas išnyksta iš žmonių atminties, o kiti dar labai ilgai stebina pasaulį savo pavyzdingu gyvenimu bei nuveiktais darbais. Šių pastarųjų gimimo bei numirimo sukaktuvių dešimtmečiais ir net šimtmečiais rengiame įvairius jų paminėjimus, stengiamės įsigilinti ne tik į jų gyvenimą, bet geriau suprasti ir tų laikų dvasią, o vyresnieji, pedagogai ir šiaip jaunuomenės auklėtojai rodo mums juos kaip pavyzdį, ragina sekti jų gyvenimu, jų dorybėmis. Visai pripuolamai, ne kokių nors sukaktuvių proga, man tenka rašyti apie tą žmogų, kuris Lietuvoj labai retai tėra minimas, kurį tačiau už jo didelius darbus ir pavyzdingą gyvenimą galima įrašyti į tų vardų eilę, kur yra šv. Vincentas á Paulo, popiežius Leonas XIII, vyskupas Ketteleris, kunigas Sonnenscheinas ir kt. To žmogaus vardas yra Fridrikas Ozanamas.

Rašau ne sukaktuvių proga, tačiau, jei mes palyginsime jo gimimo ir mirimo datas su mūsų gyvenamaisiais metais, pamatysime, kad š. m. balandžio mėn. 23 d. sueina lygiai 120 metų, kai jis išvydo pasaulio šviesą, ir rugpiūčio mėn. 8 d.—80 metų, kai jis vėl atsiskyrė su šiuo pasauliu. Gyveno palyginti nedaug, bet jo nuveikti darbai yra milžiniški. Jis buvo tikras tiesos ir krikščioniškosios meilės apaštalas, kuris už tiesą, už religiją, už prispaustųjų ir vargstančiųjų gerovę kovojo ligi paskutinės savo gyvenimo valandos.

Turėdamas septyniolika metų amžiaus Ozanamas jau stato ateities planus, aštuoniolikos metų rašo brošiūrą prieš simonistus, devyniolikos metų jis jau kelia balsą ir organizuoja draugus Sorbonos universitete prieš profesorių Jouffroy, kuris savo paskaitose savo priekaištais užpuola krikščionybę, dvidešimties metų jis išreikalauja iš Paryžiaus arkivyskupo, kad Notre – Dame katedroje būtų geriau sutvarkytas pamokslų sakymas. Trisdešimties metų jis jau teisės ir literatūros daktaras ir Sorbonos universiteto profesorius. Nors jis šias savo pareigas atlieka su didžiausiu pavyzdingumu ir pasisekimu, nors studentai netelpa auditorijoj, norėdami išgirsti Ozanamo iškalbingumą, tačiau ne tai išgarsino jo vardą visame pasaulyje. Jo vardas yra daugiau surištas su krikščioniškosios meilės darbais.

Būdamas 20 metų amžiaus, jis su saujele studentų įsteigia šv. Vincento á Paulo konferencijas. „Eikime pas vargstančius!“ meta jis šūkį ir pats su savo draugais eina į vargšų lūšnas, į jų palėpes mažinti jų vargą, šluostyti jų ašaras, nešti jiems paguodą ir suraminimą. Vėliau, kai italai studentai nieko nenori girdėti apie šv. Vincento konferencijas, Ozanamas taip rašo: „Šie jauni ponaičiai t u r i pažinti, kas tai yra alkis ir troškulys,

kas tai yra visiškas neturtas. Jie turi pamatyti nelaiminguosius, turi pamatyti sergančius tėvus, verkiančius vaikučius, jie turi juos pamatyti ir pamilti. Jei tas reginys nesujaudins jų širdies, ši karta yra žuvusi. (Goyan G, Fridrich Ozanam, p. 9) „Pasiaukok artimo gerovei!"—štai socijalinių Ozanamo darbų programa, kurią jis vykdė per visą savo gyvenimą. Jo balsas ir ypač gyvas pavyzdys rado atbalsio kilniose širdyse, ir jis mirdamas jau galėjo suskaityti 2000 tokių krikščioniškos meilės židinių, kurių pirmąjį jis įkūrė tik su saujele savo draugų. Taip šv. Vincento konferencijos, Ozanamo įsteigtos, išsiplėtė visame pasaulyje.

Tas judėjimas pasiekė ir Lietuvą. Lietuvoj mes irgi turime šv. Vincento á Paulo Draugiją su savo skyriais, kurie šelpia vargšus, išlaiko prieglaudas, rūpinasi beturčiais ligoniais ir dirba kitokius krikščioniškos meilės darbus. Kadangi „Ateities" skaitytojų socijalinė programa nieko turėtų nesiskirti nuo Ozanamo socijalinės programos, tai bus labai pravartu arčiau pažinti šią kilnią asmenybę. Nors Ozanamas gyveno ir dirbo beveik prieš visą šimtmetį, tačiau skaitytojai ras jo gyvenime tų pačių minčių, tų pačių kilnių siekių, kuriais jie šiandien gyvena, ir daug ko galės iš jo gyvenimo pasimokyti, nes jo gyvenimas panašus į šventojo gyvenimą, o tie darbai, kuriuos jis dirbo, ir tie sielvartai, kuriais jis sielojosi, yra dar ir šiandien mums aktualūs. Taigi, norėdami geriau Ozanamą pažinti ir įvertinti jį iš jo darbų, nesiskubinkime, bet „rašykime istoriją", kaip sako Ozanamo biografas Baunard, „tokią, kokia ji yra, ir parodykime žmogų tokį, koks jis buvo, gyvendamas mūsų mirtingumo žemiškose sąlygose, neturėdami jokių kitų intencijų, tik tiesą, nes kitokių kalbų Ozanamas nepakęsdavo. Negarbinkime jo dorybių, bet jas nupasakokime. Negirkime jo kalbų, bet jas išdėstykime. Neskelbkime šio gailestingo, ramaus, malonaus, alkstančio ir trokštančio teisingumo žmogaus palaimintuoju, bet prisiminkime jo darbus pilnus gailestingumo, švelnumo, malonumo, teisingumo ir taikingumo. Nesveikinkim jo iš anksto, kaip tikėjimo išpažintoją, bet pažiūrėkime kaip jis jį išpažino prieš savo draugus ir priešus. Nevainikuokime jo kankiniu, bet pažiūrėkime, kaip jis kentėjo dėl Jėzaus Kristaus meilės ir kaip jis mirė, spausdamas Jį prie savo krūtinės ir sakydamas: „Kodėl gi aš Jo turiu bijoti? Juk aš Jį taip myliu!" (Baunard, Frédéric Ozanam, p. XVI—XVII)

Fridriko tėvai ir jo kūdikystė. Fridrikas Ozanamas gimė 1813 m. balandžio mėn. 23 d. Milane, kurį tuo metu valdė prancūzai. Jo tėvai buvo iš senos prancūzų giminės, katalikai. Jo tėvas Jonas—Antanas—Pranas Ozanamas buvo tvirto charakterio žmogus. Fridrikui gimus jis buvo 40 metų amžiaus. Per tą laiką jis buvo daug pergyvenęs. Pirmos respublikos metu jis buvo kareivis. Su Napoleonu jis buvo perėjęs Alpius ir grįžo dalyvavęs daugelyje kovų, iš kurių parsinešė kapitono laipsnį ir 5 žaizdas.

Kareivis Jonas—Antanas buvo pareigos žmogus ir ypač geras sūnus. Jei jam reikėjo atlikti savo pareigas, jis jas šventai atlikdavo, neatsižvelgdamas į jokias aplinkybes. Teroro metu jis žygiavo su savo pulku iš vieno miesto į kitą. Pakeliui užsuka atsisveikinti savo motinos. Jis randa ją verkiančią kruvinomis ašaromis. Sužino, kad jo tėvas buvo įskųstas teroristams, kurie jį areštavo, pasodino į kalėjimą, ir gal būt greit jis atsidurs ant ešafoto. Jonas—Antanas, nieko nelaukdamas, paima du ginkluotu savo gusaru, sėda ant arklio ir skuba į tą miestą, kur buvo kalinamas jo tėvas. Kai jis atvyko, teismo posėdžių salėj jau buvo vaidinama, teismo komedija. Su pištalietu rankoje įsiveržia jis į posėdžių salę ir pareikalauja, kad jo tėvas būtų paleistas. Išvadavęs tėvą, zovada dumia atgal, kad nepavytų jo žandarai, kurie buvo pasiųsti paskui jį. Pakeliui jis dar užsuka suraminti savo motiną. Kai jis grįžo į pulką, apsidžiaugė, kad ten per tą laiką nieks jo nepasigedo. Jis nemėgo niekam lankstytis, pataikauti. Kai jam siūlė karališkos sargybos viršininko vietą, jis atsisakė.

Vedęs pirklio dukterį Mariją Nantaitę, mėgino verstis pirklyba, bet iš to nieko neišėjo. Būdamas geros širdies žmogus ir duodamas savo giminėms bei pažįstamiems viską be pinigų, negalėjo išsilaikyti ir greit bankrotavo. Tačiau jis nenusimena. Jis buvo gerai išauklėtas, studijavęs Lijono retorikos kolegijoj klasikus, tad palieka Prancūziją ir antrą kartą keliauja per Alpes į Milaną, kur apsigyvena su savo žmona ir verčiasi duodamas kitiems pamokas. Jo žmona taip pat buvo vargo mačiusi. Ji irgi jau antrą kartą buvo palikusi savo tėvynę, bėgdama nuo vargo svetur. Įvairių sumišimų laikais, gelbėdama savo tėvo ir motinos gyvybę, ji buvo išbėgusi į Šveicariją į Waadt'o kantoną. Jos brolis nespėjo išsigelbėti, liko Prancūzijoj ir buvo giliotinos auka.

Jos vyras nenurimo. Mėginęs trijų amatų, nori išmėginti dar ir ketvirtą. Trumpais laiko tarpais, kurie jam atlikdavo nuo duonos pelnymo, jis rengiasi gydytojo profesijai. Po dviejų metų uolaus darbo jis gauna gydytojo diplomą. 1813 m. jis gauna gydytojo vietą Milano karo ligoninėj. Užėjus šiltinės epidemijai, jis narsiau čia kovojo negu karo lauke. Netrukus mirė du gydytojai. Ozanamas lieka vienas, o sergančiųjų šimtai. Tačiau jis savo vietos nepalieka, kol pasibaigia epidemija. Napoleonas, būdamas tuo metu Lombardijos valdovas,neapdovanojęs Ozanamo už narsumą kovose, išgirdęs apie jo ištvermingumą ir pasiaukojimą epidemijos metu, atsiunčia jam Geležinės Karūnos ordeną.

1815 metais Ozanamas su savo šeimyna persikelia iš Milano į Austriją. Čia jie ilgai negyvena ir su penkiais savo vaikučiais grįžta atgal, bet ne į Milaną, tik į savo tėvynę, į Lijoną. Fridrikas tada buvo dar tik dviejų metų, tačiau jis nebuvo paskutinis Ozanamų sūnus. Dar 9 kartus po Fridriko gimimo kabojo vygė Ozanamų namuos, bet iš 14 Ozanamos vaikų tik 3

teliko gyvi. Tėvai daug turėjo sielvartų ir vargo, bet visa jie pernešė su krikščioniška kantrybe. Vėliau Fridrikas apie savo tėvą taip atsiliepė: „Pragyvenęs revoliucijas, karo lauko gyvenimą, visokius nepasisekimus mano tėvas išlaikė gyvą tikėjimą, kilnų charakterį, gilų teisingumo pajutimą ir nepažįstančią jokio nuovargio vargšų meilę. Jis mėgo mokslą, meną ir darbą; jis įkvėpė mums tikrą skonį viso to, kas gera ir kilnu "(Baunard 4)

Ozanamas, kaip gydytojas, greit iškilo. Jis gavo ligoninėj gydytojo vietą ir tapo Lijono Karališkosios Mokslo Akademijos narys. Tačiau iš viso to jis tiek tegaudavo įeigų, kad jie nekentė bado, bet negyveno ir perdaug ištaigingai.

Daug rūpesčių suteikdavo jam vargšai, kurie sudarė gerą trečdalį visų jo pacientų. Dažnai atsitikdavo net taip, kad jis pirmiau suteikdavo jiems medicinos pagalbą, paskui mokydavo juos sudėti rankas ir melstis.

Labai dažnai, lankydamas ligonius po vargšų palėpes, jis susitikdavo ten su darbininkių moterų sąjungos „Budėtoja" pirmininke. O tai buvo ne kuri kita, tik jo žmona Marija, kuri su tos sąjungos narėmis, pasikeisdamos, lankydavo neturtingus ir apleistus ligonius.

Šiai geraširdei moteriškei, gerai ir protingai savo motinai, Fridrikas visą gyvenimą buvo dėkingas už jo išauklėjimą krikščioniškoj dvasioj. „Ant jos kelių", rašė Fridrikas, „aš išmokau, Tavęs, Viešpatie, bijoti ir jos globoj būdamas — Tave mylėti". (Baunard, p. 10). Gyvenimo išbandyta ji buvo pasirengusi visokiems pasiaukojimams, mokėjo puikiai suderinti savo šeimyninės pareigas su visuomeniniu darbu. Namuose ji buvo labai gerbiama ir mylima motina. Ji buvo aukštos inteligencijos moteris, mokėjo gražiai kalbėti ir rašyti, mėgo tapybą, nusimanė literatūroj ir poezijoj. Jokia šeimyninė šventė neapseidavo be jos linksmų dainų.

Be motinos prisidėdavo prie Fridriko auklėjimo ir jo sesutė Eliza. „Aš turėjau seserį", rašė jis kar ą susijaudinęs vienam savo draugui, „labai mylimą seserį, kuri mane mokė kartu su motina. Tos pamokos būdavo tokios malonios, taip vaizdžiai man perteikiamos, taip gerai pritaikomos mano vaikiškiems sugebėjimams, kad jos man būdavo vienas malonumas". — „Štai kodėl", aiškina jis toliau, „aš, būdamas vaikas, buvau laikomas labai švelniu ir gabiu. Kai kas priskaitydavo tai prie mano temperamento silpnumo, bet mano sesers įtaka yra viso to didžiausia priežastis. Aš turėjau septynis metus, kai mano sesutė, mano geroji sesutė, mirė. Ak, kaip aš jos gailėjausi!" (Baunard, p. 11).

O vėliau, būdamas jau Sorbonoj profesoriumi, beveik prieš savo mirtį jis tokiais žodžiais prisimena savo motiną ir seserį: „Ponai, nors šis pasaulis yra platus, bet jis mums per mažas. Jis permažas mūsų troškimams ir mūsų lūkesčiams, pyač jei jis mums jau nieko daugiau negali duoti, tik šešias

pėdas žemės. Jis permažas taip pat ir mūsų atsiminimams, ypač jei mes turėjome tokią motiną, kuri mylėjo vargšus, kuri mylėjo mus ir kuri panaudojo visą savo švelnumą, kad tik mus išauklėtų gerais žmonėmis, jei mes turėjome seserį, kuri paliko šią žemę, nepažinusi kitokios meilės, tik Dievo. Argi mes nejaučiame reikalo patalpinti šiuos brangius mums asmenis geresniame pasaulyje už šį? Argi mes netikime jų pagalba, kai mus kartais pagauna palaimintas įkvėpimas? Ir jeigu mes stengiamės atgaminti savo atminty šiuos brangius vaizdus, argi mes neiškeliame dar naujų grožybių tuose jaudinančiuose, švelnios meilės vaizduose, nenorėdami nieko ten matyti, tik visišką nemirtingumą ir argi tokiu būdu nepridedame mes patys naujo skyriaus šventųjų istorijoje?“ (Baunard, p. 11—12).

Reikia dar paminėti, kad Ozanamų šeimoje buvo kalbama ir apie prodėdę Jokūbą Ozanamą, kuris kitados buvęs didelis mokslininkas, net norėjęs padaryti iš fizikos krikščionišką mokslą, kuris keltų žmonių mintis prie Dievo.

Šitokioj aplinkumoj, kurioj viešpatavo meilė, sutikimas ir gerbimas tradicijų, augo Fridrikas Ozanamas.

Fridrikas savo atsiminimuose iš kūdikystės dienų prisimena save, kaip pikčiurną, storžievį, nepaklusnų ir tinginį. Atrodo, kad jis visas septynias didžiąsias nuodėmes panaudojo savo charakteristikai, kad tik ji būtų ryškesnė. Tačiau jo brolis Alfonsas, vienuolyno viršininkas, parašęs Fridriko biografiją, šitą charakteristiką žymiai sušvelnina. „Fridrikas“, rašo jis, „buvo jautrus vaikas; tiesa, kad jis buvo ir užsispyręs, jei ko nors užsigeisdavo, be galo jausmingas ir greit sužadinamas, bet jis buvo švelnus su mažais, mokąs atjausti kitų vargus, skaistus, kaip angelas, kuris sielodavosi net dėl mažiausių smulkmenų, teisingas, nelinkęs išdykauti, nepalenkiamas į blogą, greit užsidegąs tuo, kas gera“ (Baun. p. 10).

Fridrikas gimnazijoje.

Būdamas 9 metų amžiaus, Fridrikas, tėvo prirengtas, įstoja į Lijono karališką kolegiją, kurios direktorium buvo vienas kunigas. „Ten“, rašo jis pats, „pamažu aš dariausi vis geresnis. Noras būti geresniųjų mokinių tarpe nugalėjo mano tingumą. Aš labai mylėjau savo mokytojus ir mokiausi su didžiausiu stropumu. Pasisekimas moksle mane drąsino, ir aš prisipažįstu, kad net ėmiau kilti į puikybę. Nuo to laiko, kai aš įstojau į mokyklą, aš labai pasikeičiau. Tuo tarpu susirgau ir turėjau išvažiuoti visam mėnesiui į kaimą. Penktoje klasėje aš truputį apsileidau, bet šeštoje vėl pasidariau drąsesnis: tai buvo pirmosios Komunijos metai“. (Baunard, p. 12).

Fridrikas, sveikindamas tuos metus, taip sušunka: „Ak, jūs, laimingosios dienos! Tegul mano liežuvis pridžiūsta prie mano gomurio, jei aš jus užmirščiau. Mano pasikeitimas aiškus.

Aš pasidariau kuklus, švelnus, paklusnus, bet aš vis dar buvau išdidus ir staigus“. (Baunard, p. 12).

1826 m., gavėnioje, kai Fridrikas turėjo 13 metų, vienas garsus misijonierius laikė kolegijoj rekolekcijas. Jos jaunoj Fridriko širdy paliko be galo didelį įspūdį. Rekolekcijų metu jis darė užrašų knygelėje pasižymėjimus. Paskutiniame tų užrašų puslapy buvo įrašytas sakinys, kuris jam atrodė svarbiausias, būtent: „Jaunuoliai, čia jūs rengiatės būti visą gyvenimą g e r a i s k r i k š č i o n i m i s, o tai jums padės, atėjus laikui, būti gerais valstybės piliečiais ir garbingai atlikti savo pašaukimo pareigas, kai jūs būsit pašaukti tarnauti Dievui ir savo tėvynei“ (Baunard, p. 13). Šitas garsus Lijono misijonierius, kurio konferencijos padarė Fridrikui tokį didelį įspūdį, buvo ne kas kitas, tik vėliau buvę kardinolo Bordeaux arkivyskupas Donnet.

Kolegijoje Fridrikas buvo labai geras mokinys. Jo rašto darbai ir eilėraščiai stebina mokytojus. Jo darbus jie rodydavo savo mokiniams, kaip pavyzdžius kaip reikia rašyti, ir patys stebėjosi nuostabiais vaiko gabumais. Jo eilėraščių turinys buvo dažniausiai iš šventosios arba iš prancūzų tautos istorijos. Dažnai jis paliesdavo ir paslaptingą Kristaus gyvenimą bei garbindavo juose šv. Panelę Mariją. Paliesdavo taip pat jis ir ramų šeimynos gyvenimą. Būdamas 15 metų jis jau surinko vieną tomelį savo poezijos ir įteikė savo tėvams, užrašęs dedikacijas: vieną lotyniškai — tėvui, antrą prancūziškai — motinai.

Tuo pat laiku, penkioliktais amžiaus metais, po tokių sekmingų pirmųjų mokslo žingsnių, ima niauktis giedras Fridriko sielos vidus. Tai buvo jo dvasios krizio metai. Jam dabar kyla daug įvairiausių abejonių, kurių jis pats negali išsiaiškinti, ir jis be galo daug kenčia. 1851 m., t. y. dviem metais prieš savo mirtį, jis išleido knygą „Krikščioniškoji civilizacija V šimtmety“, kurioje jis atspausdino pirmąsias savo paskaitas, skaitytas Sorbonos universitete. Tos knygos įžangoj jis taip rašo apie savo pergyvenimus 15-siais savo gyvenimo metais: „Skepticizmo amžiaus vidury Dievas leido man gimti tikėjime. Leidęs į pasaulį, jis paėmė mane ant krikščionies tėvo ir ant šventos motinos kelių. Jis man davė pirmąja mano mokytoja protingą seserį, pamaldžią, kaip angelai, su kuriais ji jau vėl susijungė. Vėliau pasiekė mane triukšmas to pasaulio, kuris jau netikėjo. Aš pažinau visą baisumą tų abejonių, kurios per dieną griaužda vo mano širdį, o užėjus nakčiai dėl jų mano pagalvė būdavo šlapia nuo ašarų. Netikrumas dėl mano amžinojo likimo neduodavo man ramybės. Nusiminęs aš kibte įsikibdavau į šventas dogmas, ir man atrodė, kad aš jaučiau jas braškant savo rankose. Tuo tai metu išgelbėjo mane vieno kunigo filosofo pamokymai. Jis sutvarkė mano mintis ir įnešė į jas šviesos; aš pajutau, kad mano tikėjimas sutvirtėjo. Sujaudintas tokia netikėta geradarybe, aš pažadėjau Dievui visą savo gyvenimą tarnauti tiesai, kuri man suteikė ramybę“. (Baunard, p. 14—15).

Dar geriau tą jo vidujinį dvasios krizį atvaizduoja vienas konfidencijalus Fridriko laiškas, rašytas 1831 m. vienam draugui. Laiškas rašytas ką tik praėjus kriziui. Jį čia taip pat pacituosime: „Reikia, brangus drauge“, rašo jis, „kad aš nušviesčiau kelias detales iš to sunkaus savo gyvenimo perijodo, kuris prasidėjo, kai aš buvau retorikos[1]) klasėje, ir baigėsi praėjusiais metais. Girdėdamas daug kalbų apie netikinčius ir netikėjimą, aš klausdavau pats save, kodėl aš tikiu? Aš abejojau ir tuo pačiu laiku norėjau tikėti. Aš stumdavau nuo savęs abejones. Skaitydavau visokias knygas, kuriose buvo aprašomos religinės tiesos, bet nė viena iš jų manęs visiškai nepatenkindavo. Per mėnesį ar du aš buvau įsikalęs sau mintį, kad mane pagavo kažkokia įsikalbėjimo dvasia, ir aš vis abejojau. Ak, kaip aš kentėjau! Juk aš norėjau būti religingas... Mano tikėjimas nebuvo tvirtas, o tačiau aš geriau norėjau tikėti be jokio pagrindo, negu abejoti: šitas dalykas tiek daug mane ir kankino. Griebiausi filosofijos. Tikrumo tezė mane visiškai pritrenkė. Buvo momentų, kad man atrodė, jog aš imu abejoti net savo egzistencija“. (Baunard p. 15).

Fridrikas Ozanamas, kaip matome, labai nuoširdžiai norėjo pažinti tiesą. Daug iškentėjęs, nesitikėdamas kitur rasti sau paguodos, kreipiasi jis į Dievą ir prašo savo sielai ramybės ir šviesos. Įėjęs į vieną bažnyčią, jis puola ant kelių prieš Šv. Sakramentą ir nusižeminęs ašarodamas pasižada, kad jis, jei Viešpats padės jam surasti tiesą, visą savo gyvenimą pašvęs už tą tiesą kovoti ir ją ginti. Taip rašo vienas tuo pačiu laiku su Ozanamu gyvenęs žmogus, o Baunard prideda, kad Ozanamas atsikėlė su palengvėjusia širdimi ir, išėjęs iš bažnyčios, rado, kaip kitą syk Povilas keliaudamas į Damaską, Ananiją, kuris turėjo išsklaidyti jam visas abejones ir padaryti iš jo apaštalą.

Fridrikui Ozanamui tuo Ananiju buvo kun. Noirot. Šio kunigo, kuris buvo laikomas rimčiausiu Prancūzijos filosofu ir didžiausiu pedagogu, mokykloje, Ozanamas vėl atrado katalikybę visoj jos didybėj ir grožybėj. Ta pačia gatve *des Etroits*, kuria jau Rousseau vaikščiojo su tam tikros rūšies užsidegimu, grįždami po pamokų šnekėdavosi filosofinėmis temomis kun. Noirot ir jo mokinys. Fridrikas jau senai buvo pamiršęs visas abejones. Tačiau jam buvo labai liūdna, matant, kiek daug jo draugų įpuola į panašias abejones ir nesugeba surasti tiesos. Jis pats tokias abejones pergyvenęs, tiek daug iškentėjęs, išėjęs laimėtoju su daug tvirtesniu tikėjimu, kaip pirmiau turėjo, puikiai suprato savo draugus ir iš visos širdies norėjo jiems padėti. Iš tikrųjų jis vėliau ir buvo autoritetingu ir geru savo amžiaus jaunuomenės vadu.

Tokia buvo Ozanamo kūdikystė ir ankstyboji jaunystė. Šešiolikos metų Ozanamas jau baigė kolegiją, išėjęs iš jos pirmuoju mokiniu. „Dabar prasideda jo jaunystė“, rašo Baunard,

---

[1]) žemesnės klasės buvo vadinamos retorika *Vert.*

J. Senkus

„Sename dvare“

1. Kūrinio medžiaga. — 2. Kompozicija. — 3. Stilius. 4. Reikšmės mūsų literatūroje.

Tema ir jos dalys.

Literatūros teorija reikalauja, kad kūrinio turinys visiškai išreikštų temą. Tačiau praktikoj kūrėjai iš šių teorijos rībų dažnai išsiveržia. Aišku, tas išsiveržimas kūrėjui dažnai būna ir nenaudingas — veikalo kompozicija pasidaro pakrikusi. Skaitytojui tokio veikalo turinys sunku atsiminti ir papasakoti. Prie šios kūrinių rūšies reikia priskirti ir „Sename dvare“. Jo autorei nesvarbu tema, jai nesvarbu temą pasirinkti ir įrodyti. Čia kyla pirma tam tikra situacija, fabula, vaizdas. Ir rodos, kad iš to išeis tik palaida bala. Pažiūrėkime kaip iš tikrųjų yra. Taigi klausiame, kas autorei labiausiai rūpi, ką aiškiausiai nori skaitytojams parodyti? Atsakysime — mūsų bajorų gyvenimą senais prieškariniais laikais, tą gyvenimą, kuris jau perėjęs savo „žydėjimo“ zenitą, pradeda merdėti. Tam gyvenimui atvaizduoti paimta tik vienas taškas — senasis dvaras. Iš čia kyla tų laikų bajorų gyvenimo vaizdai, taip paslaptingai kyla ir pro skaitytojo akis slenka dvaro gyvenimo šešėliai. Tai glėbys autorės atsiminimų. O jie labai įvairūs, sunarplioti ir sucementuoti. Ir tai temos dalys.

Viso to pradžia yra autorės preliudija: vieną ramų pavakari, saulei leidžiantis, autorė rymo prie lango ir liūdnai žiūri i gėlių darželį. Baltųjų rožių žiedai jai primena mirusią motiną, jos mylimiausią asmenį. Nusiskynus vieną rožę, glaudžia ją prie savo veido — jai rodosi, jog motutės švelnioji ranka ją glosto, ir jos vaizduotėj atgyja praeities gyvenimas, kai ji dar buvo mažutė mergytė ir linksmai čiulbėjo gerosios motinos globojama. Iš šitokios idilijos paskui kyla praeities atsiminimai, taip subtiliai pradeda rodytis senojo dvaro gyvenimas. Jis ir sudaro beletristinį kūrinio branduolį, jungia vienumon visas temos dalis. Pažiūrėkime dabar, kokia spalva, kokia ideologija jos nudažytos.

Ideologija.

„Senojo dvaro“ vieningumui daug padeda autorės ideologija. Ji taip aiški, taip pagrįsta, taip nuoširdi, kad labai daug

---

„ta šventoji, darbščioji jaunystė, taip pasižymėjusi vyriškais darbais ir taip nepanaši į kitų jaunystę, kad apie ją galima rašyti: Ozanamas neturėjo jaunystės. (B. p. *39*). Apie tą nuostabią Ozanamo jaunystę ir jo vyriškus darbus pasikalbėsime kitą kart — 2 „Ateities“ Nr.

prisideda prie kūrinio įspūdingumo, jo vertingumo ir vieningumo. Iš tikrųjų aukštos idejos daro veikalo turinį svaresnį, o moralinis patosas apgaubia jį malonia šviesa.

Autorės ideologiją gaubia religijos šviesa ir antgamtinio gyvenimo pasiilgimas. Tai aiškiai parodo ir pradžioje kūrinio padėtas motto, Goethes žodžiai: „Alles Vergängliche ist nur ein Gleichnis". Aprašomi ne tik žmogaus santykiai su Dievu, bet ir su pasauliu, su gamta, su kitais žmonėmis. Pačiam centre dorovingumas, estetiškumas, išmintingumas. Dorovingumu autorė normuoja santykius su kitais žmonėmis, estetiškumu iškelia žmogaus santykiavimą su gamta ir menu, išmintingumas skatina siekti mokslo.

Be minėtų keturių antrinių — antgamtinio gyvenimo pasiilgimo, dorovingumo, estetiškumo ir išmintingumo — idejų „Sename dvare" užtinkame apsčiai ir smulkesnių, daugiau ar mažiau išplėtotų, minčių.

Pirmiausia reikia minėti bajorijos likimo klausimas. Jau patsai vardas „Sename dvare" išreiškia šią mintį. Tai nykstančių bajorų šeimų atvaizdavimas. Dvaras, buvęs bajoriškai suprasto tautiškumo ir kultūros židinys, išugdęs nemaža garbingų bajorų, dabar pasmerktas pasitraukti iš Lietuvos kultūrinio ir tautinio gyvenimo arba visiškai žūti. Pečkauskaitė bajoriją nori restauruoti, nori ją artint prie liaudies. Skaitydamas jauti, kad Pečkauskaitė bajorų likimu labai susirūpinus, ji nenori dvarą vaizduot iš blogosios pusės. Autorė juos (bajorus) ironizuoja, nes argi jau girs gyvenimo trandis.

Koki jų rūpesčiai? Kaikuris giriasi rūpinęsis baudžiavą panaikinti, kitas didžiuojasi su Mickvičium vienoj lovoj gulėjęs. Visi jie yra įsitikinę, kad aukštesnis mokslas liaudžiai yra nereikalingas, mat, visiems išsimokius, nebus kam dirbti lauko darbai. Jų nuomone, mokėjimas rašyt bus kenksmingas, nes mergaitės tik rašysiančios jaunikiams laiškus, o vyrai suklastosią vekselių parašus. Piktinasi lietuviška kalba ir visais liaudies papročiais. Tie plikbajoriai, lyg pasipūtę kalakutai. Šis klausimas Š. Raganai ypač opus. Jį be pasigailėjimo aprašiusi kūrinėlyje „Dėl tėvynės", jam daug vietos skiria ir „Sename dvare". Ji nori, kad bajorai susiprastų, kad jie nesiskirtų nuo liaudies, kad jie eitų į liaudį ir ją mokytų. Tam reikalui autorė nesigaili ir savo pamokslų ir visų literatūrinių gudrybių.

Pedagoginis elementas.

Kaikam yra drovu kalbėti apie dailiosios literatūros kūrinį ir drauge apie didaktiškumą. Iš tikrųjų kartais čia painiavos ir būna. Tačiau nieks tylomis negali praeiti vertindamas Š. Raganos literatūrinį darbą, pro auklėjamąjį elementą jos kūryboje. Pasirodo, kad yra labai malonus darbas Pečkauskaitės kūryboje į šį klausimą ir plačiau pažvelgti.

Šis kūrinys perdėm nudažytas mintimis ugdyti tobulą

žmogų. Rasime čia ir dorinio auklėjimo pavyzdžių, ir religinio, estetinio, ir tautinio, ir vaikų meilės tėvams. Svarbiausias auklėtojas, veikėjas — pati mamatė, auklėtiniai — jos vaikai, ypač Irutė. Didaktiniai posakiai nekyla nei iš šio nei iš to, bet pačių įvykių yra iššaukiami. Štai mamatė parengia Irutei foteli, ši, fotely sėdėdama ir atsidėkodama, mezga mamatei dovaną ir kalba pati su savim:

„O paskui atsimenu mamatės norą, kad man čia sėdint, tik geros mintys teateitų į galvą, ir mąstau, kad juk negali būti minčių geresnių už tą, kaip patiekti džiaugsmo savo mamatei“ (7 p.).

Autorė vietomis mėgina iškelti ir konkrečių būdų, praktiškų pedagoginių priemonių. Štai mamatė su vaikais pasineria į gamtos idiliją ir kalbasi. Žvelgia į gelės. Šios sukelia jų sielose šypseną, ir Irutė pasižada:

— „Kai norėsiu negražiai pasielgti, žinau, ką darysiu, — tariau. Pažiūrėsiu į gėles ir imsiu juoktis, ir piktas noras sutirps“ (47 p.).

Panašios mintys tryška beveik iš kiekvieno šios knygos puslapio ir vis naujų išvadų sukelia. Čia randame nuoširdų religingo žmogaus žvelgimą į pomirtinį gyvenimą ir jo jungimą su šiuo gyvenimu, su žmogaus pasielgimu, stebimės mamatės švelnios drausmės galingumu, matome, kaip Irutė džiaugiasi ir jaučia malonumą, gerą darbą padariusi, nusišypsom, kai nušauta stirna sukelia mažiems vaikams gyvulių pasigailėjimo jausmą.

Personažai.

Veikėjuose literatūros kūriny iškyla charakteringiausi asmens — tipai. Paprastai pasitaiko psichologiniai, socijologiniai ir tautiniai tipai.

Jų turime iš kelių kartų atstovų. Seniausią kartą gražiai atvaizduoja mamatės tėvas — bočelis. Simpatiškas bajoras, lietuvis. Dėl senumo jau nenormalus, suvaikėjęs, turįs daug komiškų bruožų ir visus juokinąs. Rūpinasi ūkiu, myli gyvulius, ypač arklius. Tačiau jau labai nepastabus ir didelis užuomarša. Atvažiuoja į svečius trim arkliais; paskui jam pakinko tik du, ir jis, nieko nepastebėjęs, išvažiuoja. Bočelis mėgsta skaityti ir netingi melstis. Kaip lietuvis — jis teigiamas tipas. Tai atgijęs žemaičių bajorų romantikas. Nors kalba ir lenkiškai, bet visuomet jaučiasi esąs žemaitis ir vartoja kasdieniniam gyvenime žemaičių kalbą. Saugoja ir skaito jam dedikuotas Valančiaus knygas. Jis artimas lietuviams žmogus.

Vidurinės bajorų kartos turime daugiau. Čia priskiriama mamatė, Liudvikas, Boles, ciocė, Aleksandras, Paulina. Bet savo ypatybėms jie labai skirtingi.

Mamatė — ponia Marinia — Liudviko Daugirdo žmona yra centrinė veikalo figūra. Tai dvaro ponia, geraširdės Irutės ir dviejų linksmų berniukų motina. Ji inteligentė, idealistė ir svajotoja, romantikė. Vyro ir giminių nesuprasta, ji

kenčia ir pasilieka jiems svetima. Vyras, nors ją myli, tačiau susirūpinęs ūkio reikalais, neturi nei laiko nei noro su ja pasikalbėti, pasvajoti. Ji kenčia dar ir dėl to, kad, būdama jautriausios ir svajingiausios sielos moteriškė, yra priversta rūpintis ūkio šeimininkės reikalais. Jos širdžiai tie rūpesčiai

Laisvės alėja žiemą. „N. R.“ klišė.

labai svetimi. Ji tik nori padėti nelaimingiems. Lyg gailestingoji sesuo gydo kaimiečius, jiems pataria, juos guodžia. Moko jų vaikus. Jos akys pakilusios aukštyn, ji dažnai galvoja apie amžiną laimę, apie mirtį. Vienintelė šiame gyvenime džiugintoja jai yra muzika. Poilsio valandomis ir vakarais prisėdi prie pianino ir visa pasineria į muzikalinę nuotaiką.

Užtat draugystėje ji būna labai toli nuo plepančių, tik kasdieniniais reikalais besirūpinančių moterų. Jai nuobodžios šios žemės dainos. Ji net pesimistiškai nusiteikusi, tik tą nusiminimą išsklaido religija ir žvilgsnis į antgamtinį gyvenimą. Su žmonėmis ji švelni ir nuolaidi, bet nepataikauja, jei jai reikėtų prasilenkti su savo įsitikinimais; ji demokratė, nemėgsta tuščių manierų, bajoriškų tradicijų. Mamatė yra teigiamiausias „Sename dvare“ asmuo.

Priešingo būdo yra jos vyras Liudvikas. Visą laiką neaiškus, neatviras. Jis rimtas, šalto būdo, teisingas, net kilnus. Rūpindamasis ūkiu, jis nemažai griežtas darbininkams ir tarnams. Reikalauja, kad ir žmona padėtų rūpintis materialiniais reikalais. Nori, kad būtų viskas kaip reikia, kad galima būtų bajoriškai pasisvečiuoti, na, ir už žaliojo staliuko pasėdėti. Ji dar galima priskirti prie teigiamų tipų.

Perdėm neigiamas, gražiai paironizuotas tipas yra ciocia Karusia. Tai išsigimusios sumiesčionėjusios bajorės tipas. Ji, gyvenanti Vilniuje, atvykusi į savo tėviškę į Daugirdus svečiuotis. O kokia ji naivi! Mažąjį Jonelį ji ėmė garbinti tik dėl to, kad šis, nors ir per prievartą, pasakė, jog ciocia esanti ir už pražilusį dėdę jaunesnė, nors iš tikrųjų būta priešingai. Ir bailumas neišpasakytas. Rūpinasi kiekvienu savo vyro Bolesio žingsniu, nuo jo atsiskirdama, ji peržegnoja. Nuolat bara brolienę Marinią, kad esą ji nesirūpinanti savo vyru. Tačiau tas ios dievinamasis Boles nelabai įvertina neva jam rodomą žmonos meilę ir mielai gretinasi prie dvaro gražuolių darbininkių. Važiuodama ji vis barasi su dėde ir bijosi, kad neapvirstų. Mat vežėjais niekuomet negalima pasitikėti. O vežėjas atsidėkodamas teisingai apie ją sako:

— „Ta poni kap tik butelka arielkos neužkimšta. Ir bijok, kad nepasipiltų“ (184 p.).

Į bažnyčią eiti ciocia nemėgsta. Mat bažnyčios giesmės gadinančios jos nervus ir primenančios mirtį. O ji to labai nekenčia, nes nori būt visados jauna ir amžinai gyventi. Žodžiu, tai sugadinta miesčioniškos kultūros moteris. Išlepusi, rytą geria kavą gulėdama, o maldas kalbanti išsikvėpinusi. Išvykusi grybauti, žiūrinėja baravykų per binoklius, o pamačiusi šaukia tarną, kad jis išrautų.

Nemenkiau paironizuotas ir jos žmogus Boles. Nesigailėta net ir šaržų. Ir jis išdidėlis ir bailys. Nors turtuolis, bet šykštus. Bevaikis ir nemokąs su vaikais draugauti. Mėgstąs medžioti, tačiau šautuvo labai bijąs — kabindamasis ji ant peties net užsimerkia. Ir visiškai blogas šaulys. Nors stirną nušauja Liudvikas, tačiau šis, žinodamas Bolesio naivumą ir matydamas jo norus, visą garbę ir pirmenybę jam atiduoda. Tai jau du neigiamų tipų egzemplioriai. Trečiasis — pana Paulina.

Paulina pretendentė į bajores. Pretendentė visiškai nevykusi. Save laiko bajore, lenkė; pasiryžusi spiauti „chamui“ į veidą, o pati tikriausia chamė. Visas jos karikatūrinis pasielgimas parodytas jau vien tik iš jos vestuvių. Sekdama bajorais sutuoktuves nedaro rytą, kaip kad mužikai, bet vakare. Ji nekenčia savo sužiedotinio ir iš jo juokiasi, mat jis nemoka poniškai elgtis. Klausiama kodėl už jo einanti, atsako, kad nors jis labai kvailas ir netikęs, bet darbštus ir turtingas. Visos šios plikbajoriškos damos ypatybės, nors labai parodijuotos, labai karikatūriškos, bet įtikinančios, tiems laikams labai savos, kaikuo tinkančios dar ir šių laikų gyvenimui.

Prie vidurinės bajorų kartos priskirti Aleksandras ir kiti dėdės didelio vaidmens ir tipiškumo neparodo. Vietoj jų duodama pasireikšti mažiau arba visiškai neatstovaujantiems bajorus asmenims.

Pirmiausia čia reik dar stabtelti prie Janavičiaus. Tai moderniosios geros kultūros žmogus. Pagyvenęs Vakarų Europoje ir jos dvasioje išsiauklėjęs. Tačiau pasilikęs ištikimas lietuvis, patriotas ir mylįs savo tėvynę.

Įdomus ir juokingas klebonas. Nepaprastas, kiek ir keistas jo būdas: jis nesijaudina, nesijuokia ir neįsižeidžia, jis flegmatikas. Labai taupus. 15 metų dėvįs nebrangiai pirktą šiaudinę skrybėlę, kažkokiais sumetimais svečiuose arbatą geriąs su cukrumi, o namie be cukraus; net pats sau įsidedąs medinius dantis. Tačiau sutaupytus pinigus atiduoda kitiems, dažnai labdaringiems reikalams.

Iš liaudies žmonių mintinas Levenarda, nuoširdus senukas, mylįs gamtą, su savo arkliuku kalbąs kaip su draugu. Pasilikęs viengungis ir savim nesirūpinąs. Tai ne lauko artojas, tai tautinės dirvos plėšėjas. Jis šventųjų paveikslų pardavinėtojas, uolus knygnešys ir „Smūtkelių“ drožinėtojas. Tai mūsų praeities pažiba, tautinės dvasios ir tautos dailės saugotojas. Jis nieko neturi, užtai ir nieko nebijo; visada linksmas, patenkintas, pasakorius. Pasitikėdamas Dievu ir žmonių gerumu, keliauja su savo vežimėliu po žmones. Jis autorės labai idealizuojamas, bet visiškai teisingai. Tai tikras Lietuvos gyvenimo žiburėlis, dar šiais laikais kaikur bešviečiąs .

Artima mums ir Lietuvos pasakingumo simbolis — pasakorė bobutė, ta senovės ugniakurio saugotoja. — Toliau jau didelis veikėjų įvairumas. Čia kaimiečiai žemaičiai Spūdis su Rimeika, čia žydelis, negalįs be „kromelio“, be Lietuvos oro gyventi; dar kaimo tinginės ir gražuolės personifikacija Domeikienė, jaunas, malonus ir išlaidus kunigėlis, panelė Milvydaitė — pirmoji sutikusi su mamytės pasiūlymu įsteigti ratelį, kurio nariai šviestų liaudį, kaimo vaikus. Minėtini ir Kalnėnų gyventojai: linksmas, juokdarys dėdė Kazė,

geraširdė, vaišinga Zuzana, darbšti Pranciška — vaikams daug visko pripasakojanti.

Grįždami prie dvaro žmonių, jauniausios bajorų kartos atstovų, turime paminėti dvaro balandėlius — Irutę su broliais. Irutė savo būdu atsigimusi į mamatę — jautri, atjaučia mamatės rūpesčius, atsižada malonumų, jei jie pakenktų artimui. Ir ji ir broliukai yra geraširdžiai, malonūs, pamėgę pasakas ir, rodos, laimingiausi sutvėrimai. Tik gyvenimo vėjas jų lizdelį išdrasko.

Daug čia jau suminėta, daug dar vardų ir likę. Vieni aiškiau charakterizuoti, kiti vos tik parodyti. Irutė savo pasakojimais apie vieną ar kitą užsimena ir nejučiomis kitur nuslysta. Bet viena visiems svarbi ypatybė: visų mėginta atskleisti dvasios gyvenimas, išviršinė išvaizda beveik užmiršta ir ji nesvarbi. Dvasios ypatumų charakterizavimas psichologiškas ir pasisekęs. Veikėjai savo dvasia tikri, originalūs ir drauge labai įvairūs. Teigiamuosius tipus autorė mėgsta idealizuoti, neigiamuosius — ironizuoti.

Gamta.

Kiekvienam kūrinyje norima rasti gražių gamtos peizažų. Žiūrima, kaip autorius gamtą vaizduoja, kaip ją supranta ir kaip literatūros reikalui panaudoja. — Tiesiog į šiuos klausimus „Sename dvare“ nerasime atsakymo; vis dėlto gamta čia atkreipia skaitytojo akis, ją suįdomina.

Plačiau apie gamtą išsitarti Pečkauskaitė stengiasi skaidriame fone, geroje nuotaikoje. Irutė, apysakėlės pralinksminta ir atsidūrusi pievoje, pasakoja, kaip

„Saldžiai kvepėjo balti dobilai, krūvų krūvomis pražydę abipusiai keliuko, o viršum jų linksmai zirzėjo bičių spiečiai. Ore, džiaugsmingai krykšdamos, šmaikščiojo kregždės, lyg juodos strėlos. Dar aukščiau, kažkur mėlynoje erdvėje, kaip dangaus varpeliai, skambėjo vėversiai. Viskas linksminos, džiaugėsi, krutėjo, gyveno“ (80 p.).

Autorė atjaučia, kaip gamta fizijologiškai veikia žmogų. Ji rodo, kaip gamtos giedrumas žadina nusiraminti ir drauge su gamta džiaugtis.

„Šiandien juokias saulė, juokias visa žemė, prisidėkim ir mes prie to džiaugsmingo choro“ (79 p.).

Gamta dažnai rodoma tiek, kiek ji tinka autorės kuriai nors idejai pareikšti, kiek ji derinasi su vieno ar kito veikėjo mintimis, su jų pergyvenimais. Gamta autorei visuomet primena antgamtinį gyvenimą. Gamtai, gėlėms skirta pasaulyje tam tikra pareiga. Ji gėles įsivaizduoja, kaip žemės šypseną, kad jas Dievas sutvėrė ir dideliems darbams paskyrė, o tamsios eglaitės jai primena vienuoles, kuklias Viešpaties tarnaites. Ji jaučia gamtos gyvybę, gamtos pulsą ir sako:

„Girdžiu, kaip gėlės siunčia žvaigždėms savo kvapius atdūsius ir kaip žvaigždės kažką kugžda gėlėms“ (78 p.).

2.

Planingumo stoka ir nenuoseklumas.

„Sename dvare“ sunku būtų ieškoti veikalo atskirų dalių proporcingumo. Kaip jame vaizduojamas gyvenimas yra tarsi sapnas, taip ir veikalo planingumas yra rodos kaip per sapną suvokiamas. Tačiau kas drįstų reikalauti iš dienoraščio forma parašyto kūrinio aiškios įžangos, ekspozicijos ir finalo. Jei iš „Sename dvare“ to galima būt reikalauti, tai tik dėl to, kad šis kūrinys yra vadinamas apysaka. Įprastinės apysakos reikalavimų „Sename dvare“ nedaug rastume. Tačiau tai kūrinio meniškumui nekenkia. Nekenkia dėl to, kad tokia Pečkauskaitės kurybos kryptis, jog turinys, nuoširdumas ir išvidinė nuotaika išperka pasitaikančius išviršinius netobulumus. Matyti, atsiminimai surašyti tokia tvarka, kaip jie vyko. Autorės atsiminimai čia pasirodo lyg karoliai suverti ant siūlo ir nudažyti mamatės sielos tragizmu.

Kaip viskas neplaninga, taip viskas ir nenuoseklu. Pradedama apie ką pasakoti, tuoj nei iš šio nei iš to pertraukiama, paskui mėginama grįžti arba visai užmirštama. Dažnai pamatines mintis nustelbia antrinės. Yra daugybė epizodų ir ekskursijų į šalis. Neįsigilinus ir nesupratus, atrodo visa tai tik didžiausias chaosas ir daugiau nieko. Bet atsižvelgę į kūrinio pobūdį į jo psichologišką

siužeto rutuliojimąsi

įsitikinsime, kad kitaip negalėtų būti. Tiesa, čia nerasime epizodų priežastingumo, nerasime glaudaus jų vieno su kitu sujungimo, tačiau atrodo, kad čia taip ir reikia. Galėtume drąsiai kaikuriuos epizodus išmesti, nuo to kiti nieko nenukentėtų. Sumažėtų tik bendras veikalo įspūdis. Jei dar daugiau būtų įdėta „temų“, jei dar daugiau Amičio būdu būtų įsprausta sentencijų, tai nuo to tik veikalo tūris padidėtų.

Siužetas nors labai artimas fabulai, tačiau iš jo reikalaujama dar ir daugiau. Tobulas siužeto rutuliojimasis reikalauja, kad kūrinio herojus pradžioje būtų parodomas paprastame gyvenime, tarsi būtų atskleista jo bijografija; paskui jis turįs sugriauti kasdieninio gyvenimo sienas ir sudaryti nepaprastą įvykį, nuotykį; pagaliau prieiti prie kasdieniškumo ir nepaprastumo suderinimo. „Sename dvare“ kaip nėra aiškaus herojo, taip nėra ir išplėsto siužėto. Prasidėjusi ekspozicija tarp mamatės ir Janavičiaus greit likviduojama ir paskandinamą įvairiuose epizoduose.

Nežiūrint šių trūkumų kūrinys savo išvidine sudėtim yra vieningas. To vieningumo daug suteikia

motyvavimas ir psichologiškumas.

Iš tikrųjų, motyvavimo reikšmė yra labai didelė. Ermatingeris sako, kad „Išvidiniu motyvavimu yra nulemiamas veikalo vieningumas ir užbaigimas“ (Das dichterische Kunstwerk, 263 p.). Literatūros teorijoj toks terminas, kokį Erma-

tingeris vartoja, nėra žinomas, bet jis labai suprantamas kalbant apie kūrinį „Sename dvare“. Motyvavimų plačiausiai yra žinomi: kompozicijos ir gyvenimo tikrovės. Aukščiau jau matėme, kad „Sename dvare“ kompozicijos motyvavimas nėra tobulas. Tobulesnis yra gyvenimo tikrovės motyvavimas. Ypač, kad jis yra paremtas psichologiniu nuoširdumu, dienraščio daviniais. Į kokią literatūrinę formą tie daviniai įvilkti jau ne taip nė svarbu, nes anot Ermatingerio, „Genijaliems rašytojams formos esmė yra ne išviršinis pasirinkimas ir pritaikymas, bet išvidinis būtinumas, kyląs iš idėjų branduolio, iš asmenybės interesų“ (Das dichterische Kunstwerk, 192 p.). Be to, kūriniui nereikalinga pati gyvenimo tikrovė; užtenka, net dar ir geriau tinka tikrovės iliuzija. Reikia tik, kad ši iliuzija tikrovėje būtų galima, kad ji būtų psichologiškai įtikinanti.

„Sename dvare“ psichologiškumo netrūksta. Nors čia nėra išplėtotos fabulos ir intrygos, tik vien žmonių kasdieninių pergyvenimų registravimas, bet jis taip su jausmu susijęs, taip į žmogaus širdį kalbąs, kad nuo to viskas pasidaro gyva ir mylima. Kiekvienas įvykis turi savo prasmę, kiekviena smulkmena kelia dvasią prie aukštesnių dalykų. Viskas rodos į širdį kugžda, kad reikia skubėti kodaugiausia gera daryti, kolabiausiai mylėti, nes šios žemės gyvenimas trumpas, tuojau ateina mirtis. Čia jauki šeimos idilija, čia pat įsisuka ir žiauroji mirtis. Bet iš tikrųjų mirtis nėra baisi. Tai juokas pasislėpęs už ašarų džiaugsmas už skausmų. Taip jaučia mamatės siela. Toks gyvenimo tragizmas kyla iš pačių sielos gelmių, jis kiekvieno žmogaus dvasioje šiaip ar taip yra gyvas. Žmogaus sielos neramumas išreikšti Pečkauskaitei sekasi labai psichologiškai, labai nuoširdžiai. Tatai padeda autorei atskleisti veikėjų sielą, jiems besirūpinant ir šio gyvenimo reikalais. Jei Dostojevskiui pavyko geriausiai atskleisti žmogaus sielą santykv su nusikaltimu, tai „Sename dvare“ autorei ji nemenkiau pasisekė parodyti santyky su ideališkumu.

Paslėpta intryga.

Literatūroje intryga suprantama, kaip priešingų šalių interesų nesuderinimas. Interesų neįvykimo priežastis — kliūtys. Koki interesų priešingumai ir kokios kliūtys „Sename dvare“?

Pirmiausia čia pastebimas mamatės ir jos vyro Liudviko siekimų disonansas. Mamatė sielojasi, kad Liudvikas jos neatjaučia, jos nesupranta. Ji idealistė, nori eiti į liaudį, ją šviest. Liudvikas kitokios dvasios žmogus. Jis realiai galvoja ir rūpinasi ūkio reikalais. Mamatė mėgsta muziką. Įsipina trečias asmuo — muzikas Janavičius. Atsiranda tarp jų simpatijos. Bet mamatė, suprasdama savo pareigą, tuoj duoda Janavičiui suprasti, kad tie koncertai turės būt nutraukti, nes Liudvikas jau pradedąs šnairuoti.

Intrygos užuomazgų randame keleta. Kaikuri dar šiek tiek

plėtojasi, bet labai nežymiai, labai paslaptom, o atomazgos niekur nėra. Čia nerasime nė didelių kliūčių, nerasime nė aiškių pastangų tas kliūtis nugalėti, taigi nėra aiškios nė kovos. Vis dėlto mamatės sieloje yra daug tragizmo, yra kovos, bet ta kova pasilieka tik jos sieloje, ji viena kenčia. Rodos, kad pačiame įkarštyje ji kovą likviduoja, kažkaip savo sielą užgniaužia.

Pradėtasis Marinios romansas su Jonavičium labai švelnus, labai nekaltas, taigi didesnės intrygos nė nesudaro, nesistengia veržtis pro gyvenimo pastatytą kliūtį. Marinia supranta, kad jai uždėta pareiga būt ištikimai savo vyrui, ir koncertai nutraukiami. Kitas intrygos niuansas — tai Liudviko ir mamatės siekimų nevienodumas, bet ir jis visą laiką pasilieka monotoniškas. Kiek reikšmingesnė intrygos atošvaista galėtų būti Marinios sielos veržimasis prie idealo ir stengimasis nugalėti gyvenimo blogumus, gyvenimo kliūtis.

Dar turime Karusios ir Bolesio gyvenime vieną kitą kiršinančią sceną. Matome kaip ciocia šnairuoja ir nervinasi, kai jos „prisiega“ gretinasi prie kitų moterėlių, kai jis pradeda romansuoti su Domeikiene; atsimename ir Spūdžio su Rimeika vaidijimąsi. Tai vis tik menkos intrygos užuomazgos, lyg rodos tam tikros prošvaistės, kurios tuoj užgęsta tame dvaro idiliškume. Tai tik atskiri fragmentai, atskiri gabalėliai, kurių vieną ištraukus, kiti maža ar beveik nieko nepajustų; tačiau daug kas pasikeistų, jei atsižadėtų savo idealizmo Marinia. Ir kokia neaiški, bet didelė jos kova!

3.

Pasakojimo naturalumas.

Žiūrėdami „Sename dvare“ stiliaus, pirmiausia užkliūvame už šio kūrinio literatūrinio žodyno. Tuojau pastebime gausumą provincializmų — žemaitybių, randame epitetų, palyginimų ir kt. Autorės literatūrinis žodynas įneša į kūrinio pasakojimą naturalumo, konkretumo ir nemažai realizmo priemaišos. Kalba atitinka veikėjų luomą, išsilavinimą ir galvojimą.

Pasakojimas daugiausia susidaro iš mamatės ir Irutės minčių, galvojimų. Ten, kur autorė kalba vaiko kalba, moka suprasti vaiką ir jo kalbą reikalingais žodžiais išreikšti. Vaizduodama kaimietį, kalba jo lūpomis. Prisitaiko prie kaimiečių papročių, prie jų jumoro, prie jų kalbos leksikono. Provincializmai čia naudojami labai sumaniai. Moka naturaliai reikšti ir dvaro inteligentų kalbą. Čia naudoja rafinuotą jų kalbos būdą, nevengia ir lenkų kalbos žargono ir tarptautiškų (žinoma, prigijusių) posakių. Kalba elegantiškai, mandagiai ir atsargiai, kalba taip, kaip tinka kalbėti to meto bajorams. Šiuo atžvilgiu Pečkauskaitės kūryba mūsų literatūroje yra inteligentiškiausia.

Į pasakojimą daug gyvumo įneša ir realizmo priemaiša. Kad autorei nesvetimas realizmas, rodo jau ir kūrinio aprašomi įvykiai. Jie paimti daugiausia iš realaus, tikro gyvenimo Vaižgantas liudija, kad Spūdžio ir Rimeikos bylinėjimasis dėl

bičių visiškai taip aprašytas, kaip įvyko. Šis įvykis Pečkauskaitės aprašytas be jokių didesnių iškreipimų, be jokių ypatingų stiliaus pagražinimų. Ir į perdėm sentimentalius, elegantiškus mamatės žodžius prie tam tikros nuotaikos įpina ir realistiškų žodžių ar sakinių. Ji, galvodama apie gyvenimo užburtąjį ratą, taria, jog

„geriau būti gyvu šunimi, negu padvėsusiu liūtu“ (168 p.).

Artistiškai naudojamas ir dialogas. Jis charakteringas savo gyvumu ir švelnia ironija. Dialogas gražiai parodo veikėjų sąmojingumą.

Rasime daug gražių palyginimų ir epitetų. Jie kažkokiais netikėtinumais, nepaprastumais nepasižymi. Nenori nieko nė nustebinti. Daugiausia jie ramūs, subtylūs, lyriški. Kitoki nė nesiderintų su kūrinio nuotaika. Palyginimai vaizdingi ir įdomūs. Čia: stuomuo panašus į saulės nušviestą debesėlį (7 p.), antakiai, lyg krekždės sparnai (8 p.), balti beržų stuobriai spindi saulėje, lyg marmuro kolonos (43 p.), žmonių ašaros, kaip pupos (140 p.); nenuskriausta ir epitetai: balti kalnai ir mėlyni ežerai (38 p.), perliniai debesėliai (150 p.). Pasitaiko metaforų (Už konvalijų gyveno būrį hiacintų tauta, — 48 p.), gražios ir prozopopejos: Meilingai glaudžia sodnas prie plačios krūtinės tvenkinį ir rūmą (6 p.), Kalnai, kurie saulei į akis žiūri (38 p.).

Neretai nuklystama ir į romantiškos nuotaikos pasakojimą. Dėl to „Sename dvare“ susidaro net

romantizmo persvara.

„Sename dvare“ yra daug romantiškumo. Romantiškumo ne vien tik tais, praeities ir pasakų pilnais, senojo dvaro rūmais, ne vien pamatinio apysakos charakterio — mamatės dvasios melancholija, bet ir stilius priemonėm.

Romantizmo esmė yra stiliuje. Charakteringi romantiško kūrinio savumai ir yra: kalbos perijodų tąsumas, visa gaubiančios muzikalinės nuotaikos ieškojimas, ritmo kaip psichologinio subjektyvaus laiko pergyvenimas, literatūrinių žanrų sumaišymas, mėlynųjų tolių pasiilgimas, nakties pasaulio pamėgimas, fantastiškumas, pagaliau pati maištinga romantiko dvasia neigianti visokį dėsningumą, amžinai nerimstanti, niūri ir kenčianti (prof. V. Mykolaitis, „Židinys“, 1927 m. 11 nr. 307 p.). Prie to dar galima pridėti M. Deutschbeino nuomonę, kad romantikas savo kūriniui pavartoja individualinę formą, atitinkančią jo išvidinę nuotaiką (Das Wesen des Romantischen 119 p.). Jo nuomone, romantiškas kūrinys visuomet apgaubtas subtilumu.

Kurie gi romantiško stiliaus savumai yra „Sename dvare“? Rasime čia ir ilgų, tarsi liūliuojančių, sakinių. Apsčiai užtiksime muzikalinės nuotaikos. Į paprastą sausą pasakojimą, žiūrėk, tuoj ir įpinama lyriškumo. Kiek čia pasiilgimo, kiek fantastiškumo, kiek mamatės sielos nerimavimo, na, ir nakties pasaulio...

„Pažvelgiau į tamsų dangų, žvaigždėmis ir mėnesiu žėrintį, paskui į žemę, pasinėrusią sidabrinėje nuotaikoje... Senasis namas pavirto užburtu rūmų balto marmuro kolonomis, miegūstas tvenkinys — slaptinga, aukso kibirkštimis degančia gelme...“ (78 p.).

Prie to dar pridėti autorės sielos virpėjimai sudaro nepaprastą minties subtilumą. Apie išreiškimo subtilumą ir jo svarbumą bene pati Š. Ragana sako, jog „Žmonijos genijui visai nesvarbu, ar jo poetai gyvena pastovius „ūpus“, ar jie nuolat mainosi, it pavasario oras. Bet svarbu, kad poetai ir dailininkai pajėgtų nuožiūriai ir tiksliai bei galingai išreikšti kas kart subtilingesnius, nuo kitų paslėptus, sielos ir pasaulio virpėjimus...“ (Dailės kritika, „Vairas“, 1914 m. 6 nr.).

Autorė moka sukelti ir įspūdingumo. Įspūdingumas sukelti jai nepaprastai sekasi atskirų žodžių ar sakinių parinkimu, jų skambėjimu, jų muzika. Rodos ir jauti, kaip

„Visas šunų balsų choras, pradedant cypiais diskantais, baigiant storais basais, ritmingai, trapiai kaukia sutartinę. To akompaniamento pritariami, retkarčiais dunda šūviai, ilgu aidu atsiliepdami kitame miško gale“ (190 p.).

Autorė dažnai nori prabilti į jausmus. Nemažai įnešama ir lyriškumo. Tačiau jausmui išreikšti ar sukelti nevartoja senosios mokyklos šauksminių, sentimentalių sakinių. Taigi, nenaturaliu, dirbtiniu būdu jausmo neieško ir nekelia. Tačiau tame paprastume, rodos, sausame pasakojime yra tiek jausmingumo, kad nejučiomis skaitytojuje randa atbalsio. Taigi sakome — „Sename dvare“ apysakos metmenys yra realistiški, o ataudai romantiški.

Juk tik stiliaus lengvumu, paprastumu, nuoširdumu „Sename dvare“ autorė galima gretinti su mūsų stilistais Ig. Šeinium, V. Krėve. Vien tik stilius jau parodo, kad kūrinio

4.
„Sename dvare“ reikšmė lietuvių literatūroje

labai didelė.

„Sename dvare“ lietuvių literatūroje svarbus tuo, kad duoda plačiausią dvaro gyvenimo vaizdą. Gera dar tuo, kad tas vaizdas neiškraipytas ir parodytas iš gerosios pusės. Čia lyg ir atgamintos senojo dvaro liekanos, giliai pažvelgta į to meto dvaro veidą ir mėginta parodyti naujųjų laikų dvaras. Bandyta kelti naujos santvarkos obalsių ir nustatyti santykių pakitimą dvaro su kaimu.

Mamatės asmenyje Pečkauskaitė sukūrė naujo tipo dvaro žmogų. Kaip šiuo, taip ir kitais tipais iš tautinio atgimimo laikų į mūsų liaudišką literatūrą įnešė nemažai inteligentiškumo ir elegantiškumo. Tai visai skirtingas ir naujas literatūrinis laimėjimas dvaro gyvenimo vaizdavime.

„Sename dvare“ yra svarbiausias ir Š. Raganos kūrinys. Čia sudėta visa jos kūrybos sintezė. Čia susintetinta jos kūrybos ideologija, jos pažiūros ir stilius.

K. B

Gerai, aš pamėginsiu

— Mokytojau, ar galima visas tikėjimo tiesas įrodyti grynu protu?

— Taip ir ne. Taip, nes žymiai daugiau už tave išsilavinęs tikintysis visuomet sugebės patiekti tau tokią protinę tikėjimo sistemą, kurios tavo protas nepajėgs sugriauti, ir ne, nes toji sistema, tesudarydama griaučius ir toli gražu neišsemdama viso tikėjimo turinio, niekuomet neįstengs įžiebti tavo sieloje *gyvos religijos.*

— Tai ką aš turiu daryti, jei abejonės ir atšalimas pagraužė mano sielą, o griežti ir logiški argumentai praskamba visai nesukrėsdami mano dvasios?

— Pirmiausia pasistenk suprasti, kad tikėjimas nėra griežta prasme žinojimas, bet dieviškoji *dorybė.* Tik Dievo malonės padedamas tu įsigysi tą dorybę, o tos malonės turi *paprašyti.*

Pavartyk Naujojo Testamento Šventąjį Raštą ir pamatysi daugiau tokių pat nelinkusių tikėti sielų, bet jos savo *gera valia* pasirinko tikrąjį kelią, kuris juos vedė į tikėjimą. Atverski šv. Luko evangelijos 17, 5. Apaštalai, pamokomi sunkaus įsakymo kaip reikia atleisti artimui, suabejoja, bet tuojau trumpa malda kreipiasi į Mokytoją: Viešpatie, padaugink mums tikėjimo. Piktosios dvasios apsėstojo tėvas taip pat su ašaromis maldauja: „Tikiu, Viešpatie, padėk mano netikėjimui“ (Mork. 9, 23). Ir Jėzus suteikia nelaimingajam tikėjimo malonę, o įtikėjęs jis jau vertas stebuklo — ir vargšas sūnus išgyja. Tikėjimo malonės prašiusieji apaštalai, įgijo tokį tvirtą ir pastovų tikėjimą, jog drąsiai ir su džiaugsmu ėjo už jį mirti. Ir nenuostabu, argi galėjo kitaip padaryti Kristus, kuris iškilmingai pažadėjo: „... Tėvas iš dangaus duos gerąją Dvasią tiems, kurie jį prašo“. (Luk. 11, 13); „Prašykite ir bus jums duota; ieškokite ir rasite; belskite ir bus jums atidaryta“ (Mt. 7, 7).

2. O šit, pats maldos galybę patyręs, kilnusis atsivertėlis poetas Štolbergas rašo savo seseriai: „Tikrasis tikėjimas privalo turėti ir turi tą, jį apibūdinantį, pažymį — jis visiems turi būti prieinamas, kas tik nuoširdžiai jo trokšta. Dievas mus kviečia ne tik dorovingais būti, bet ir pažinti tiesą; o kviesdamas kartu stiprina, jei tik prašome Jį tikėjimui išlaikyti jėgų“.

„Kas iš atsivertėlių negalėtų kartu su kapitonu Marceau pasakyti: Aš tikiu, nes mąsčiau ir meldžiausi. Be abejonės beveik visi. Tiesa, kai kam gali pasirodyti, kad mūsų laikais yra daug sielų, kurios nori ir negali pakilti prie Dievo. Eilėse ir prozoje užtiksime nusiskundimų ir dejonių: O kad galėčiau atgauti savo motinos tikėjimą ir dorovingumą — Dieve, suteik man tikėjimą! Tačiau deja, labai dažnai tai tėra jausmų žaismas, gražūs pageidavimai be tvirto dorovingo nusistatymo. Šios maldos lieka neišklausytos ne dėl to, kad dangus būtų koks

kietas skliautas, nuo kurio atšoksta visi graudingiausi maldavimai, bet dėl to, kad Dievas laukia iš mūsų kiek daugiau negu šiaudų ugnies, tų taip greit užsiliepsnojančių ir vėl užgestančių „poetiškų“ jausmų. Maldauti Dievą: Suteik man tikėjimą! o po to vėl pasinerti į geidulių ir nedorybių sūkurį — aišku, nėra tikrasis kelias į tikėjimą, nes argi galima reikalauti, kad tuo keliu Dievas mus lydėtų. Rimtai trokšti Dievo ir tą troškimą išreikšti nuolankia ir nesiliaujančia malda yra tikriausioji sąlyga, galinti laiduoti, jog gausime ir išlaikysime prašomą malonę. Ne retoriškas ir ne poetiškas iškalbingumas, ne turiningos mintys ir didelis išsimokslinimas, bet nuolanki ir pasitikinti malda išprašo Dievo malonės; tokia malda, pasak šv. Rašto, perskrodžia debesis; ji nenurimsta iki pasiekia Dievo sostą ir nepasitraukia iš ten iki nepažvelgia į ją Aukščiausias. Malda atidaro žmogaus akis dangaus šviesai; kas nesimeldžia, tas atkakliai užsidaro savy ir lieka tamsybėse“. *)

3. Malda yra sielos pakėlimas į Dievą. Tai Kūrėjo ir kūrinio santykiavimas. Jei žmogus nenutraukia tų santykių, negali pasiliauti nė tikėjimas. „Artinkitės į Dievą, ir Jis artinsis į jus“ įspėja mus savo laišku apaštalas Jokūbas (4, 8).

„Dievas nori, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“ (1 Timot. 2, 4), todėl, suprantama, Jis *visus* ir kviečia labai įsakmiai ir aiškiai. „Išmintis kalba viešai, gatvėse ji pakelia savo balsą, minių priešaky ji šaukia, prie miestų vartų ji skelbia savo žodį, vidury gatvės ji atsistoja ir sako: O žmonės, į jus aš šaukiu ir mano balsas skiriamas žmonių vaikams“ (Patarl. 1, 20). Jei dieviškoji Išmintis taip nuoširdžiai visus kviečia, tai kiekvienam ji turėtų būti prieinama, kas tik atvira ir neklastinga širdimi josios ieško, nes „Išmintis yra kaip šviesa, ir lengvai ją pastebės tie, kurie ją myli, ir ras ją tie, kurie jos ieško. Ji ateina pas tuos, kurie jos trokšta“ (Išm. 6, 13). Turėdami šį užtikrinimą, kad Dievas nuolatos mus remia tikėjimo malone, kiek daug galime viltis, jei dar mes patys karšta malda kreipiamės į Jį prašydami tos malonės!

Vargu ar pavyks mums rasti jaunuolį, kuris rytą-vakarą nuoširdžiai melstųsi, šventadieniais maldingai klausytų mišių ir vis dėlto labai svyruotų tikėjimo dalykuose.

4. Melsdamasis ir prašydamas tikėjimo malonės taip pat niekuomet neužmiršk, kad šventųjų bendravimas, jungdamas mus su visais mirusiais palaimintaisiais, jungia ir su Nekalčiausiąja Mergele Marija. Tai ne tušti skambūs žodžiai, kuriais Bažnyčia taip didžiuojas, jog Marija nėra nieko atstūmusi, kas tik su pasitikėjimu yra į ją kreipęsis. Pavartykime tik atsivertėlių bijografijų lapus ir pamatysime, kas ne viename atveju yra pakreipęs jų kelią į Visuotinąją Bažnyčią.

Devynioliktame amžiuje vienas žiauriausių Bažnyčios prie-

*) Pesch, „Theologische Zeitfragen“ 4.

šų yra buvęs *F. Daumer* († 1875). Tačiau nežinia kodėl jis neniekino Marijos ir 1841 metais net parašė knygą „*Šv. Mergelės Marijos garbė*“. Netrukus iš šio Sauliaus pasidarė Paulius, uolus Katalikų Bažnyčios gynėjas.

Poetė *Luisa Henzel* († 1876), protestantų pastoriaus duktė, baigdama vieną pilną įkvėpimo eilėraštį, rašo:

Priimk mane, kaip dovaną, Marija,
Priimk nors neverta esu!
Paskui silpnutį savo vaiką
Tu Tėvui dangiškam pavesk.

Po dvejų metų ji jau buvo Tėvo namuose — Katalikų Bažnyčioje.

Jaunas mokslininkas *H. Laemmer* (gim. 1835), protestantas, skaitydamas Albano Štolco raštus, užtiko tokį pasakymą: „Protestantai, kurie tikrai rimtai ieško dieviškosios tiesos, turėtų pamėginti kesdien sukalbėti po vieną *Sveika Marija* ir prašyti Dievo Motinos užtarymo“. Jis pasekė tuo patarimu, greit jam pavyko pažinti tiesą ir jis tapo katalikų kunigu.

Garsusis Vienos orijentalistas *G. Bickell* († 1906), studijuodamas syriškąsias šv. Efremo giesmes, priėjo išvados, kad šito Bažnyčios tėvo liudijimas Mariją buvus be kaltės pradėtą, rodo katalikų mokslo tikrumą. Ir tai jį taip sužavėjo, kad jis, lygiai kaip ir H. Laemmer'is, tapo katalikų kunigu.

Taurusis poetas *Kl. Brentano*, būdamas toli nuklydęs netikėjimo tamsybėse, prisiminęs savo jaunystės maldingumą, vėl atrado tikrąjį kelią. Apie tai jis pasakojasi: „Kada jau visai buvau nutolęs nuo katalikiškų papročių ir, tikėjimo nelaiminamas, jau buvau išauklėtas tariamojo mokslo ir tariamojo grožio metodais, visai nebetikįs patekau į šiaurės Vokietiją; aš buvau, tarsi, išlipęs iš laivo ne bažnyčios teritorijoj. Mano sieloj buvo tamsu ir klaiku. Tada man atėjo į galvą mintis: argi iš tikrųjų nebėra išsigelbėjimo vilties? Tą akimirką prisiminiau, kaip, būdamas vaikas, nekartą mačiau apsikniaubusią, prie mano lovos klūpinčią motiną, kalbančią Sveika Marija ir Angelo Sargo maldelę. Tada susipratau ir vėl ėmiau ieškoti pagalbos vaikystės maldoje.

Tai buvo vienintelis siūlas, išvedęs mane iš klaikaus labirinto, nes kitokio išsigelbėjimo jau nebebuvo“. *)

Tai šit gairės, kurios turi ir tau rodyti tikrąjį kelią, arba teisingiau, kurios neturi leisti tau išklysti iš jo.

— Gerai, mokytojau, dabar aš supratau, kodėl karštai melsdamasis arba eidamas šv. Sakramentų aš visada nepalyginamai daugiau jaučiau Dievo artumą ir Jo buvimą, negu susipažinęs su penkiais šv. Tomo argumentais, tą Dievo buvimą įrodančiais.

— Taip, bet tau dar reikia susidaryti tvirtą tavo elgimosi sistemą, kad ir didžiausio atšalimo valandose galėtum prisipažinti neišklydęs iš to kelio, neapleidęs maldos.

— Gerai, aš pamėginsiu.

*) Citatos ir pavyzdžiai imta iš *Dr. K. Holl'o* «Wahn und Wahrheit» pusl. 233-240.

A. Bendoravičius

Mūsų Klaipėda

Prieš kelias dienas šventėme džiaugsmingas sukaktuves: suėjo 10 metų kai atgavome Klaipėdos kraštą. 500 metų Klaipėda vargo ir kentėjo svetimiems betarnaudama. Užtat dabar džiaugiasi visa Lietuva, lyg ta laimingoji motina, kuriai sugrįžta prieš daugelį metų išplėšta jos mylima dukrelė. Geriausieji mūsų tautos sūnūs savo pasiaukavimu sutrupino nelaisvės pančius ir Klaipėdą išlaisvino. Dėl to amžina garbė žuvusiems už brolių laisvę ir Tėvynės gražią ateitį ir širdinga padėka gyviesiems jų kovos draugams.

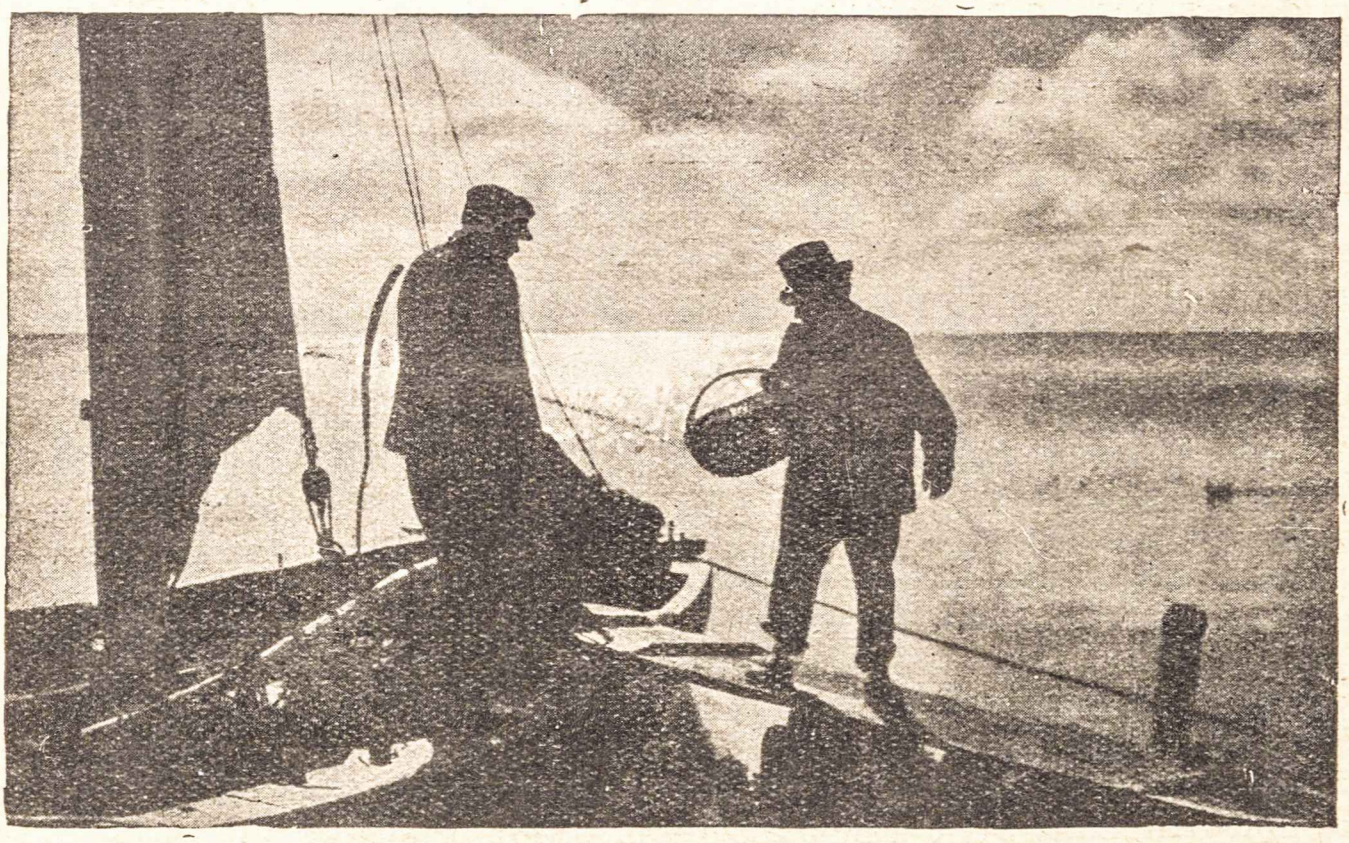

Klaipėdos žvejai. Kl. „Trimito".

Šia proga meskime nors trumpą žvilgsnį į tą kraštą, kurį atgavome prieš 10 metų.

KAS MUMS KLAIPĖDA?

Klaipėdos, vienintelio mūsų šalies uosto, arba toliausia į rytus esančio germanizmo iškyšulio („vorposto"), klausimas priklauso prie pačių svarbiausių ir aktualiausių mūsų tautos (ir valstybės) klausimų. Jam šios rūšies reikšme galėtų lygintis tik Vilniaus klausimas. Klaipėdos pozicijoje šiuo metu esame laimingesni: čia mums laiduotas suverenitetas, tik, deja, dažniausiai mes juo nepasinaudojame. Net ir dabar neretai skau-

džiai nukenčia lietuviškumas nuo svetimųjų savavaliavimo. O mes? Tik padejuoti ir pasiskųsti temokame.

„Klaipėdos klausimas“ — dažnai marguoja spaudos eilutėse. „Klausimas“! Vis dar tik klausimas. Kada gi, pagaliau, bus „Klaipėdos atsakymas“?! Mes, jaunimas, kuriam daugiausia rūpi šviesi ir laiminga Tėvynės ateitis, turėsime „atsakyti“. Tas atsakymas turės būti šitoks: *Klaipėda amžinai mūsų!* Niekam jos neatiduosim! Dėsime visas pastangas, kad nutautėję mūsų broliai patys susiprastų — pamiltų bendrą, laisvą Tėvynę — Lietuvą, kurią, lyg kvapsnių gėlių sodą, išpuošime savo kilniais darbais ir pasiaukojimu!

Esame ateities žmonės, dėl to Tėvynės ateitis mums turi deginti širdis. Taigi prisipažinkime atvirai: ar pakankamai stengėmės pažinti šį mums taip brangų kraštą? Ar užtektinai dėmėjomės klaipėdiečių reikalais? Ar pasistengėme bent jį aplankyti, susipažinti su ten gyvenančiais mūsų broliais, juos sustiprinti, patraukti prie savęs? ... Nepažinę šios brangiosios mums vietos — pajūrio, jo ir neįvertinsime. Ogi nejausdami jo vertės, nerasime pakankamo pagrindo už jį kovoti. Dėl to pirmoji sąlyga: pažinkime Klaipėdos kraštą, supraskime jo reikšmę! Visų pirma skaitykime. (Šia proga norėčiau rekomenduoti ligi šiol didžiausį veikalą apie Klaipėdos kraštą *„Klaipėdos problemą“*. Parašė R. Valsonokas, išleido „Ryto“ B-vė Klaipėdoje, 1932 m. Kaina 10 litų).

Klaipėda — mūsų langas į šviesą; mūsų vartai į pasaulį; mūsų kelias į jūrių platybes; mūsų plaučiai, kuriais gaivinamės tyru marių oru... Išplėšk plaučius — žmogus ištrokš; netekę Klaipėdos trokštumėm lyg žuvelės mažoj duobėj po storu ledu. Mus suspaustų, sutrintų mūsų kaimynai — Rytų ir Vakarų milžinai. Klaipėdos krašto pamarys yra vienas svarbiausių iš viso pasaulio pamarių. Baltijos jūra turi išviso apie 9000 klm. ilgumo krantus. Mes valdome tik apie 90 km., bet šis trumpas ruožas yra daug brangesnis už keliskart ilgesnius pamario ruožus kitose Baltijos vietose. Čia susikerta kelių valstybių, kelių tautų ir netgi kelių rasių interesai. Šioje vietoje pamarys turi plačiausį užnugarį (hinterlandą), o nuo jo priklauso ir pamario reikšmė. Čia būsimosios aukštos civilizacijos zonos centras. Kas valdys šitą siaurą pamario ruožą, tas galės dominuoti, diktuoti savo kultūrą, ekonomines — ūkiškas išgales kitiems savo kaimynams. Klaipėda yra patogiausias ir artimiausias uostas netik vienos Lietuvos, bet taip visos gudų žemės ir net didelės Ukrainos dalies. Nuo to, kas ją valdys, žymiai priklausys ir Vilniaus likimas, nes tik Vilniaus — Klaipėdos kelias atbaigia trumpiausį tranzito kelią tarp žaliava turtingųjų Rytų (net Tolimųjų Rytų) iš vienos pusės ir aukštosios pramonės, tankiai apgyventų Vakarų, iš antros pusės. Taigi, Lietuva yra pasaulio kryžkelės rytuose, kaip Olandija vakaruose. Be Klaipėdos (ir Vilniaus) mes netenkame šios mūsų krašto geografinės pa-

dėties savybių ir kartu didžiausio turtų šaltinio, nes tranzitas (pervežimas) yra viena pelningiausių ūkio šakų. Jau prieš kelis amžius svetimieji numanė mūsų bočių gyvenamo pamario reikšmę. Dėl to čia už jį ir grūmėsi vokiečiai, lenkai, rusai ir švedai. Už jį kovojo Mindaugas, žuvo Gediminas, liejo kraują narsieji Kęstučio karžygiai ir pagaliau Vytautas Didysis sutriuškino teutonų galybę prie Žalgirio. O vis tik istorijos likimas lėmė mums jo netekti daugiau kaip šešiems šimtams metų. Dėl to mes, mažomis pastangomis laimėję, turime labai dideliu rūpestingumu daboti, kad mūsų bočių žygių ir brolių krauju įgyti laimėjimai vėl neatitektų svetimiesiems.

Neturėdami Klaipėdos, ūkio (užsienio prekybos) srityje būtumėm labai suvaržyti kaimynų. Nuo jų malonės priklausytų mūsų šalies eksportas. Dabar savo gaminius galime laisvai pasiųsti laivais į visas pasaulio vietas. Ogi vandens kelias yra pigiausias. Jo nereikia nei tiesti, nei remontuoti, jo nieks negali užkirsti; išeini į jūres — turi platų, laisvą kelią į visą pasaulį. Be savo uosto turėtumėm mūsų gaminius siųsti per Vokietiją arba Latviją traukiniais. Jau vien tik pervežimas sausažemiu yra apie 20 kartų brangesnis kaip jūrėmis. Vadinas, prekės turėtų pabrangti. Pakėlus kainas mes neišlaikytumėm konkurencijos su tais kraštais (pav. Danija), kurie savo gaminius siunčia tik laivais. Norėdami pasiųsti savo gaminius į tolimus užmarius, turėtumėm samdyti svetimųjų laivus, jiems mokėti uosto ir pervežimų mokesčius. Deja, reikia pažymėti, kad per šį dešimtmetį mes, nors ir turėjome Klaipėdą, bet dar naudojomės tik svetimais laivais. Nedarėme sėkmingų žygių įkurti savam prekybos laivynui, kuris Lietuvos vardą, mūsų gražią trispalvę vėliavą, drąsiai nešiotų po didžiąsias pasaulio platybes. Mes neturime savos jūrininkų mokyklos! Neturime dėl to, kad be savo laivyno mūsų jūrininkai turėtų būti pastumdėliais svetimųjų laivynuose. Esu tikras, kad šimtai drąsiausių mūsų jaunuolių svajoja kuomet nors likti jūrininkais, vairuoti per plačiųjų okeanų šėlstančias bangas, apkeliauti tolimiausias pasaulio vietas, kurti Lietuvai garbę ir gėrybes atkakliose kovose su audringomis jūrėmis.

Klaipėdos uostas yra labai patogus ne tik savo geografine (geopolitine) padėtim, bet jis turi ir kaikurių klimato pirmenybių. Jis veik visai neužšąla per ištisus metus. Normaliai tik porai dienų šalčiausių žiemų metu gali apdengti plonas ledas. Šiuo atžvilgiu visai negali lygintis kad ir mūsų brolių latvių didžiausias uostas, Ryga, kurį ištisais mėnesiais laiko surakinęs ledas.

Pravedus geležinkelį Amaliai—Kretinga, t. y. sujungus artimesniu keliu Klaipėdą su Kaunu ir visa Lietuva, uosto reikšmė dar labiau padidės. Jau paskutiniaisiais metais apie 60% visos mūsų krašto užsieninės prekės ėjo pro Klaipėdą. Dėl to ir pats uostas laivų judėjimo intensyvumu užima pirmą vietą iš visų

Baltijos uostų. Visuose kituose uostuose šiais ekonominio krizio laikais prekių apyvarta sumažėjo, o mūsų Klaipėdoje nuolat didėja. Šis reiškinys rodo tai, kad atvaduotasis iš svetimųjų „globos“ uostas, ima labiau sutapti, prigyti prie viso krašto ir atlikti visos šalies atžvilgiu savo pašaukimo pareigas. Tik būdamas Lietuvos uostu, vieninteliu viso mūsų krašto langu į pasaulį, galės jis tarpti ir klestėti. Būdama vokiečių valdžioje, Klaipėda būdavo tyčia slopinama, nes jinai galėjo pasidaryti dideliu jų Karaliaučiaus konkurentu. Iš kitos pusės pakišdavo jai koją ir Liepoja, kurią visokiais būdais stengėsi sustiprinti rusai. Žodžiu, visa tai turint galvoje, tenka pasakyti, kad tik Lietuva su Klaipėda, o Klaipėda su Lietuva galės išsilaikyti šioje labai pavojingoje Europos vietoje. Taigi *Klaipėda — Lietuvai, Lietuva — Klaipėdai!*

KOKS KLAIPĖDOS KRAŠTAS?

Klaipėdos kraštas apima 2451 kvadratinių kilometrų. Šis plotas prilygsta bet kuriai didesnei Lietuvos apskričiai. Tai siauras, ilgas ruožas (apie 140 km. ilgio ir 15—20 km. pločio) tarp Nemuno, Baltijos jūrių ir Žemaičių aukštumų. Būdamas apsuptas iš trijų pusių lyg kokiomis gamtinėmis sienomis, jis sudaro atskirą geografinį vienetą pagal savo žemės paviršiaus struktūrą ir su ja susijusius kitus reiškinius. Gyvena šiame plote apie 150.000 žmonių. Kaip žinome, prie Klaipėdos krašto teritorijų priskirta ir pusė Nerijos (Kuršių Užmario) su žymiausiomis vietovėmis Nida ir Juodkrante, o pati Nerija viena įdomiausių vietų visoje Europoje. Gaila, kad mes nepasistengiame dažniau ten apsilankyti, pasigrožėti nuostabiais vaizdais, pasikalbėti su įdomiais jūrių žvejais.

Kokie to krašto gyventojai — lietuviai ar vokiečiai? Ir vieni ir kiti. Kurių dauguma? Lietuvių. Ar iš tikrųjų taip? Štai pačių vokiečių įrodymai. 1905 m. Klaipėdos krašte buvo visuotinis gyventojų surašymas. Tuo laiku Vokietijos kaizerio imperijalizmas buvo pasiekęs savo didybės aukščiausio laipsnio. Visur skambėjo „Deutschland über alles“. Toje valstybėje gyventi ir prisipažinti esant nevokiečiu buvo ne tik nemalonu, bet ir nedrąsu, netgi baugu. Dėl to daugelis svetimtaučių užsirašydavo vokiečiais. Tokiais „vokiečiais“ užsirašydavo nemaža ir nesusipratusių lietuvių. Vis dėlto šis gyventojų surašymas parodė, kad visame Klaipėdos krašte užsirašė vokiečiais tik 50,8% visų gyventojų. Lietuviais užsirašė (susipratę lietuviai) 68.035 žmonės, arba 48,3% visų gyventojų. Bet jei paimsime kitos rūšies pasisakymus tautybės klausimu, tai vaizdas bus dar ryškesnis. Taip 1912 m. iš evangelikų parapijų almanacho matyti, kda tais metais lietuviai sudarė absoliučią daugumą visame krašte. Skaičiai šitokie:

	Lietuvių	Vokiečių
Klaipėdos apskr.	18.433, t. y. 76,6%;	5.626, t. y. 23,4%
Šilutės apskr.	24.149, „ 63,2%;	14.085, „ 36,8%
Pagėgių apskr.	22.228, „ 51%;	21.508, „ 49,1%
Klaipėdos mieste	7.000, „ 21,5%;	25.500, „ 78,5%
Visame krašte	71.810, t. y. 52%;	66.719, t. y. 48,1%

Iš šios lentelės matyti, kad tik viename Klaipėdos mieste vokiečių būta daugiau, o kaimo būta perdėm lietuviško.

1910 m. vėl surašinėjo Vokietijos gyventojus. Visas dabartinis Klaipėdos kraštas buvo padalytas į 574 gyvenamąsias vietas, iš kurių tik 185 turėjo daugiau kaip po pusę vokiečiais užsirašiusių žmonių. Net iš tų 185, kur vokiečiai buvo daugumoje, būta 91 vieta, kuriose lietuviai sudarė daugiau kaip po 25% visų gyventojų. Tos vietos, kur absoliučioje daugumoje buvo vokiečiai, sudarė tik 13% visų gyventojų vietų skaičiaus. Taigi po 500 metų germanizacijos vistiek Klaipėdos kraštas išliko lietuviškas. Net jei šiandien dauguma ir užsirašytų nelietuviais, tai vis dėl to jokia kita tauta neturi istorinių teisių šį kraštą savintis, nes pirmieji jo gyventojai buvo tik lietuviai ir lietuvių artimi giminės skalviai. Vokiečiai yra atėjūnai. Šie ateiviai, visokie vertelgos ir valdininkai, spiesdavosi miestuose ir miesteliuose. Dėl to jie dabar ir sudaro mažas vokiškas saleles lietuvių jūrėse. Jei vėl paimsime 1910 m. gyventojų surašinėjimo davinius, tai matysime, kad iš 526 kaimų grynai lietuviški buvo 389 kaimai, arba 74%, visų kaimų skaičiaus. Įdomu išgirsti kokie miesteliai— bažnytkaimiai buvo užsirašę tuomet vokiškais. Tai buvo: Baltupėnai, Smalininkai, Viešvilė, Lumpėnai, Katyčiai, Lauksargiai, Rukai, Vilkiškiai, Šilutė, Gaideliai, Žibai ir dar keletas kitų. Jau iš šių vietovardžių galima spręsti kiek „vokiškos“ čia vietos. Vokiškas gaivalas, viešpataudamas tiktai 74 gyvenamose vietose, iš kurių 51 yra viename Pagėgių apskrityje, buvo susispietęs pačiame Klaipėdos mieste ir 18 miestelių. Vokiškiausia — Pagėgių apskr. Čia yra 60 vokiškų vietų. Užtat Klaipėdos apskr. tik 21 ir Šilutės apskr. dar mažiau: tik 12. Taigi lietuviškiausia yra Šilutės apylinkė. Kitaip tariant, jei Pagėgių apskr. buvo perpus vokiška, tai Šilutės ir Klaipėdos apskr. (be miestų) buvo grynai lietuviškos. Vokiečių kalbos salą sudarė tik Klaipėdos miestas.

Rašančiam šias eilutes tenka per geogr. egzaminus klausti atvykusių iš įvairių kitų mokyklų mokinių, kokie Klaipėdos krašte gyventojai? Atsakymas beveik visuomet esti tas pats: vokiečiai! Man tuomet kyla pačiam skaudus klausimas: kodėl jie (mokiniai) klaidingai įsitikinę? Iš kur jie tai yra girdėję? Nejaugi taip mokykloje mokėsi? Juk, kaip matėme, patys vokiečių duomens aiškiai rodo, kad dar ir šiandien ten dauguma

Ant. Čechovas

Pabėgėlis

Tai buvo ilga procedūra. Iš pradžių Poviliukas su motina ėjo per lietų, tai negrėnų lauku, tai miško šunkeliais, kur jam prie batų lipo rudi lapai nukritėliai, ėjo, ėjo—lig pat išauštant. Paskum gal kokias dvi valandas stovėjo tamsiam priesieny ir laukė, kol atidarys duris. Priesieny nebuvo jau taip šalta ir drėgna, kaip lauke, vis dėlto vėtra ir čion užtėkšdavo lietaus lašų purslų. Kai priesienis išpalengvo prisigrūdo pilnas stačių, Poviliukas suspaustas prišlijo veidu prie kažkieno kailinių, kurie stipriai smirdėjo sūdyta žuvim, ir mėgino snausti. Bet štai vilkė klepterėjo, durys atsidarė, ir Poviliukas su mama įėjo į priimamąjį. Čia vėlgi prisiėjo gerokai lukterėti. Visi ligoniai nesikrutindami sėdėjo ant suolų ir tylėjo. Poviliukas juos apžiūrinėjo, jis matė čia daug ką keisto ir juokingo. Kartą tiktai, kai į priimamąjį, liuoksėdamas viena koja, įsirepečkino kažkoks berniūkštis, Poviliukui taip pat panoro pastriuoksėti; jis kumštelėjo motinai į alkūnę, prunkštelėjo į rankovę ir tarė:

—Mama, žiūrėk: žvirblis!

—Tylėk, vaikeliuk, tylėk!—tarė motina.

Mažam langiuky pasirodė mieguistas felčeris.

—Eikite užsirašyti,—pramaurojo.

Visi, ir tas striuksiantysis berniukas, suėjo prie langiuko. Kiekvieną felčeris klausė vardo, pavardės, tėvo vardo, metų, gyvenamosios vietos, ar seniai sergąs ir kitko. Iš savo mamos atsakymų Poviliukas sužinojo, jog jis vadinasi ne Poviliukas, o Povilas Galaktionovas, jog jam septyneri metai, jog jis beraštis ir sergąs nuo pačių Velykų.

Tuoj surašinėjus teko trumpam laikui sustoti; per priimamąjį perėjo gydytojas su baltu žiurstu, pajuostėj vystyklą pasibrukęs. Praeidamas pro striuoksiantįjį berniuką, jis patraukė pečiais ir tarė giedamu tenoru:

—Na, ir mulkis! Ką gi, ar ne mulkis? Aš tau liepiau ateiti pirmadienį, o tu ateini penktadienį. Dėl manęs gali ir visai neateiti, bet tau, glušai, koja pražus!

Berniukas padarė tokį nužįsta veidą, lyg ryždamasis išmaldos prašyti, ėmė mirkčioti ir tarė:

—Būki malonus, Jonai Mykolajičiau!

—Nieko čia nepadės tas tavo „Jonai Mykolajičiau!"—pa-

---

yra lietuviai. Ar nebus bene pasiekę jų ausis hitlerininkų aidai, kurie, rodosi, veržiasi ir per sieną. Užkirskime jiems kelią! Išsklaidykime nežinios rūkus. Aiškiai žinokime, kad tas kraštas, tas mūsų brangus pamarys, yra lietuviškas ir turi amžinai lietuviškas pasilikti!

mėgždžiojo gydytojas. — Pasakyta pirmadienį—ir reik klausyt. Mulkis, ir viskas.

Pradėjo priiminėti. Gydytojas sėdėjo savo kambary ir šaukinėjo ligonius iš eilės. Iš kambario ėjo šaižūs stenėjimai, vaikų verksmas arba rūstūs daktaro maldymai:

—Na—na, ko čia blerbi? Pjaunu aš tave, ar ką? sėdėk ramiai!

Priėjo Poviliuko eilė.

Povilas Galaktionovas! — šūktelėjo daktaras.

Motina nutirpo visa, tartum nesitikėjusi to šūktelėjimo, ir, paėmusi Poviliuką už rankos, įvedė į kambarį. Daktaras sėdėjo prie stalo ir automatiškai tekšeno į storą knygą plaktuku.

— Ką skauda? — paklausė nežiūrėdamas į įėjusius.

— Vaikiščiui skaudulys ant alkūnės, ponuli, — tarė motina, ir jos veido išraiška pasirodė tokia, kad tartum ir jai pačiai skauda tą Poviliuko skaudulį.

— Nuvilk jį!

Poviliukas pūkšdamas atsileido skarelę ant kaklo, paskum nusišluostė rankove nosį ir ėmė neskubėdamas vilktis savo skrebelius.

— Boba, ne į svečius atėjai! — tarė piktai daktaras. — Ko žiopsai? Ne viena gi tu pas mane.

Poviliukas greit nubloškė žemėn skrebelius ir, motinos padedamas, nusivilko marškinius... Daktaras tingiai pažiūrėjo į jį ir patekšeno plaštaku jam per pliką pilvą.

— Majestotiškus vidurius tu, brol Poviliuk, užsiauginai,— tarė jis ir atsiduso. — Na, parodyk savo alkūnę.

Poviliukas pažiūrėjo žvairom į dubenį su kraujuotom pamazgom, pažiūrėjo į gydytojo žiurstą ir ėmė verkti.

— Mee-e! — pamėgzdė daktaras. — Į piršlius važiuoti metas laidokui, o jis bliauna čia. Begėdis.

Stengdamasis neverkti, Poviliukas pažiūrėjo į motiną, ir tam jo žvilgsny galėjai išskaityti prašymą: „tik tu namo parėjus nepasakyk, kad aš ligoninėje verkiau".

Daktaras apžiūrėjo jo alkūnę, paspaudė, atsiduso, tekštelėjo lūpomis, paskum vėl paspaudė.

— Lupt tave, boba, reikia, tik nėr kam, — tarė jis. — Ko tu jo anksčiau neatvedei? Gi jam ranka niekais eina! Pažiūrėk, kvaiša, gi čia sąnaris genda!

— Tamsta geriau žinai, ponuli, — atsiduso boba.

— Ponuli... Vaikui ranką niekais nuvarei, o dabar ponuli. Koks iš jo darbininkas be rankos? Ot, dabar terlensies su juo visą gyvenimą. Nebijok, tau pačiai tik spaugelis ant nosies iššoko, — tuoj bėgi į ligoninę, o vaiką pusę metų pūdei.

Daktaras užsirūkė papirosą. Kol papirosas smilko, daktaras bobą koneveikė ir linksėjo galva į taktą dainelės, kurią minty niūniavo, ir vis kažką galvojo. Poviliukas stovėjo nuogas priešais jo, klausėsi ir žiūrėjo į dūmus. Kai papirosas užgeso, dak-

taras pakirdo ir prabilo žemesniu tonu:

— Na, klausyk, boba. Lašais ir tepalais čia nieko nebepadėsi. Reikia jis ligoninėje palikti.

— Jei reikia, ponuli, tai ką veiksiu nepalikusi?

— Mes jam operaciją padarysim. O tu, Poviliuk, pasilik, — tarė daktaras, tekšendamas Poviliukui per petį. — Tegu mama sau eina, o mudu su tavim, brolau, šičia pasiliksma. Pas mane, bra, gera būti, žinai, atsirado jau aviečių! Mudu su tavim, Poviliuk, ot, kai apsibūsim, eisim dagiliukų gaudyt, aš tau lapę parodysiu! Į svečius kartu važinėsma! A? Nori? O mama tavęs ryt atvažiuos paieškoti! A?

Poviliukas klausiamai pažiūrėjo į mamą.

— Pasilik, vaikuti? — sako ši.

— Pasiliks, pasiliks! — linksmai sušunka gydytojas. — Ir kalbos nėr! Aš gi jam gyvą lapę parodysiu! Nuvažiuosim kartu į turgų, pirksim saldainių! Marija Denisovna, užveskit jį viršun!

Daktaras, matyt, linksmas ir sušnekamas toks ir vadinėja kompanijon; Poviliukas panoro liktis pas jį, juoba, kad kaip gyvas dar nebuvęs turguj ir nematęs gyvos lapės, bet kaip čia dabar bus be mamos? Truputį pagalvojęs, jis buvo beprašąs daktarą, kad leistų ir mamai pasilikt, bet nepaspėjo dar nė išsižioti, o jau felčerė vedė jį laiptais aukštyn. Jis ėjo ir išsižiojęs dairėsi į šalis. Laiptai, grindys, staktos — viskas stambu, tiesu, blizga — visur išdažyta didinga geltona spalva ir kažkaip gardžiai kvepia tuo aliejumi, kur pasninko dienomis valgo. Visur kabėjo lempos, tysojo patiesalai, kyšojo sienose variniai kranai. Bet už viską labiausiai patiko Poviliukui lova, į kurią jį pasodino, ir pilka pūkuota antklodė. Jis pačiupinėjo pagalvius, antklodę, apžvelgė palatą, ir nusprendė, jog daktaras, matyt, gyvena visai neblogai.

Palata buvo nedidelė ir turėjo viso tris lovas. Viena lova stovėjo tuščia, kitoje įsikūrė Poviliukas, o trečioj tupėjo kažkoks rūgščiom akim senis, kuris visą laiką kosėjo ir spjaudė į puodelį. Iš Poviliuko lovos pro duris matėsi dalis kitos palatos su dviem lovom: vienoj miegojo kažkoks išblyškęs sudžiūvęs žmogus su gumine pūsle ant galvos, kitoj sėdėjo toks sodietis, rankas išskėtęs, aprišta galva, labai panašus į bobą.

Felčerė, pasodinusi Poviliuką, išėjo ir netrukus vėl sugrįžo su drabužių glėbiu.

— Čia tau, — tarė ji, — apsivilk.

Poviliukas nusivilko ir su nemažu džiaugsmu ėmė vilktis naujais drabužiais. Užsivilkęs marškinius, kelnes ir pilką chalatėlį, jis, labai savim patenkintas, apsižiūrėjo ir pamąstė, jog šitokiam kostiume būtų visai nebloga ir po sodžių palakstyti. Jo vaizduotė tučtuojau sumojo, kaip jį mama pasiųstų į aną daržiuką, kur prie upelio, paskinti paršiukui lapų, jis ten eitų, o

berniukai ir mergičkos, apsupę jį, lydėtų ir pavyduliaudami žvilgčiotų į jo chalatuką.

Į palatą įėjo slaugytoja, nešdama rankose po aliumininį dubenėlį, po šaukštą ir po duonos riekę. Vieną dubenėlį ji pastatė anam seneliui, o kitą — Poviliukui.

— Valgyk, — tarė.

Pažiūrėjęs į dubenėlį, Poviliukas pamatė riebią sriubą, o sriuboj — mėsos gabalą, ir vėl pamąstė, jog daktaro iš tikrųjų gyvenama visai neblogai, ir jog jis nėr nė toks piktas, kaip iš karto pasirodė. Ilgai jis valgė sriubą, po kiekvieno kąsnelio šaukštą švariai nulaižydamas, paskum, kai jau dubenėly be mėsos nieko nebebuvo likę, pažiūrėjo žvairiom į seniuką, ir jį suėmė pavydas, kad anas vis dar tebežlebsi. Atsiduso vyras ir čiupo mėsą raityti, stengdamasis, kad ištektų kuo ilgiau, bet jo pastangos liko bergždžios: ir mėsa kaip mat išnyko. Liko tik duonos gabaliukas. Netaip jau skanu valgyti viena duona, bet nebuvo kas veikti; Poviliukas pamąstė kiek, — žiūri, kad jau nė duonos nebėr. O tuo tarpu įėjo slaugytoja jau su naujais dubeniukais. Šį kartą juose buvo po kepsnį su bulbom.

— Tai kur tavo duona? — paklausė slaugytoja.

Užuot atsakęs, Poviliukas tik išpūtė burną ir smagiai nusiraugėjo.

— Na, tai kam sušlamštei visą, — prikaišiojo slaugytoja, — su kuo gi tu dabar kepsnį valgysi?

Ji išėjo ir atnešė dar riekę duonos. Poviliukas kaip gyvas nebuvo valgęs keptos mėsos ir dabar ją išmėginęs konstatavo, jog jos, tiesą sakant, gardžios esama. Išnyko ji greit, ir dabar atliko duonos gabaliukas didesnis, negu po sriubos. Seniukas papietavęs pasidėjo savų pietų likučius į spintelę; Poviliukas buvo norėjęs tą pat padaryti, bet kiek pamąstė ir... subaigė tą duonos kąsniuką.

Prisivalgęs, jis išėjo pasivaikščioti. Gretimoj palatoj be tų, kuriuos jis jau matė pro atdaras duris, buvo dar ketvertas žmonių. Iš jų tik vienas jį suįdomino. Tai buvo baisiai aukštas, dar baisiau išdžiūvęs, baisiausiai apžėlusiu veidu žmogus. Jis sėdėjo lovoj, visą laiką maskatavo galva, kaip švytuokle, ir mojavo dešine ranka. Poviliukas ilgai neatitraukė nuo jo akių. Iš pradžių švytuokliški, vienodi galvos maskatavimai atrodė jam kurijoziški, daromi taip sau, dėl paguodos, bet kai jis įsižiūrėjo į to žmogaus veidą, jam pasidarė klaiku, ir jis suprato, kad tam žmogui baisiai skauda. Įėjęs į trečią palatą, jis pamatė du sodiečiu tamsiai raudonais veidais, tarsi, moliu išteptais. Jie sėdėjo nejudėdami save lovose ir su savo tais keistais veidais buvo panašūs į pagonių dievukus.

— Dėdin, nuo ko jie tokie? — paklausė Poviliukas slaugytoją.

— Jiems raupai, vaikeliuk.

Grįžęs į savo palatą, Poviliukas atsisėdo ant lovos ir ėmė

laukti daktaro, kad su juo eitų dagiliukų gaudyti, ar į turgų važiuotų. Bet daktaras neatėjo. Gretimos palatos duryse šmėkštelėjo felčeris. Jis pasilenkė ties tuo ligoniu, kuriam ant galvos buvo ledų maišas, ir šūktelėjo:

— Michaila!

Miegąs Michaila nė krust. Felčeris numojo ranka ir išėjo. Laukdamas daktaro, Poviliukas apžiūrinėjo savo kaimyną seniuką. Seniukas nenustodamas kranksėjo ir vis spjaudė į puodžiuką; kosulys tas jo būdavo toks ištęstas gergždžiąs. Poviliukui patiko viena seniuko ypatybė: kai jis kosėdamas traukdavo į save orą, tai krūtinėje jam kažkas dūduodavo, dainuodavo įvairiais balsais.

— Dėde, kas ten tavo dūduoja? — paklausė Poviliukas.

Seniukas nieko neatsakė. Poviliukas kiek palaukęs vėl klausia:

— Dėde, o kame lapė?

— Kokia lapė?

— Gyva.

— Kurgi ji bus daugiau, — miške!

Daug jau laiko praėjo, o daktaro kaip nėr, taip nėr. Slaugytoja atnešė arbatos ir apibarė Poviliuką, kam jis nepasilikęs duonos prie arbatos; atėjo dar kartą felčeris ir ėmėsi žadinti Michailą; už langų pasidarė mėlyna, palatose ėmė žibėti lempos, o daktaro vis nėr. Gi jau buvo vėlu važiuot į turgų ar gaudyt dagiliukų; Poviliukas išsitiesė patale ir ėmė mąstyti. Prisiminė daktaro žadėtus saldainius, mamos balsą ir veidą, sūtemas savo grįčioj, užpečkį, bobą Jurgienę, kuri amžinai barėsi... ir jam pasidarė skurdu ir ilgu. Prisiminė, kad ryt mama pas jį ateis, nusišypsojo ir užsimerkė.

Jį pažadino krebždesys. Gretimoj palatoj kažkas vaikščiojo ir kalbėjosi pašnibždom.

— Su visa lova, ar taip?

— Taip. Lova pro duris nelenda. E, numirė be laiko, tegu sau į dangaus karalystę...

Vienas paėmė Michailą už pažastų, kitas už kojų ir pakėlė: Michailos rankos ir chalato skvernai maskatavo ore. Trečias — tas sodietis, panašus į bobą — persižegnojo, ir visi trys, nesutartinai trepsėdami ir lipdami Michailai ant skvernų, išėjo iš palatos.

Miegančio seniuko krūtinėje pasigirdo švilpimas ir visokeriopas dainavimas. Poviliukas pasiklausė, pasižvalgė į tamsius langus ir šoko baimingai iš lovos.

— Ma-a-a-ma! — bosu sušuko.

Ir, nesulaukdamas atsakymo, šoko į gretimąją palatą. Čia mažos lemputės ir „dežurkos“ šviesa vos vos skrodė prieblandą; ligoniai, Michailos mirties sujaudinti, sėdėjo savo lovose; tarp šešėlių, susivėlę, jie atrodė toki dideli dideli, ir vis dar, rodos

augo; kraštinėje lovoje, kertėj, kur buvo tamsiausia, sėdėjo anas sodietis vyras ir maskatavo galvą ir ranką.

Poviliukas, nepataikęs durų, metėsi į raupsuotųjų palatą, iš ten į koridorių, iš karidoriaus įmarmėjo į didžiulį kambarį, kuriame ant lovų tai sėdėjo, tai gulėjo baidyklės su ilgais plaukais ir tartum bobiškais veidais. Perbėgęs moterų skyrių, jis vėl pasijuto koridoriuj, pamatė jau pažįstamus laiptus ir leidosi apačion. Ten jis pažino priimamąjį, kuriame šįryt sėdėjo, ir ėmė ieškoti išeinamųjų durų.

Vilkė čerkštelėjo, šaltas oras dvelktelėjo, ir Poviliukas pakniopstom iškurnėjo į kiemą. Vieną tik mintį turėjo vyras — bėgti, ir viskas. Kelio jis nežinojo, betgi buvo įsitikinęs, kad, jei tik pabėgės, — tučtuojau pasijus besąs namie pas mamą. Naktis buvo apsiniaukus, bet anapus debesų kažkur švitėjo mėnulis. Poviliukas nuo verandos pasileido nosies tiesumu, prabėgo daržinę ir užkropino ant kažkokių krūmų; kiek pastovėjęs, pamąstė, spruko atgal į ligoninę, apibėgo aplink ją ir sustojo nesiryždamas: už ligoninės rūmų, netoliese, šmėkšojo kapų kryžiai.

— Mamū-ū-ū-te! — užbliovė ir leidosi atgal.

Bėgdamas pro tamsius aprasojusius trobesius, jis pastebėjo viename lange šviesą.

Aiški raudona dėmė patamsy jį baugino, bet jis, apdujęs iš baimės, nežinodamas, kur bėgti, leidosi tiesiai į ją. Šalia to lango buvo gonkelės su laiptukais ir paradinės durys su balta lentele. Poviliukas užsirito ant laiptelių, pažiūrėjo į šviesų langą ir staiga baisiai nudžiugo. Lange pamatė tą patį linksmą, sušnekamą daktarą, kurs sėdėjo už stalo ir skaitė knygą. Iš laimės juokdamasis Poviliukas ištiesė į pažįstamą veidą rankas, norėjo riktelti, bet balažin kokia jėga užčiaupė jam kvėpavimą ir sudrožė per pakinklius; jis susverdėjo ir pasirito nualpęs ant laiptelių.

Kai atsipūtėjo, buvo jau šviesu, ir tas labai gerai pažįstamas balsas, prižadėjęs vakar turgų, dagilėlius ir gyvą lapę, šnekėjo šalimais jo:

— Na, ir glušas gi tu, Poviliuk! Ar ne, sakysi? Lupt tave, tik nėra kam.

Išvertė *D. Urbas.*

Ką iš praeities arba dabarties žymiųjų asmenybių aš pakviesčiau sau auklėtoju ir mokytoju, ir kodėl. Atsakyti „Ateities“ redakcijai ligi 25 vasario tomis pačiomis sąlygomis kaip ir 10 pusl.

Stud. Juoz. Lingis

Kas pavasarį bus laimingas

Nenusiminkite, neskelbiu nei loterijos nei konkursų, nežiūrinėju vekselių ir neduodu paskolų. Nevisada pinigai atneša laimę. Bet pasiekti laimę visada laiduoja gera sveikata. Dėl to ji ir vadinama brangiausiu žmogaus turtu. Visi ją brangina, o ypač tas, kurs ją prarado. Dėl to protinga yra savo sveikata rūpintis, visokiomis priemonėmis ją saugoti ir stiprinti. O racijonalus sportas sveikatai sustiprinti daug padeda. Ypač žiemos sportas. Dėl to ir sakom: kas žiemą smportuoja, tas pavasarį būna laimingas: stiprus, neišblyškęs, o ir pinigų netenka išmesti gydytojui, vaistams. Sportuokime žiemą, Kaip? juk dabar taip šalta — net tvoros pyška, stogai braška, kur čia žmogus beiškiši nosį į orą!.. Geriau kokį romanėlį, ant prypečkio atsigulęs paskaitysiu, ar ką jau. Kam, kam, bet ne jaunuoliui moksleiviui taip kalbėti ir elgtis: visą laiką kambary rūdyti tegali tik silpnavaliai, neišmanėliai, ligoniai, žodžiu visi tie, kurie nieko neišmano apie žiemos gėrybes, arba kurie jomis naudotis nepajėgia, nesugeba. Ką gi galų gale duoda ta žiema žmogui? Išeik saulėtą dieną ir pasižiūrėk: atsimušė į sniegą saulės spinduliai, taip šviesu, taip linksma daros, taip gaivina mūsų jėgas, trauki visa krūtine šaltą orą. O oras šis! toks grynas, jokios dulkelės nepamatysi. Ar tai ne sveikatinga? Visa tai priverčia giliau, visais plaučiais kvėpuoti, greičiau judėti, tatai gaivina medžiagos apykaitą, o pats sportavimas džiugina mus, pakelia nuotaiką, energiją. Tyras žiemos oras taip sveika, kaip ir šaltas kalnų oras, kuris plaučių ligonius ne tik gydo, bet ir stiprina. Štai kodėl žiemos sportas taip giriamas, taip kitur išsiplatinęs.

Maža pasakyti, kad sportuoti žiemą gera, daug naudos duoda. Svarbiausia žinoti, kur ir kaip reikia sportuoti. Man ir rūpi nors ir suglaustai patiekti vieną kitą žinutę apie žiemos sportą savo jauniesiems draugams moksleiviams, kurie žiemą ypač dabar, neturi ko veikti, patys dažnai nedrįsta imtis inicijatyvos, arba ir nenusimano šiuo reikalu, o mokytojai ne visuomet turi laiko ir noro su mokiniais „terliotis“ tuo, kas išeina už pamokos, už klasės sienų.

Kiekvienas, kurs bent šiek tiek supranta apie sportą, pasakys, kad naudingiausia sportuoti tyrame ore, bet nereikia užmiršti, kad ir gerai įrengtose salėse galima daug kas padaryti. Žiemą reikia sportuoti ir salėj ir ore. Visiems turi būti aišku, kad nelaikas mokytis, kada jau reikia išeiti į aikštę ir čia jau viešai pasirodyti.

Sportas reikalauja **bendros ir specijalinės** mankštos. Be jų rungtynės neįmanomos, nelaimimos, dažnai net žalingos. Pasi-

taiko, kad daugelis mūsų sportininkų vasarą ateina į rungtynes visai nieko nesiruošę žiemą. Čia jiems tenka kartu atlikti ir bendrąją kūno mankštą ir speciališkai pasiruošti. Kad ir gabiausi sportininkai, bus nepatvarūs, nemiklūs, be technikos. Laimės tik atsitiktinai. Taigi žiemą, drauge, neužmiršk bendros mankštos, treniruokis, stiprėk ir susipažink su specialiomis sporto šakomis teoriškai. Šiam reikalui žinių teks teirautis pas kūno kultūros mokytoją, instruktorių, nusimanančius sportininkus ir knygose! Žiemą kiekvienas sportininkas turi atitaisyti savo kūno trūkumus. Tam pirma reikia, kad gydytojas patikrintų sveikatą, išbandytų jėgas ir nurodytų, kuri sporto šaka naudinga, kuri žalinga.

Mankštos salėje atliekamos su įrankiais ir be jų. Salė turi būti šviesi, švari, kiekvienam dalyviui tektina po 2 kv. m. Prieš mankštą salė reikia išsluoti, prmą pabarsčius drėgnomis pjuvenomis. Šilimos užtenka 10°—12° C. Po mankštos nusiplauti po dušu (dirbtiniu lietumi), jei jo nėra, nusitrinti vėsiu vandeniu. Tatai kūną labiau užgrūdina.

Salėj atliekamos bendros mankštos ir ruošiamasi vasarai, bet be galo sveikatai naudinga žiemą sportuoti lauke — ant ledo ir ant sniego. Sportuoti lauke gali visi, o salėmis pasinaudoti nevisiems tenka. Sportuoti lauke jau gali pradėti vaikas nuo 7—9 metų.

Žiemos sporto rūšių yra keletas:

1) **Pačiūžos;** gali būti paprastas ir figurinis čiuožimas, sportiški bėgimai — greitumo ir ištvermės žaidimai.

2) **Pašliūžos (sky);** su jomis einama, bėgama, daroma šuoliai

3) **Rogutės;** jomis laidomasi.

Beveik visi šie įrankiai mums prieinami, kaikurie, kaip pašliūžos, mažiau praktikuojami, o laidymasis rogutėmis suaugusiems atrodo vaikišku sportu. Prieinamiausia ir labiausiai praktikuojama sporto rūšis — pačiūžų sportas.

Čiuožyklos įrengiamos ant upių, ežerų, tvenkinių ir sporto aikštėse.

Ruošiant čiuožyklą sporto aikštėje, pirmiausia išlyginama žemė, kol ji dar nesušalus, gerai nušluojama sniegas. Aikštės nelygumai išlyginama sniegu, kurį reikia apipilti vandeniu. Aikštė laistyti reikia nakti. Pirmą kartą lieti nedaug — žemė turi palengva išalti. Po to apie čiuožyklą padaromas 25—30 cm. sniego barjieras, ir tada jau tikrai lieti. Geriausia lieti, esant 4°—5°—6° C. Vandens sluoksnis turi būti 10—12 cm. Kai vanduo sušąla, aikštė ruošiama bėgimams ir žaidimams. Darant čiuožyklą ant tvenkinio, reikia atsiminti, kad nuo oro atmainų ledas susproginėja. Nuo to apsisaugojant reikia aplink čiuožyklą padaryti 50-75 cm. tvarkingai prižiūrimas griovelis. Nedideliuose tvenkiniuose užtenka kelių ekečių. Ledas reikia kasdien valyti, nes nuo raižymo pačiūžomis atsiranda sniego. Lieti reguliariai.

Dabar nurodysim kelias pagrindines taisykles tik pradedantiems čiuožti.

Kaip pasirinkti pačiūžos? Jų yra įvairių: aštriais galais, pusiau užriestais ir apvaliais. Pradėdą, o ypač nevikrūs tenečiuožia smailiais galais pačiūžomis.

Perkant pačiūžas, reikia žiūrėti, kad:

1. jų peilis būtų 1 cm. užpakaly ir 1½—2 cm. priešaky ilgesnis, negu batukas;

2. ledą liečianti dalis neplatesnė kaip 4—6 mm;

3. pačiūžos aukštis priešaky 45—53 mm pr vidurį 40—50 mm. ir užpakaly 45—60 mm. Pačiūžos aukštis ties vidurine atrama turi būti mažesnis, negu ½ puspadžio pločio;

4. pačiūžos peilis iš priešakio ir užpakalio turi būti truputį pakeltas. Geriausia įsitaisyti specijalius batus ir prie jų prisukti pačiūžas visam laikui. Peilis turi eiti per batuko vidurį, bet ties kulnu pasisukti kokius 3 mm į vidų, o priešaky eiti tarp nykščio ir antrojo piršto. Sukant pačiūžas prie puspadžio skylutės išteptinos alyva, kad sraigteliai nerūdytų. Batukai geriau su auleliais; kulnai turi būti apie 2½ cm aukščio.

Kaip mokytis čiuožti?

1. Išlavinti pusiausvyrai ir pramokti stovėti naujokas pirma turi gerai išmokti stovėti, kiloti kojas, eiti mažais žingsneliais į prieki ir atgal kambaryje.

2. Ant ledo stovėti tiesiai (pradžioj šiek tiek pasilenkti, kad atgal nevirstum). Remtis daugiausia išoriniais pačiūžų šonais.

3. Išvegti skaudaus virtimo pradžioje pratintis stovėti atsiremiant į rogutes su aukštu atlošu, arba į gerai mokantį čiuožti draugą. Išmokus stovėti pratintis mažais žingsneliais vaikščioti, taip pat ko nors prisilaikant. Nemėginti tuoj čiuožti ir nestatyti plačiai kojų.

4. Pramokus stovėti ant grindų ir ant ledo, mokytis ant grindų čiuožimo technikos į prieki — atsispirti priešakine pačiūžos dalim išvidiniu šonu, ne visai atgal, o truputį į šalį. Nestatyti kojų plačiai. Vengti atsispirti atgal ir priekin.

5. Tą pat pakartoti ant ledo, tolyn vis žingsnelius didinant ir stengiantis atsispirti pačiūžos priešakio išvidiniu šonu, žinoma, dar prisilaikant rogučių atlošo.

6. Koja, kuria pasispiriam, kiekvieną kartą pakyla į orą. Į prieki slenkame kita koja. Tai atsiminti, nes dažnai galim netekti pusiausvyros.

7. Greitumas pareina nuo žingsnio ilgumo ir pasispyrimo stiprumo.

8. Kryptis pareina nuo kūno pakreipimo į norimą pusę.

9. Atsargiau čiuožiant, rezultatai geresni. Lengvai kristi nėra pavojinga. Nustojus pusiausvyros neskerečioti rankomis, kojomis ir liemeniu, nes galima tada kristi ir pavojingai; geriau pulti išsyk ir lengvai. Saugotis pulti aukštieninkam.

10. Išmokti čiuožti gali kiekvienas, kurs turi bent kiek

Kronika

J. E. VYSK. KUKTAI — 60 METŲ.

Gimęs Vilniaus krašte, 1922 m. lenkų ištremtas, apsigyveno Kaišiadoryse, okupuoto krašto kaimynystėj, kur taip aiškiai girdis prispaustų lietuvių skundai. Aukštuosius mokslus baigė Petrapilio Dv. Akademijoj. Kaišiadorių dijecezijos vyskupu pakeltas 1926.IV.5. Svarbiausias vyskupo bruožas — atkaklus nuskriaustųjų teisių gynimas — kadais Vilniaus krašte lietuvių, o dabar — katalikų. Džiaugsmingai pastebime, kad J. E. Vyskupas yra didelis jaunuomenės draugas. Sveikindami Jubilijatą, linkime ištvermingai ištesėti pasirinktoj kovoj ir laimėti.

— Vyr. At-kų Feder. vadas prof. K. Pakštas buvo išvažiavęs į Čekoslovakiją gydytis. Šiomis dienomis grįžo į Kauną ir toliau tęsia savo darbus.

— L. K. J. S. „Pavasario“ reorganizacinė konferencija, įvykusi 1932 m. gruodžio mėn. 28 ir 29 dien., nuoširdžiai mus visus sveikino ir linkėjo laimingiausių Naujųjų Metų.

— Po Kalėdų jau pradėjo veikti Ateitininkų čiuožykla Laisvės Alėja Nr. 3. Taisykim pačiūžas!

— Mūsų ateitininkės Kaune nesnaudžia: ruošia koncertus—balius, šelpia vargšus, lanko kalinius ir neturtingas šeimas, sportuoja etc. Vyrai žadą neapsileisti.

— Paskutiniu laiku dauguma marijampoliečių moksleivių labai susidomėjo dramos sritimi, ypač jaunesnieji. Bravo ir, seniai, neapsileiskit!

— Žiemą pamatęs gilų sniegą, kiekvienas ramiai sau bemiega, o leipalingiečiai sukruto ir pradėjo fizinį bei dvasinį sportą.

— Ne tik Alvito dvare apsigyveno gandras, bet vienas atlėkė ir į Sėdą ir visus nuteikė linksmu pavasarininkišku ūpu. Tenka palinkėti, kad vargšai nesušaltų ir sulauktų linksmo pavasario.

---

kantrybės ir noro stiprinti savo sveikatą. Pramokti galima per porą dienų.

Išmokus čiuožti tiesiai į priekį, toliau tobulintis jau lengviau, tobulėjame savaime.

Manau, aišku, kad visi moksleiviai žiemą, neužmiršdami salės, turi būtinai eiti į gamtą. Gamta paraudonins išbalusį veidą, atnaujins plaučius, atgaivins širdį, protą ir pakels nuotaika

Mūsų mirusieji

BRONIUS BENIUŠIS

Aukščiausias, berinkdamas jaunuosius žiedus, 1932 m. gruodžio mėn. 20 d. pašaukė pas save ir a. a. Bronių Beniušį, Šiaulių mokytojų seminarijos III kurso auklėtinį.

Bronius gimė 1910 m. Noriūnų k. Joniškio parapijoj. Jaunesniose savo gyvenimo vasaros dienose padėdavo tėveliams ūkyje, o per žiemas lankydavo Šlapakių pradžios mokyklą. Pabaigęs pradžios mokyklą 1923 m. įstojo į Joniškio vidurinės mokyklos I klasę. Mokyklą lankyti buvo nepergeriausios sąlygos, nes kasdien reikėdavo pėsčiam vaikčioti iš gimtojo kaimo į mokyklą. Šlapi keliai, rudens darganos, žiemos šalčiai ir pūgos nuo mokslo jo neatitraukė, jis visada buvo linksmas ir patenkintas, bet tik turi laimės mokytis. Tačiau, deja, jo laimingas dienas sudrumsčia netikėta mylimos motutės mirtis. Tai skaudi nelaimė, nelaimė, kuri įspraudė į visą našlaičio gyvenimą vargo žymes.

Bronius būdamas mokykloj pasižymėjo kaip uolus, sąžiningas mokinys ir aukštų idėjų žmogus. Į a-kų kuopą įstojo nuo I-sios klasės. 1927 ir 1928 m. jau pats vadovauja ateitininkams, eidamas kuopos pirmininko pareigas. Broniui nesvetimi buvo ir pavasarininkai. Mielai padeda gimtojo kaimo jaunimui: kurį laiką eina kuopos sekretoriaus pareigas, iliustruoja brolio redaguojamą p-kų laikraštį „Paukštelį“. „Nors ne poeto talentui gimęs, bet reikalo verčiamas imdavaus plunksnos eilėraščiams rašyti“ — sako velionis. 1928 m. baigdamas vidurinę mokyklą suorganizuoja iš savo klasės draugų abstinentų sekciją, kuri iškilmingame akte pasižada per 10 metų negerti svaiginančių gėrimų ir po 10 metų susirinkti iškilmingan posėdin. Tais pačiais metais padeda vietos veikėjams suorganizuoti angelaičius Jonišky.

Ar yra kas jaunam idealistui pastotų kelią, nuslopintų troškimą siekti mokslo? Nėra. Jo mostai neišmatuojami, troškimai nenumalšinami. Tokiais pasiryžimais ir Bronius žengė gyvenimam. Pabaigęs Joniškio vidurinę mokyklą stoja į Šiaulių mokytojų seminariją. Čia dirba už kelis: kaip mokinys rengia pamokas, kaip darbininkas pelnosi duoną, kaip idealistas darbuojasi organizacijose. 1930 ir 1931 m. vadovauja Šiaulių mokytojų seminarijos ateitininkų kuopai ir tais pačiais 1931 metais eina Šiaulių „Pavasario“ rajono valdybos sekretoriaus pareigas. Didelis ir intensyvus darbas išsėmė jo energiją, sveikata susilpnėjo, ir jaunoj, pilnoj troškimų krūtinėj pasirinko sau vietą tuberkuliozo bakterijos. Praeitų metų II mokslo pusmety Bronius pradeda skųstis nesveikata. Gydytojas pataria važiuoti Varėnon pasilsėti. Argi kovos ir grumtynių lauke kovotojui pa-

sakysi: „pasilsėk“, jeigu jo rankos dar pakelia kardą. Taip ir jis darbo ir idėjų kovos lauke grūmėsi iki galutinai kerštingas organizmas negailestingu smūgiu parbloškė jauną kovotoją mirties patalan. Bronius netikėjo sergąs džiova, manė, kad krūtinėje yra trūkusi kokia arterija, nes dažnai plūdo kraujas per burną. „Ramiai pagulėsiu ir pasveiksiu, o tada vėl dirbsime, juk tiek darbo...“ — sakydavo velionis. Jo gyvenimas nuotykingas ir ligoje. Kartą netikėtai kaimynystėje kilo gaisras. Gaisras palietė ir ligonies namo stogą, o namuose lyg tyčia nieko nebuvo. Kas daryti? Gręsia pavojus. Ligonis sukaupia paskutiniąsias jėgas, keliasi iš lovos ir bando šį tą gelbėti. Ši nelaimė galutinai

A. A. Bronius Beniušis

pakirto jo sveikatą. Praeitų metų birželio mėn. jis buvo atvežtas Kaunan Šv. Luko ligoninėn.

Bronius būdamas sveikas buvo visiems nuoširdus, draugiškas ir prietelingas. Todėl jam esnat ligoje, jo draugai irgi nepamiršta nuolatos jį lankydami. Materijaliai šelpia jį beveik svetimieji, ypač p. Čiapulevičienė (buv. jo šeimininkė), Šiaulių „Vilties“ draugija ir draugai moksleiviai

„Aš jau važiuoju Kalėdų atostogų, atėjau tau sudiev pasakyti“ — sakau jam atsilankęs paskutinį kartą. „Ar jau Kalėdos? Kaip greitai... Važiuok, drauge, darbuokis, aš už tave pasimelsiu, kad Dievas tau padėtų nugalėti kokį bedievį“. Tai jo linkėjimai išreikšti atsisveikinant paskutinį kartą. Jis pavargo šios žemės kelionėje ir pats to padaryti nebegali, bet

lieka gilus sielos troškimas, kad kiti padarytų, ko pats visą gyvenimą troško.

Praeitų metų gruodžio 21 d. Šiaulių stoty sutinka gedulu pasipuošusi mokytojų seminarija, [illegible] ir didelė žmonių minia, kad palydėtų amžinybėn Kristaus keleivį. Bažnyčioje velionies mylimas kapelionas dr. kun. Kačiūnas pasako gražų atsisveikinimo pamokslą, prie kapo gi atsisveikina mokytojai, mokslo draugai ir organizacijų atstovai.

Štai naujas ateitininko kapas papuoštas Šiaulių ir Kauno moksleivių vainikais. Tavo, gerasis Drauge, suvargusį kūną priglaudė šaltoji žemė, tarsi jojo menkumą primindama, bet tavo siela, kuria kasdien maitinai Šv. Eucharistijos Duona, amžinai mums kalbės apie tavo pamiltus idealus ir gyvas gyvenimo pavyzdys mums, kuriais keliais mes turime keliauti. Mes nuliūdę prie Tavo kapo meldžiamės: „Requiem aeternam dona ei Domine".

Pov. Drumzlys.

Knygos

GOETHE, *gyvenimas ir rinktinė poezija.* Paruošė *A. Tyruolis,* „Sakalo" b-vė leid. Kaunas 1932 m. 114 pusl. Kaina 3 lt.

Jaunoji, tik į gyvenimą išėjusi ar bebaigianti universiteto studijas karta su tam tikru pavydu žiūri į jaunuosius draugus moksleivius, kurie mokslo priemonėmis jau nepalyginamai geriau aprūpinti. Viena tokia bendram išsilavinimui apskritai, o literatams megėjams ypatingai tinkama priemonė ir yra pasaulinių klasikų raštai. Kasmet tokių raštų vertimų vis daugiau sulaukiame. 1932-ji, Goethės jubiliejiniai metai praturtino mūsų literatūros lobį jo vardu pažymėtais veikalais. Jau skaitome lietuviškai Verterį, prof. J. Eretas yra paruošęs visą eilę studijų apie patį Goethę, o netrukus pasirodys didžiulis profesoriaus veikalas apie šį vieną didžiausių pasauly poetų. Moksleiviams labai gali praversti A. Tyruolio paruoštas veikalėlis. Ši knyga susideda iš trijų dalių. Pirmoje dalyje trumpai, bet, žinoma, daug plačiau negu mokyklos vadovėly, atpasakojamas Goethės gyvenimas, antroje dalyje autorius duoda pluoštą savo pagamintų Goethės lyrikos, baladžių ir „Fausto" vertimų ir trečią dalį sudaro įdėtų dalykų *paaiškinimai.* Vertimai, tiesa, ne visi yra tikrai sklandūs ir gražūs, bet sunku ir reikalauti, kad lyrikos vertimas visai atstotų originalą. Moksleiviui be galo naudinga skaitant lietuviškąjį vertimą lyginti jį su originalu. Tuo būdu jis ugdys estetinį skonį, išmoks pastebėti kur vertėjui nepavyko perduoti autoriaus, ras vertėjo laimėjimus, kur šiam visai kitais žodžiais, bet tas pačias mintis ir tuos pačius jausmus lygiai skambiai pavyko išreikšti sava kalba.

Ši knyga didelės lavinamosios reikšmės turi dar tuo, kad be Goethės bijografijos ir jo poezijos vertimų dar yra įdėtų dalykų paaiškinimai — taigi jaunas skaitytojas gali skaityti visai sąmoningai ir pastudijavęs šį veikaliuką tikrai bus pažengęs vieną žingsnį pirmyn.

Be to, knyga gražiai iliustruota ir estetiškai išleista; kiekvienam ją malonu paimti į rankas. Kaina moksleiviui nemaža — 3 lt. — bet mūsų moksleiviai turėtų išmokti išrašinėti knygas susidėję tiesiog iš leidyklų, tada gali gauti 25%, o kartais ir 30% pigiau.

V. Mikėno ŠACHMATŲ VADOVĖLIS, „Sakalo“ b-vės leid. Kaunas, 1933 m. 212 pusl. Kaina 7lt.

Šachmatų lošimas yra paplitęs visame kultūringame pasauly, nors tai dar nereiškia, kad visi šachmatų mėgėjai būtų tikrai kultūringi. Ir gimnazistams atsitinka, kad labai kombinuotą „matą“ palydi visai nekombinuotas antausis. Tačiau ir geriausia dalyką galima išnaudoti piktam. Taip silpnavaliams, į azartą linkusiems jaunuoliams, gal ir pavojingi šachmatai. Šiaip šis žaidimas, vaizduojąs dviejų šalių karą, yra be galo naudingas ir įdomus. Jis labai lavina pastabumą, moko susikoncentruoti ir planuoti. Kiekvienam moksleiviui pravartu jis išmokti, nes gyvenime dažnai gali atsitikti progų su bet kuo „susiremti“. Žinoma, jei išmokdamas moksleivis parodys savo kantrumą, tai vėliau azartiškai pašvęsdamas per daug gero laiko šachmatams jis parodytų savo silpnaviškumą.

Šis šachmatų vadovėlis gali puikiai patarnauti visiems norintiems šio žaidimo išmokti ir visiems jau žaidžiantiems jis išspręs neaiškumus ir susistemins žaidimą. Knygos kaina „nežmoniška“ ar bent „nemoksleiviška“ — 7 litai! Tačiau yra išeitis — susidėti pav. septyniems šachmatistams. Knygos užteks visiems, ir ji kaštuos tik litą.

Apžvalga

Vilniečių kongresas.

Kongresas įvyko Kaune sausio m. 5 ir 6 d. Į jį susivažiavo gana daug buvusiųjų okupuotųjų Lietuvos kraštų vadų, veikėjų, šiaip asmenų, kurie arba patys paspruko, vengdami skaudžios lenko rankos, arba buvo iš ten išguiti. Jų skaičiuje nemaža matėme profesorių, karininkų, mokytojų, taip pat nemaža laisvės kovų dalyvių — šaulių, partizanų, vyties kryžiaus kavalierių — viso 408 asmens. Kongresas savo darbą pradėjo pamaldomis, kurias atlaikė vilnietis vysk. M. Kukta. Kongrese konstatuota skaudūs, tiesiog barbariški, lietuvių persekiojimai okupuotose srityse. Jei lenkai nesiliaus ėję ta pačia kryptimi, po kelerių metų Vilniaus krašte visai neliks lietuviškų mokyklų. Ūkio būklė už demark. linijos — keliantį pasibaisėjimą. Bažnytinė vyresnybė su didžiausia tendencija vykdo nutautinimo programą per bažnyčias. Kongresas kreipėsi į vyriausybę, kad ji iškeltų tas skriaudas viso pasaulio akyse. Ir į šv. Tėvą, prašydamas sudrausti lenkų dvasininkus niekinti lietuvių teises.

Klaipėdos laisvės dešimtmetis.

Sausio m. 15 dieną Lietuvai džiaugsmo ir Viešpačiui padėkos diena. Klaipėdos išsilaisvinimas paminėtas labai džiaugsmingai. Įspūdingiausiai paminėta Kaune ir ypač Klaipėdoj, kur palaidoti didvyriai, vadavę Klaipėdos kraštą. Spauda įsidėjo daug straipsnių, nupasakojančių Klaipėdos krašto praeitį, nepašykštėjo paskaitų ir muzikos. Veik visuose miesteliuose ir kaimuose skaityta paskaitos, džiaugtasi atgimusios Lietuvos pasisekimais. Šio dešimtmečio proga dar sykį tvirtai pasiryžta Klaipėdos laisvė ginti drąsiai, kaip kadais gynė tėvynės laisvę Leonidas ties Termopilių tarpekliu. Visą tautos pasiryžimą taip simboliškai išreiškė Klaipėdos šauliai, prisiekę Dievui ir tėvynei budėti Lietuvos laisvės sargyboje.

Panašių švenčių proga lietuvis niekad neužmiršta almančios žaizdos — pagrobto Vilniaus. Savo širdyje jis ūgdo tvirtą pasiryžimą, kylantį iš teisingo noro užsigydyti kruviną žaizdą.

Mintys apie blaivybės savaitę.

Gyvenimas nėra tobulas. Jame daug blogumų. Juos mato mūsų akis, dažnai patiems juos tenka skaudžiai pajusti savu kailiu. O tatai jau yra nemalonu. Imama galvoti, kaip tų blogybių išsisaugojus, ką daryti, kad gyvenime kuo mažiausia pikta pritirtum. Nuspręsta, kad sėkmingiausia kova su piktu yra organizuota, visos tautos kova. Ir ši kova turi būti intensyvi, apie piktybę pagalvoti, ją pamatyti, pažinti, koki pikti jos vaisiai, ir ginklus prieš ją pakelti. Daug nukenčiama nuo gaisrų, daug nustojama dėl savo tamsumo... Ir imta organizuoti priešgaisrinės, spaudos platinimo ir kitokios savaitės. Šių savaičių metu stengiamasi su vadovaujančiomis mintimis supažindinti visa tauta, o tatai sukelia visuotinę nuotaiką prieš tą ar kitą piktą reiškinį. Tokių tikslų turi ir ruošiamos blaivybės savaitės. Alkoholis — piktesnis už gaisrą, už tamsumą, nes jis dažnai ir viena ir kita neša. Alkoholis tai tokia piktybė, kurią kad ir pažįsti, bet nuo kurios sunku atsisakyti, nes daugelyje jau įsivyravęs *palinkimas* į tą blogybę Apsaugoti nuo šio palinkimo jaunuosius ir atpratinti nuo jo įpratusius — vyriausias blaivybės savaičių tikslas. Šį kilnų tikslą reikia paremti visa jauna energija visur, visados, ypač *nuo sausio mėn. 29 d. ligi vasario mėn. 5 d.* Draugiški pasikalbėjimai, paskaitos tenuteikia visuomenę ir mus prieš šią piktybę. Neužmirština ir spauda, kurios galybė ir čia milžiniška. Platinkim blaivybės savaitės mintis sakomu ir spausdintu žodžiu ir gražiu blaiviu pavyzdžiu.

Nuostabus įvykis Belgijoje.

Šv. Mergelė pasirodė penkiems vaikams 17 kartų.

Boren miestelis Belgijoje, netoli Prancūzijos sienos paskutiniu metu atkreipė į save dėmesį daugelio žmonių, mokslininkų ir dvasininkų. Tame miestelyje yra katalikių seserų vienuolynas ir mokykla. Vienuolyno sodelyje, kuris prieina prie Ardėnų miško, stovėjo Šv. Mergelės Marijos statulėlė, labai panaši į Liurdo Stebuklingąją. 1932 m. lapkričio mėn. 29 d. penki vaikučiai, kurių vyriausias buvo 16 ir jauniausias 8 metų, bebėgiodami po sodą, pastebėjo statulėlę judant kaip gyvą. Pradžioje jie išsigando ir pabėgo. Po keletos dienų tas pats vėl pasikartojo ir nuo š. m. lapkričio mėn. 29 d. ligi gruodžio mėn. pradžios tiems patiems vaikams Šv. Motina apsireiškė 16 kartų. Jie matydavo ją ne tik sodelyje tarp medžių, bet sutikdavo kelyje ir toliau nuo vienuolyno; vienas jų net kalbėjosi su ja. Tuo apsireiškimu susidomėta. Gruodžio mėn. 6 d. buvo suorganizuotos didelės ekskursijos iš visos Belgijos į Boreno miestelį. Žmonių miniai susirinkus prie statulėlės ir bekalbant rožančių, staiga šie penki vaikai puolė ant kelių ekstazėje. Jie, tarsi, apmirė letargo miegu. Tris kartus buvę gydytojai bandė juose iššaukti refleksinius judesius, badė ir degino jų kūną ligi kraujo, bet veltui — nepavyko. Kas nuostabiausia, kad vaikams atsipeikėjus įdurtose ir įdegintose vietose nepaliko jokių sužalojimo žymių.

Į tą vietą buvo nuvykę Liuveno kriminalinės antropologijos profesorius Greef ir psichijatrinės klinikos vedėjas daktaras Rouvroy. Jie ilgai tyrė vaikus, bet išvadų padaryti negalėjo. Visi vaikų parodymai apie matytą įvykį sutapo. Vienas jų pasakoja, kad jiems pasirodžiusi Šv. Mergelė buvo nedidelė, ir nė karto nepavykę matyti Jos kojų. Jos rūbai buvę balti su melsvais atspindžiais, o galva apsupta auksinių spindulių aureole.

Buvo atsiklausta nuomonės to vienuolyno viršininkės, kunigo Lambert'o ir monsinjoro Cawet'o. Jie pareiškė, kad Bažnyčia šiais daviniais pasitenkinti negali, nes vien šis stebuklingas vaikams apsireiškimas neleidžia daryti išvadų, ir kad dar daug metų prabėgs ligi R. Katalikų Bažnyčia pripažins tą vietą stebuklinga.

Red. *K. Bauba* Ats. red. *A Vaičiulaitis*

Kas nori suprasti moderninį Lietuvos ir užsienio gyvenimą, kas nori **žinoti** naujausias žinias iš literatūros, meno, mokslo ir visuomenės gyvenimo, kas nori **matyti** naujausių meno kurinių reprodukcijas ir geriausių mūsų fotografų vaizdus, kas nori **įeiti** ir dalyvauti nuostabiai turtingame ir įdomiame šių dienų kultūros gyvenime, tas turi skaityti ir užsiprenumeruoti literatūros, meno, mokslo, visuomenės, kino ir sporto iliustruotą savaitinį žurnalą

„NAUJĄJĄ ROMUVĄ“

„Naująją Romuvą“ redaguoja J. KELIUOTIS.

Metams ji kaštuoja tik 24 lt., moksleiviams 25 % nuolaidos, t. y. 18 lit., pusei metų — 9 lt.

Visi, kurie mylite gyvenimą—prenumeruokite šį žurnalą. Jei vienas neišgalite jo išsirašyti, tai du trys susidėję tą padarysite. Kas surinks 6 „N. Romuvos“ prenumeratorius — septintą gaus veltui.

Užsakymus ir pinigus siųsti šiuo adresu:

„N. ROMUVOS“ administracijai, Kaunas, Laisvės al. 31b.

Jau laikas užsisakyti 1933 metams „RYTĄ“

„RYTAS“ yra vienintelis lietuvių katalikų dienraštis. Jis atsidėjęs seka ir gina visus katalikų kultūrinius ir politinius reikalus.
„RYTO“ visos žinios greitos ir teisingos.
„RYTUI“ rašo žymiausieji katalikai rašytojai, kritikai, publicistai, sociologai, istorikai, pedagogai, ekonomistai, teisininkai ir kt.
„RYTĄ“ visi skaito ir prenumeruojasi.
„RYTU“ visi patenkinti, nes be to dar gauna šiuos skyrius: ekonominį, akademinį, moterų ir ekrano.
„RYTE“ visi skelbiasi, nes rimtų pirkėjų firmos gali sulaukti tik iš „Ryto“ skaitytojų.
„RYTAS“ metams kainuoja Lt 50.—, pusei — Lt. 25.—, vienam mėnesiui — Lt. 5.
Kaune ir Marijampolėj įteikiant per pasiuntinius, primokama dar po vieną litą mėnesiui. Užsienyje dvigubai brangiau, išėmus Vokietiją, Latviją ir Estiją, kur metams Lt. 60.—, pusei metų Lt. 30.—, vienam mėnesiui šeši litai. Mokėjimo sąlygos labai lengvos. Studentams ir moksleiviams, kurie tarnybų neturi, daromos žymios nuolaidos.
„RYTO“ adresas. Kaunas, Duonelaičio g-vė Nr. 24, Telefonai: Administracijos 883, Redakcijos 41.

Jaunieji draugai!

Jūs turite gražų moksleiviams skiriamą žurnalą „ATEITĮ“, bet neturite savaitraščio, kuris Jus informuotų aktualiais Lietuvos ir viso pasaulio darbininkiją liečiančiais klausimais.

Todėl jei Jūs nenorite atsilikti nuo gyvenimo, tai skubiai siųskite savo adresą ir 3 litus „DARBININKO“ administracijai.

Trys litai, nors nemaža suma, bet nesigailėsite, nes Jus per visus 1933 metus lankys kas savaitė puikus, didelis, iliustruotas savaitraštis „DARBININKAS“.

Redaktorius — Prof. Pr. Dovydaitis. „DARBININKE“ daug rašo Jums gerai pažįstami prieteliai: Vanga, dr. K. Ambrozaitis, kun. Grauslys, jaunas poetas Paplauskas ir keli dar gimnazijos suole sėdį ir kt.

„DARBININKO“ adresas: *Laisvės Al. 31 Nr.*

Akc. „Žaibo“ B-vės sp. Kaune.

Karo cenzūros leista.

Senas draugas vertesnis už kelis naujus!

Tuo draugu yra seniausias Lietuvoje besimokinančiai jaunuomenei skiriamas mėnesinis moksleivių iliustruotas žurnalas

„ATEITIS",

kuris jau 22 metai kaip lanko visas mokyklas, ugdymas jaunųjų intelektualines jėgas, sukeldamas didesnų pasiryžimų, neleisdamas surambėti ir paskęsti gyvenimo smulkmenose. Kas skaitė šį žurnalą būdamas moksleiviu, negali su juo atsiskirti ir dabar, matyt iš to, kad daugelis jau subrendusių ir seniai mokyklos suolą apleidusių žmonių su didžiausiu malonumu jį metai iš metų prenumeruoja.

Ir 1933 metams nepamirškite

šį įdomų ir vertingą žurnalą užsiprenumeruoti, nes „Ateities" adm-ja, be gražaus iliustruoto žurnalo (su nemokamu „Gamtos Draugo" priedu), kuris jus lankys reguliariai kas mėnuo per visus metus, dar skiria už

800 litų dovanų

tiems metiniams prenumeratoriams, kurie anksčiau pasiskubins apsimokėti, nes *pirmųjų keturių šimtų metinių apsimokėjusių pr-rių kas antras asmuo gaus* nemokamai po 1 egz Putino veikalo „Valdovas", kurio kaina perkant yra 4 lt., o visi apsimokėję met. p-riai galės gauti nemokamai 12 sąsiuvinių „Ateities" praėjusių metų (komplektams pasipildyti arba ir pilną kurių metų komplektą), temokėdami už juos tik persiuntimo išlaidas (po 10 ct. už sąsiuvinį), kurias reikia pasiųsti (kad ir pašto ženklais) iš anksto.

Nepraleiskite progos įsigyti vertingų knygų!

Pr-tos kaina: met 6 lt., pusm. 3 lt.; nemoksleiviams: met. 15 lt., pusm. 8 lt. Užsieny: moksl.: met. 10 lt, pusm. 5 lt. ir nemoksleiviams: met. 20 lt., pusm. 10 lt.

Adr.: **„Ateitis" Kaunas, Laisvės Al. 3. Tel. 26-76.**

Sekite Amerikos lietuvių gyvenimą

patys išsirašydami arba prašykite Amerikoje gyvenančių giminių, kad jums išrašytų vieną iš šių įdomių Amerikos laikraščių:

1) dienraštį **„DRAUGĄ"** adr. 2334 Oakley Ave, Chicago, Ill.
2) savaitraštį **„GARSĄ"** „ P. O. Box 421, Wilkes-Barre, Pa.
3) einantį dukart per savaitę **„DARBININKĄ"** adr. 366 West Broadway, South Boston Mass.

Šie laikraščiai teisingai ir plačiai informuoja apie visą Amerikos ir Amerikos lietuvių gyvenimą.

Kaina 1,75 lt.